ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Effekter av tre arbetsmarknadspolitiska program 2010–2020

Arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet

© Arbetsförmedlingen
Författare: Gisela Waisman och Josefine Andersson
Datum: 2023-01-27
Diarienummer: Af-2023/0003 2435
Arbetsförmedlingen Analys 2023:2

Innehåll

Sammanfattning **6**
Effekterna av arbetsmarknadsutbildningar är: 6
Resultaten visar att: 6
Effekterna av arbetspraktik är: 7
Resultaten visar att: 7
Effekterna av stöd till start av näringsverksamhet är: 7
Resultaten visar att: 7
1 Inledning **8**
2 De arbetsmarknadspolitiska programmen **10**
2.1 Arbetsmarknadsutbildning 10
2.2 Arbetspraktik 11
2.3 Stöd till start av näringsverksamhet 12
3 Hur beräknar vi effekterna? **12**
4 Vad vet vi om effekterna sedan tidigare? **14**
4.1 Förväntade effekter på kort och lång sikt 14
4.2 Tidigare studier 15
4.2.1 Arbetsmarknadsutbildning 15
4.2.2 Arbetspraktik 16
4.2.3 Stöd till start av näringsverksamhet 17
5 Data **18**
5.1 Avgränsning av deltagar- och jämförelsegrupp 18
5.2 Hur definieras utfallen? 18
5.3 Vilka bakgrundsfaktorer justerar vi för? 21
5.4 Deskriptiv statistik 22
6 Effekter av arbetsmarknadsutbildning **24**
6.1 Sammanfattande resultat 24
6.2 Effekter av arbetsmarknadsutbildning på kort sikt 25
6.2.1 Övergångar till arbete på 12 månaders sikt 26
6.2.2 Övergångar till arbete på 24 månaders sikt 28
6.2.3 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 24 månaders sikt 29
6.3 Effekter av arbetsmarknadsutbildning på lång sikt 32
6.3.1 Övergångar till arbete på 60 månaders sikt 32
6.3.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 60 månaders sikt 34
6.4 Effekternas utveckling över tid sedan programstart 36
6.5 Effekter av arbetsmarknadsutbildning för olika grupper 40

6.5.1 Effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer 40
6.5.2 Effekter för inrikes och utrikes födda deltagare 43
6.5.3 Effekter för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet.....47
6.6 Diskussion..... 50
7 Effekter av arbetspraktik.....55
7.1 Sammanfattande resultat 55
7.2 Effekter av arbetspraktik på kort sikt 56
7.2.1 Övergångar till arbete på 12 månaders sikt.....56
7.2.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 12 månaders sikt 58
7.3 Effekter av arbetspraktik på lång sikt 62
7.3.1 Övergångar till arbete på 60 månaders sikt.....62
7.3.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 60 månaders sikt..... 64
7.4 Effekternas utveckling över tid sedan programstart 66
7.5 Effekter av arbetspraktik för olika grupper 70
7.5.1 Effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer 70
7.5.2 Effekter för inrikes och utrikes födda deltagare 73
7.5.3 Effekter för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet.....75
7.6 Diskussion.....77
8 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet 80
8.1 Sammanfattande resultat 81
8.2 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet på kort sikt 81
8.2.1 Övergångar till arbete på 12 månaders sikt..... 82
8.2.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 12 månaders sikt 84
8.3 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet på lång sikt.....87
8.3.1 Övergångar till arbete på 60 månaders sikt.....87
8.3.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 60 månaders sikt..... 89
8.4 Effekternas utveckling över tid sedan programstart 91
8.5 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet för olika grupper 95
8.5.1 Effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer 96
8.5.2 Effekter för inrikes och utrikes födda deltagare 99
8.5.3 Effekter för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet..... 101
8.6 Diskussion.....103
9 Diskussion och slutsatser 106
10 Litteratur 110
Bilaga 1: Beskrivning av metod för att fastställa effekter.....112

Bilaga 2: Deskriptiv statistik 118
B2.1 Antal deltagare per år i vår analys 118
B2.2 Arbetsmarknadsutbildning 118
B2.3 Arbetspraktik 120
B2.4 Stöd till start av näringsverksamhet 121
Bilaga 3: Kortsiktiga effekter för kohorterna som påbörjade program under perioden 2010–2016 124

Sammanfattning

I denna rapport redovisas en utvärdering av effekterna av att delta i tre av Arbetsförmedlingens program, arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik samt stöd till start av näringsverksamhet. Arbetsmarknadsutbildning är en yrkesutbildning som syftar både till att öka de arbetssökandes möjligheter att hitta arbete och att underlätta för arbetsgivare att hitta arbetskraft. Arbetspraktik innebär att en person under en tid får prova arbetsuppgifter på en riktig arbetsplats under handledning. Stöd till start av näringsverksamhet innebär stöd och hjälp till arbetssökande som har goda förutsättningar att driva ett företag. I rapporten redovisas effekterna för deltagare som påbörjade programmen under perioden 2010–2020.

För att ge en helhetsbild av programmens effekter över tid presenterar vi vilka effekter programmen har haft för deltagarna respektive år, både på kort och lång sikt, på övergång till osubventionerat arbete, osubventionerat arbete eller nystartsjobb, arbete med eller utan subvention, sysselsättningsstatus och inkomster.

Våra resultat visar att det är viktigt att skilja på resultat vid uppföljning av ett program och dess faktiska effekter, samt att ha ett långsiktigt perspektiv vid bedömning av effektiviteten hos de arbetsmarknadspolitiska programmen.

Effekterna av arbetsmarknadsutbildningar är:

- Alltid positiva på två års sikt från programstart på samtliga utfall. Sedan 2015 är effekterna positiva redan på ett års sikt. Effekten på sysselsättning och inkomst är positiva redan på ett års sikt under hela den studerade perioden.
- Generellt högre för de kohorter som deltagit senare under uppföljningsperioden, men effekterna har minskat under pandemin.
- Högre på längre sikt och ökar över tid även efter att inlåsningseffekten har klingat av. Det gäller i synnerhet effekten på övergång till osubventionerat arbete.
- Högre för män än för kvinnor. Högre för deltagare som befinner sig längre från arbetsmarknaden; deltagare med lägre utbildningsnivå, utrikes födda och deltagare som varit arbetslösa längre. Effekterna är högre för dessa grupper trots lägre nivåer på övergångar till arbete och inkomster eftersom deltagare som står närmare arbetsmarknaden har lättare att få jobb även utan en arbetsmarknadsutbildning.

Resultaten visar att:

- Det vore bra om volymerna i arbetsmarknadsutbildning kunde öka, speciellt bland deltagare som befinner sig längre från arbetsmarknaden. Det vore bra om arbetsförmedlarna kunde ges mer tid för att hitta och motivera lämpliga deltagare.
- Arbetsmarknadsutbildningarna behöver anpassas så att fler kan tillgodogöra sig dem. En kedja av insatser behövs ofta för de arbetssökande som står längre från arbetsmarknaden för att de ska kunna genomföra utbildningen.

- Matchningsarbetet gentemot arbetsgivare i samband med en arbetsmarknads-utbildning behöver öka så att den investering som gjorts inte går till spillo.

Effekterna av arbetspraktik är:

- Positiva på kort sikt (ett år efter programstart) på samtliga utfall förutom övergång till osubventionerat arbete, och positiva på samtliga utfall fem år efter programstart, under hela den studerade perioden.
- Högre på längre sikt vad gäller övergång till osubventionerat arbete men lägre på längre sikt vad gäller övergång till subventionerat arbete. Arbetspraktik tycks vara en del av en kedja av insatser där deltagarna först får en subventionerad anställning, för att senare övergå till osubventionerat arbete.
- Något högre för kohorter som deltog senare i den studerade perioden är för de första programstartsåren, speciellt före pandemin.
- Högre för män än för kvinnor, förutom när utfallet är osubventionerat arbete och speciellt på kort sikt. Det finns inget genomgående mönster vad gäller skillnader i effekterna av arbetspraktik beroende på utbildningsnivå, födelseregion eller tid i arbetslöshet före programstart.

Resultaten visar att:

- Det vore bra om volymerna i arbetspraktik kunde öka, till exempel genom ett mer intensivt förmedlingsarbete och utökade arbetsgivarkontakter.

Effekterna av stöd till start av näringsverksamhet är:

- Starkt positiva och stabila under hela den studerade perioden på övergång till osubventionerat arbete och sysselsättningsstatus, och effekten är starkast på kort sikt.
- Små och ofta negativa vad gäller inkomster på kort sikt, medan de blir positiva på längre sikt. Dessa skattningar lider dock av mätproblem som gör det svårt att dra några definitiva slutsatser om inkomsteffekterna.
- Högre för kvinnor, förutom inkomsteffekten som generellt är högre för män. Generellt högre för deltagare med lägre utbildningsnivå, speciellt vad gäller övergång till arbete eller sysselsättning, och för inrikes födda deltagare på lång sikt.

Resultaten visar att:

- Det vore önskvärt att ge fler deltagare möjlighet till stöd till start av näringsverksamhet, till exempel genom att arbetsförmedlare ges mer tid att motivera arbetssökande att tänka på möjligheten att driva egen verksamhet. Att alla deltagare bedöms ha goda förutsättningar att driva näringsverksamhet är fortsatt viktigt och begränsar möjligheten till volymökningar.

1 Inledning

Regeringen har uppdragit åt Arbetsförmedlingen att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa.[1] Andelen som övergår till arbete ska öka, särskilt bland dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden och långtidsarbetslösheten ska minska. För att kunna uppnå dessa mål behövs kunskaper om de arbetsmarknadspolitiska programmens effekter. Det är speciellt viktigt att förstå vilka effekter dessa program har bland dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Den här rapporten utgör ett viktigt kunskapsunderlag i myndighetens arbete mot en effektivare fördelning av resurser genom att ge rätt insats till rätt individ i rätt tid.

Ett syfte med den här rapporten är att utvärdera effekter av arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet. Till skillnad från en resultatuppföljning, som beskriver hur det har gått för deltagare i ett program efter en viss tid, är en effektutvärdering en studie av hur det har gått för deltagarna i relation till hur det skulle ha gått för samma personer om de inte hade deltagit i programmet. Eftersom arbetssökande har olika förutsättningar är det viktigt att sätta utfallen i relation till hur deltagarna hade klarat sig utan programmet för att kunna bedöma huruvida programmet uppnår sitt syfte. Vi är intresserade av vilka effekter dessa tre program har på framtida arbetsmarknadsutfall, både på kort och på längre sikt, och för olika grupper av deltagare. Effekterna utvärderas för de kohorter av deltagare som påbörjade programmet under perioden 2010–2020.

Ett ytterligare syfte med rapporten är att utveckla myndighetens metoder för att göra effektutvärderingar. Av denna anledning innehåller rapporten även utförliga beskrivningar av metoder och tillvägagångssätt. De flesta tidigare effektutvärderingar av programmen studerar effekten av att delta i ett program jämfört med att inte delta nu men kanske senare. I den här rapporten används en ny metod som utvecklats av van den Berg och Vikström (2022)[2] för att svara på en mer policyrelevant fråga, nämligen vilken effekten är av att delta i ett program jämfört med att inte delta under hela arbetslöshetsperioden. Vi inkluderar dessutom ett bredare urval av deltagare än i tidigare utvärderingar vilket gör att resultaten är mer representativa för samtliga deltagare än många andra effektutvärderingar av samma program.

Vi studerar vilka effekter programmen har haft på övergångar till olika typer av arbete (dels osubventionerade arbeten, dels osubventionerade arbeten samt nystartsjobb och dels arbete överhuvudtaget, med eller utan subvention), sysselsättningsstatus och inkomster. Vi särskiljer nystartsjobb från andra subventionerade anställningar eftersom denna stödform bygger på en rättighetslagstiftning, vilket innebär att subventionen är en rättighet som inte kräver någon arbetsmarknadspolitisk bedömning, så länge som den anställde uppfyller vissa kvalificeringsvillkor (t.ex. om att vara inskriven arbetslös under en längre tid eller om att vara nyanländ i etableringsprogrammet) och arbetsgivaren uppfyller vissa grundläggande villkor (t.ex. inte ha skulder avseende skatter eller socialförsäkringsavgifter som sammanlagt överstiger 10 000 kronor). På så viss

[1] Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Arbetsförmedlingen.
[2] Se avsnitt 5 för en kort beskrivning av metoden samt Bilaga 1 för en mer ingående beskrivning och jämförelse med den metod som Arbetsförmedlingen har använt i sina tidigare utvärderingar.

tillkommer nystartsjobb i större utsträckning på samma sätt som osubventionerade anställningar jämfört med andra anställningsstöd. Nystartsjobb tränger också i stor utsträckning ut osubventionerade anställningar (Liljeberg m.fl. 2012). Vi tar även hänsyn till om personen åter är registrerad hos Arbetsförmedlingen när övergång till arbete mäts en viss tid efter programstart. Sysselsättningsstatus och inkomster är viktiga komplement till våra mått på övergångar till arbete.

Arbetsmarknadspolitiska program påverkar dessutom deltagarna på olika sätt under programtiden och över tid efter att programmet avslutats. I analysen studeras hur deltagarnas utfall påverkas under en längre tidsperiod, upp till fem år från programmets start. Vi redovisar i tur och ordning vilka effekter respektive program har haft på kort sikt och lång sikt, samt hur effekterna utvecklas över tid. Med kort sikt avses i normalfallet ett år efter programstart. På grund av att arbetsmarknads-utbildning är ett program med större inlåsningseffekter, som uppstår för att deltagarna söker och får jobb i lägre utsträckning under utbildningen och att det tar tid att komma ikapp efter utbildningen, menar vi däremot att effekter på två års sikt ger en mer rättvisande bild av programmets effekter även ur ett kortsiktigt perspektiv. De långsiktiga effekterna mäts fem år efter programstart för alla program.

Vi analyserar genomgående hur effekterna skiljer sig åt mellan kvinnor och män, och studerar dessutom hur de skiljer sig mellan deltagare med olika utbildningsnivå, mellan utrikes och inrikes födda deltagare samt beroende på hur länge man varit arbetslös innan man tog del av programmet.

I nästa avsnitt ges en översiktlig bild av de tre arbetsmarknadspolitiska programmen som utvärderas i rapporten. I avsnitt 3 förklaras i mer detalj hur programmens effekter och i avsnitt 4 sammanfattas resultat från tidigare studier av de tre programmen. I avsnitt 5 beskriver vi datamaterialet som används i studien. Vilka effekter programmen har haft, på kort och längre sikt, för kvinnor och män och för olika grupper av deltagare presenteras i avsnitt 6 (arbetsmarknadsutbildning), avsnitt 7 (arbetspraktik) och avsnitt 8 (stöd till start av näringsverksamhet). Avslutningsvis diskuteras skillnader mellan de olika programmen samt hur våra resultat förhåller sig till andra studier i avsnitt 9. Alla resultat vad gäller de tre arbetsmarknadspolitiska programmen presenteras i en separat figur- och tabellbilaga.

Läsanvisningar:

Den här rapporten är omfattande, men går att läsa i delar för läsare som endast är intresserade av olika delar av utvärderingen. Olika avsnitt i rapporten fyller dessutom olika syften: att utveckla myndighetens metod för att göra effektutvärderingar och att uppdatera och komplettera tidigare effektskattningar.

- För de läsare som endast är intresserade av resultaten om arbetsmarknads-utbildningar rekommenderas avsnitt 6, för resultaten om arbetspraktik rekommenderas avsnitt 7 och för resultaten om stöd till start av näringsverksamhet rekommenderas avsnitt 8.

- För de läsare som vill ta del av mer än sammanfattningen och inledningen men ändå begränsa läsningen till huvudresultaten rekommenderas framför allt avsnitt 6.1 och 6.6 om arbetsmarknadsutbildning, 7.1 och 7.6 om arbetspraktik och 8.1 och 8.6 om stöd till start av näringsverksamhet där resultaten för respektive program diskuteras, samt avsnitt 9 för en avslutande diskussion och slutsatser.
- För de läsare som är intresserade av metoden som används för att skatta effekterna rekommenderas avsnitt 3, 4 och 5 som är mer tekniska, men rapporten kan även läsas exklusive dessa avsnitt.

2 De arbetsmarknadspolitiska programmen

Vi studerar tre arbetsmarknadsprogram som riktar sig till breda grupper av arbetssökande och varit relativt stabila sett till syfte och innehåll under en lång tidsperiod vilket gör det möjligt att jämföra effekterna över tid. Deltagarvolymerna har minskat under det gångna årtiondet inom alla tre programmen, vilket sannolikt inverkar på programmens genomsnittliga effekter eftersom de dels kan påverka sammansättningen av deltagare, dels innehåll och kvalitet i programmet.

I avsnitt 2.1 till 2.3 beskrivs kortfattat de tre arbetsmarknadspolitiska program vars effekter studeras. Vi beskriver även viktiga förändringar som har skett under den studerade perioden.[3]

2.1 Arbetsmarknadsutbildning

En arbetsmarknadsutbildning är en yrkesutbildning som syftar till att både öka de arbetssökandes möjligheter att hitta arbete och att underlätta för arbetsgivare att hitta arbetskraft. Genom att arbetssökande bereds möjlighet att öka sin kompetens inom bristyrken förväntas matchningen på arbetsmarknaden bli bättre.

Arbetsmarknadsutbildningar ska vara korta och tydligt inriktade mot ett bristyrke. Kursutbudet har varierat över tid utifrån Arbetsförmedlingens bedömning av vilka kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden för tillfället. En arbetsmarknadsutbildning pågår i regel sex månader. För att få gå en arbetsmarknadsutbildning ska man ha fyllt 25 år och vara inskriven som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.[4]

Arbetsförmedlingens arbetssätt gällande arbetsmarknadsutbildning har varierat över tid vilket har haft direkt påverkan även på deltagarsammansättningen. Från 2007 anvisades främst personer som stod långt ifrån arbetsmarknaden till programmet efter ett uppdrag från regeringen att Arbetsförmedlingen skulle prioritera dessa

[3] För en utförligare beskrivning av programmen se Arbetsförmedlingens återapportering om arbetsmarknadspolitiska program över tid, till exempel Arbetsförmedlingen (2022a).
[4] Yngre arbetssökande kan också få ta del av programmet till exempel som en aktivitet i jobbgarantin för ungdomar eller som en aktivitet inom etableringsprogrammet. Undantag från kravet på 25 år kan också göras för unga med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och övriga ungdomar som har fyllt 18 år och som står långt ifrån arbetsmarknaden.

grupper. Från och med hösten 2014 blev det återigen möjligt att anvisa arbetssökande som bedömdes stå närmare arbetsmarknaden till arbetsmarknadsutbildningar. Från och med 2017 kan endast arbetssökande som bedöms kunna få och behålla ett arbete efter genomförd utbildning delta i programmet. I Arbetsförmedlingens strategi för matchning till jobb genom utbildning lyfts därför att arbetsmarknadsutbildningarna i högre utsträckning ska utformas utifrån arbetsmarknadens behov samt att arbetsgivare med rekryteringsbehov inom bristyrken kan få vara med och påverka utformningen av och rekryteringen till arbetsmarknadsutbildningar (Arbetsförmedlingen, 2017).

Efter en viss uppgång under början av 2010-talet har deltagarvolymerna i arbetsmarknadsutbildningen successivt minskat, från drygt 36 000 nya deltagare år 2013 till drygt 12 000 år 2020. Särskilt få har påbörjat en arbetsmarknadsutbildning från år 2017 och framåt (Arbetsförmedlingen, 2021a).

2.2 Arbetspraktik

Arbetspraktik innebär att en person under en tid får prova arbetsuppgifter på en riktig arbetsplats under handledning. Syftet med arbetspraktik är att stärka personens möjlighet att få ett arbete. Genom praktik hos en arbetsgivare ska deltagaren få praktiska erfarenheter av ett arbete och förbättra sin ställning på arbetsmarknaden genom de nya eller fördjupade kompetenser som praktiken ger. Arbetspraktik kan som längst pågå i sex månader och riktar sig till personer som är eller riskerar att bli öppet arbetslösa, är inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen och har fyllt 25 år[5].

Arbetspraktik kan vara ett sätt att få ett fotfäste hos en arbetsgivare inför en anställning. Det är därför lämpligt att företaget som anordnar praktiken har ett rekryteringsbehov. Arbetspraktik används både för att ge yrkespraktik eller arbetslivserfarenhet och i vägledande syfte för att ge yrkesorientering. För arbetssökande som har yrkeserfarenhet från annat land än Sverige kan arbetspraktik vara en del i att bedöma personens yrkeskompetens. Yrkeskompetensbedömningen pågår i maximalt tre veckor.[6]

Arbetspraktik är det program som har minskat kraftigast i volym från 2010 till idag, från 115 000 nya deltagare under 2010 till endast 24 500 år 2020. Den stora nedgången skedde under 2011 då antalet nya deltagare nästan halverades jämfört med året innan, och sedan 2017 har deltagarvolymerna stadigt minskat år för år. Under coronapandemin har möjligheterna att hitta praktikplatser till de arbetssökande försämrats, vilket har bidragit till nedgången (Arbetsförmedlingen, 2020).

[5] Undantag från kravet på 25 år kan göras för unga med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, personer som har deltagit i särskilda etableringsinsatser för nyanlända, deltagare i jobbgarantin för ungdomar, jobb- och utvecklingsgarantin eller etableringsprogrammet och personer som har fyllt 18 år och på grund av särskilda skäl står långt ifrån arbetsmarknaden.
[6] Arbetspraktik kan även användas som en förberedande insats före deltagande i programmet Stöd till start av näringsverksamhet för personer som vill prova på att starta ett eget företag.

2.3 Stöd till start av näringsverksamhet

Syftet med stöd till start av näringsverksamhet är att bidra till ökad sysselsättning och entreprenörskap. Stödet ges endast till arbetssökande som har fyllt 18 år och bedöms ha goda förutsättningar att driva företag och om verksamheten bedöms kunna få en tillfredsställande lönsamhet och ge varaktig sysselsättning[7]. Dessa villkor innebär att deltagare i programmet är en mycket selekterad grupp.[8] Vidare får stödet inte snedvrida konkurrensförutsättningarna för annan verksamhet.

Programmet består huvudsakligen i att deltagarna får försörjning i form av aktivitetsstöd under inledningsskedet av den egna näringsverksamhet som startas, normalt under maximalt sex månader. Programtiden förlängdes till 12 månader med anledning av coronapandemin mellan den 1 maj 2020 och den 31 december 2021.

Även volymerna i stöd till start av näringsverksamhet har minskat över tid. Den största nedgången skedde i början av 2010-talet då deltagarantalet minskade från drygt 10 000 nya deltagare 2010 till omkring 3 000–4 000 deltagare per år sedan 2014.

3 Hur beräknar vi effekterna?

En utvärdering av ett arbetsmarknadspolitiskt program syftar till att ta reda på vilka effekter programmet har på deltagarnas senare utfall. I det här fallet är vi intresserade av arbetsmarknadsutfall som övergång till arbete, framtida sysselsättningsstatus och inkomster. Hur det har gått för dem som har deltagit i programmet jämförs med hur det skulle ha gått om de inte hade deltagit. Eftersom man aldrig kan observera hur det går utan deltagande för dem som faktiskt deltog i programmet så måste statistiska metoder användas för att konstruera ett trovärdigt mått på hur det skulle ha gått om de inte hade deltagit. För att göra det använder vi information om hur det har gått för andra arbetssökande som inte deltog i samma arbetsmarknadspolitiska program.

Det går samtidigt inte att jämföra utfall rakt av mellan deltagare och icke-deltagare, eftersom urvalet till arbetsmarknadspolitiska program inte sker slumpmässigt. Egenskaper som påverkar sannolikheten att delta i programmet påverkar ofta även i sig utfallen, vilket gör att skillnader mellan utfall hos deltagare och icke-deltagare inte bara beror på att vissa har deltagit i programmet och andra inte. När vi konstruerar vårt mått på det kontrafaktiska utfallet, det vill säga vår uppskattning av hur det skulle ha gått för deltagarna i avsaknad av programdeltagande, måste därför för sådana skillnader justeras.

[7] Processen startar oftast med att den arbetssökande frågar om möjligheten att ta del av programmet. Arbetsförmedlingens handläggare gör då en arbetsmarknadspolitisk bedömning och kontrollerar om den arbetssökande har skulder hos Kronofogden. Om intresset kvarstår, efter att ha fått information och eventuell praktik eller förberedande utbildning, utarbetas en affärsplan och budget. En upphandlade konsultfirma granskar affärsplanen och budgeten och rekommenderar vilket beslut Arbetsförmedlingen borde ta i ärendet. Det är ovanligt att handläggaren gör en avvikande bedömning. När programtiden börjar närma sig slutet meddelar deltagaren om företaget ska avvecklas eller fortsätta.

[8] Deltagarvolymerna är också lägre jämfört med t.ex. arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik.

Det är viktigt att ta hänsyn till att deltagande i programmet i princip kan ske när som helt under en arbetslöshetsperiod. Personer som endast är arbetslösa under en kort tid lämnar ofta arbetslösheten innan de hinner påbörja något program, medan personer som är arbetslösa under en längre tid har större sannolikhet att till slut påbörja programmet. Deltagargruppen tenderar därför att bestå av personer som blivit kvar i arbetslöshet länge, medan gruppen som inte kom att delta i programmet under sin arbetslöshetsperiod i större utsträckning består av personer med korta arbetslöshetsperioder. Den grupp som vi vill använda för att skapa ett mått på hur det skulle ha gått i avsaknad av programdeltagande liknar därmed i liten utsträckning deltagargruppen i termer av arbetslöshetstid. För att komma runt problemet jämför vi hur det går för dem som deltar i respektive program med andra arbetssökande som hade varit arbetslösa lika länge när programmet började men som inte fick möjlighet att delta i programmet vare sig då eller senare under arbetslöshetsperioden.

I praktiken jämförs deltagarnas genomsnittliga utfall med ett viktat genomsnittligt utfall för icke-deltagarna. Olika stor vikt ges till icke-deltagarna beroende på hur väl de liknar deltagarna i termer av observerbara bakgrundsfaktorer (vilka faktorer som har använt beskrivs i avsnitt 5.3), och därmed hur troligt det är att deras utfall speglar hur det skulle ha gått för deltagarna om de inte hade deltagit i programmet. Hur det går för icke-deltagare som i stor utsträckning liknar deltagarna ges alltså större tyngd än icke-deltagare som inte liknar deltagarna lika väl.

För att kunna besvara vilka effekter deltagande i programmet har jämfört med att inte delta, nu eller senare, används enbart information om arbetssökande som aldrig kom att delta i programmet under arbetslöshetsperioden, inom den uppföljningshorisont som vi tittar på. Individer med låg sannolikhet att delta i programmet och hög sannolikhet att avsluta sin arbetslöshetsperiod är över-representerade bland de jämförelsepersoner som aldrig kom att behandlas. Vi anpassar vikterna för de icke-deltagare som aldrig kom att delta i programmet utifrån den framtida sannolikheten att delta, på ett sätt som kompenserar för att icke-deltagare som i framtiden deltar i programmet exkluderas från analysen. Icke-deltagare som aldrig kom att delta, men som liknar de icke-deltagare som kom att delta senare, ges större tyngd i jämförelsen. Bilaga 1 ger en mer detaljerade beskrivning av beräkningarna. För en fullständig beskrivning av den metod som används, se van den Berg och Vikström (2022).

Tillvägagångsättet som används i den här utvärderingen, liksom i många andra studier av bland annat arbetsmarknadspolitiska program, vilar på ett antagande om att selektionen in i programmet kan ses som slumpmässigt efter att vi har betingat på observerbara bakgrundegenskaper. Vi kan bara ta hänsyn till hur väl icke-deltagarna liknar deltagargruppen i termer av bakgrundsegenskaper som kan observeras. Det finns alltid en risk att deltagarna skiljer sig från icke-deltagarna på något sätt som inte kan fångas upp av tillgängliga data. Något som ändå talar för att antagandet är rimligt är att studien baseras på detaljerad registerinformation. Forskning visar att med rik information om individernas socioekonomiska bakgrund såsom utbildning, tidigare ersättning och arbetsmarknadshistorik fångas relevanta faktorer i hög grad upp som normalt saknas i register (Caliendo m.fl. 2016 och 2017).

När det kommer till programmet stöd till start av näringsverksamhet så ställs särskilda krav på att de som får delta ska ha de förutsättningar som krävs att för att driva ett eget företag, bland annat att de presenterar en affärsidé som bedöms kunna bli lönsam. Det går inte att observera dessa förutsättningar på ett träffsäkert sätt i registerdata bland icke-deltagarna, vilket gör att det finns en risk att utvärderingen inte enbart mäter effekten av att få ta del av programmet utan i stället den sammantagna effekten av att ta del av stödet och att vara en person med goda förutsättningar att starta och driva ett eget företag. För att försöka mäta dessa egenskaper inkluderas i utvärderingen av stöd till start av näringsverksamhet även tidigare erfarenhet av att driva eget företag bland kontrollvariablerna. Trots detta är risken större att de observerbara kontrollfaktorer som används i analysen inte är tillräckliga för att fånga alla skillnader som kan påverka utfallen mellan deltagare och icke-deltagare av just programmet stöd till start av näringsverksamhet. Resultaten som presenteras här kan därför vara en överskattning av den sanna programeffekten.

4 Vad vet vi om effekterna sedan tidigare?

4.1 Förväntade effekter på kort och lång sikt

Arbetsmarknadspolitiska program påverkar deltagarna på olika sätt över tid sett från tidpunkten då de påbörjar programmet. På kort sikt, medan programmet pågår, uppstår en så kallad *inlåsningseffekt*; en negativ effekt av programdeltagande på övergången till jobb som beror på att deltagarna i mindre utsträckning söker jobb än om de hade varit öppet arbetslösa, eftersom energi och tid i stället riktas till deltagande i programmet. På längre sikt förväntas däremot deltagande i programmet leda till att deltagarnas ställning på arbetsmarknaden stärks, genom de kunskaper och erfarenheter de förvärvar under programtiden. Det är denna direkta påverkan som programmets innehåll har på deltagarnas arbetsmarknadsutfall som kallas för programmets *behandlingseffekt*. Programmets samlade effekt är en summa av dessa två effekter. För att programmets ska vara effektivt måste behandlingseffekten vara positiv och på sikt överväga inlåsningseffekten, till den grad att kostnaderna för att delta i programmet övervägs av dess positiva effekter för deltagarna.[9]

De förväntade effekterna över tid av de tre programmen vi studerar skiljer sig åt. En arbetsmarknadsutbildning syftar till att rusta den arbetssökande och är en investering i humankapital. Inlåsningseffekterna är sannolikt större för den som deltar i en arbetsmarknadsutbildning, eftersom investeringen i humankapital är störst om utbildningen slutförs. Efter att utbildningen är avslutad och deltagarna kan intensifiera sitt jobbsökande tar det sedan tid innan de kommer ikapp andra jämförbara arbetssökande, även om behandlingseffekten är god. Detta eftersom liknande arbetssökande som inte deltog har sökt och gått ut i jobb i högre utsträckning medan programmet pågick för deltagarna. Hur lång tid det tar innan behandlingseffekten överväger inlåsningseffekten beror på storleken hos de båda

[9] Den här rapporten inkluderar ingen uppskattning av kostnader, men analysen ger information för att kunna jämföra vinster och kostnader av de olika program.

effekterna, men även på hur lång tid det tar för deltagarna och den rätta arbetsgivaren att hitta varandra. Arbetsförmedlarnas arbete och deltagarnas egna kontaktnät kan alltså spela roll för hur snabbt behandlingseffekten realiseras för deltagarna. Arbetspraktik, å andra sidan, innebär en direkt kontakt med den arbetsgivare som är motpart för praktiktillfället och ger vid sidan av de kunskaper man tillskansar sig kontakter inom det område man praktiserar inom. Man kan därför förvänta sig att det tar kortare tid för deltagarna i arbetspraktik att hitta till rätt arbetsgivare efter programtiden. Tidigare forskning visar också att inlåsningseffekterna av arbetspraktik är små (Forslund m.fl. 2013). Stöd till start av näringsverksamhet går i sin tur ut på att deltagarna startar en egen näringsverksamhet. De som startar en verksamhet kvarstår som arbetssökande under programtiden, och efter det övergår direkt i arbete om de väljer att fortsätt med sin verksamhet. Vi förväntar oss därför snarare att deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet får ett försprång ut i arbete och att behandlingseffekten i stor utsträckning realiseras direkt efter att programtiden tar slut.

4.2 Tidigare studier

Det finns ett stort antal tidigare studier av effekterna av de tre arbetsmarknadspolitiska program som utvärderas i den här rapporten. I synnerhet arbetsmarknadsutbildning är ett välstuderat program. Samtidigt finns få studier av effekterna för deltagare under senare delen av 2010-talet för något av de tre program som studeras. Arbetsförmedlingen har däremot kontinuerligt utvärderat de tre programmens effekter, senast i Arbetsförmedlingen (2021a).

Många tidigare effektutvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program uppskattar en matchningsmetod som jämför utfall hos deltagare med utfall hos icke-deltagare som är kvar som öppet arbetslösa när programmet startar för deltagaren, men som potentiellt har deltagit i programmet senare under uppföljningsperioden. Det innebär att resultaten som beskrivs nedan tolkas som effekten av att delta i respektive program nu jämfört med att inte delta nu men kanske senare.

4.2.1 Arbetsmarknadsutbildning

Tidigare studier av arbetsmarknadsutbildning visar att effekterna har varierat kraftigt över tid. En annan viktig slutsats är att programmet har bättre effekter på lång än på kort sikt, och att de positiva effekterna dessutom bibehålls under en lång tid.

Under 80-talet bidrog arbetsmarknadsutbildning till ökad sysselsättning och högre inkomster för deltagarna, medan utvärderingar av deltagande under 90-talet visar på obetydliga eller rent av negativa effekter[10]. Studier som utvärderar effekterna av att delta i arbetsmarknadsutbildning under tidigt 2000-tal visar däremot åter på betydande positiva effekter.[11] Gartell m.fl. (2013) visar att effekterna av arbetsmarknadsutbildning sedan gick ner under andra halvan av 00-talet för att därefter förbättras något.

[10] Se t.ex. Calmfors m.fl. (2002).
[11] Se t.ex. De Luna m.fl. (2008); Gartell m.fl. (2013) och Liljeberg (2016).

Liljeberg (2016) studerar programmets individeffekter för deltagare under åren 1999–2013. Deltagare under mitten av 2000-talets kom snabbare i arbete. Från 2007 och framåt har programmets effekter försämrats. Programmet leder dock även för senare delen av den studerade perioden till en högre sysselsättning på längre sikt för deltagarna. Liljeberg visar att effekterna generellt sett är bättre för män, lågutbildade och personer med funktionsnedsättning. Studien visar att de sviktande effekterna sedan 2007 inte kan förklaras av förändringar i deltagarsammansättning, programvolymer eller omfördelning av inriktningen på de utbildningar som hållits.

Arbetsförmedlingen (2021a) visar att arbetsmarknadsutbildning hade negativa effekter på övergången till arbete utan stöd i början av 2010-talet, särskilt för deltagare under perioden 2012–2014. Effekten på arbete med eller utan stöd sammantaget var något mer positiv. Från år 2016 har effekterna varit positiva, i storleksordningen 5 till 10 procentenheter. Effekterna av arbetsmarknadsutbildning var bättre på längre sikt för deltagare under 2012–2014.

Även om de kortsiktiga inkomsteffekterna av arbetsmarknadsutbildning har varierat betydligt över tid visar van den Berg och Vikström (2017) att de långsiktiga effekterna har varit konstant positiva, även under de år då de deltagande i programmet inte gav positiva effekter på kort sikt. Under hela perioden 1996–2010 hade arbetsmarknadsutbildning en positiv effekt på den årliga arbetsinkomsten hos deltagarna två kalenderår efter programstart, och dessa kvarstod i minst 10 år. Storleken på effekten varierade samtidigt mellan kohorterna. Studien visar att finanskrisen 2008–2009 har haft en tydlig påverkan på avkastningen från arbetsmarknadsutbildningarna, även på den långsiktiga avkastningen av utbildningar som genomfördes före krisen. Att arbetsmarknadsutbildningarnas effekter minskade från 2007 och en tid framåt förklaras därmed till viss del av finanskrisen.

4.2.2 Arbetspraktik

Arbetspraktik är inte lika välstuderat, men det finns ett antal studier av dess effekter. I dessa jämförs ofta effekten av deltagande i arbetspraktik med deltagande i arbetsmarknadsutbildning eller andra program. Effekterna har varierat över tid. Generellt har (de kortsiktiga) effekterna varit mycket bättre på arbete med eller utan subvention jämfört med effekterna på övergången till enbart osubventionerat arbete.

De skattade effekterna på övergången till osubventionerat arbete i Gartell m.fl. (2013) är nära noll åren runt millennieskiftet, men ökar stadigt över tid. Effekten var störst för dem som påbörjade programmet 2007 och 2008 för att sedan minska kraftigt åren därpå. När subventionerat arbete inkluderas i utfallsmåttet är effekten däremot positiv för deltagare under hela den studerade perioden 1999–2010.

En del av förklaringen till nedgången vad gäller övergång till arbete utan stöd kan vara introduktionen av nystartsjobb, som infördes 2007. Gartell m.fl. (2013) resonerar att nystartsjobb i viss utsträckning tycks ha trängt undan osubventionerade arbeten.

Forslund och Vikström (2011) visar att arbetspraktik hade en mindre fördelaktig effekt på den förväntade tiden till arbete jämfört med arbetsmarknadsutbildning, och att detta mönster var mer uttalat i låg- än i högkonjunktur. Forslund m.fl. (2013)

visar däremot att arbetspraktik hade positiv men måttlig effekt på inkomster och förkortad tid i arbetslöshet för deltagarna mellan 1999 och 2006 jämfört med deltagande i arbetsmarknadsutbildning.[12]Arbetspraktik hade en bättre effekt för kvinnor, högutbildade, yngre och deltagare utan funktionsnedsättning. Effekterna var även bättre för dem som påbörjade utbildningen en bit in i sin arbetslöshetsperiod än för dem som började sin praktik strax efter att de blev inskrivna.

Arbetsförmedlingen (2021a) visar att arbetspraktik under 2010-talet har haft små eller negativa effekter på övergången till osubventionerat arbete inom ett år. Effekten på övergången till arbete överhuvudtaget, med eller utan subvention, är däremot starkt positiv under hela den studerade perioden. På fem års sikt var effekten mer positiv avseende osubventionerat arbete jämfört med på ett års sikt, medan det motsatta gäller subventionerade arbeten. Utöver Arbetsförmedlingens egna tidigare skattningar känner vi inte till några andra studier av långsiktiga effekter av arbetspraktik.

4.2.3 Stöd till start av näringsverksamhet

Ett relativt litet antal studier har undersökt effekterna av programmet stöd till start av näringsverksamhet. Utvärderingarna visar genomgående på stora positiva effekter på olika mått på sysselsättning. Samtidigt visar en studie att programmet kan ha haft betydande negativa effekter på inkomster (Riksrevisionen 2019, se nedan). Viktigt att ha med sig är att deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet är en starkt selekterad grupp, och att det är särskilt svårt att hitta en jämförelsegrupp som trovärdigt speglar hur det hade gått utan deltagande vid utvärdering av just stöd till start av näringsverksamhet. Riksrevisionen (2008) granskade Stöd till start av näringsverksamhet och konstaterade att insatsen gav goda effekter i början av 00-talet i termer av att lämna arbetslöshet till förmån för en osubventionerad anställning – antingen som egenföretagare eller som anställd. Även Behrenz m.fl. (2016) visar att stöd till start av näringsverksamhet ökade sannolikheten att lämna arbetslösheten till en osubventionerad anställning eller utbildning, för deltagare under 2003.

Gartell m.fl. (2013) studerar effekterna av programmet och finner betydande effekter på övergången till osubventionerat arbete under hela 00-talet. Även Arbetsförmedlingen (2021a) visar att stöd till start av näringsverksamhet har en stark positiv inverkan på övergången till osubventionerat arbete. På lång sikt är effekterna mindre men fortfarande stora och stabila över den period som studeras.

Riksrevisionen (2019) visar också att programmet har haft positiva sysselsättningseffekter. Men samtidigt har programmet haft negativa effekter på årlig inkomst flera år efter deltagande under perioden 2003–2007. Nio år efter deltagande, var den ackumulerade effekten på inkomsten noll för män men fortfarande negativ för kvinnor. Inkomstuppgifter i register lider dock av en mätfelsproblematik på grund av underrapportering av just företagarinkomster. Försök att justera för detta i

[12] Den genomsnittliga förväntade tiden till arbete för de arbetslösa minskade med drygt sex procent över en knappt tvåårig uppföljningshorisont från tidpunkten för programstart. Rapporten visar det paradoxala resultatet att de som gick in i arbetspraktik skulle ha haft större utbyte av arbetsmarknadsutbildning medan deltagarna i arbetsmarknadsutbildning skulle ha haft lika stor nytta av båda programmen. En överflyttning av deltagare mellan programmen skulle därför ha varit mer effektiv i genomsnitt.

Riksrevisionen (2019) gav istället positiva inkomsteffekter. Det är därför svårt att dra några säkra slutsatser om programmets inkomsteffekter.

5 Data

I det här avsnittet beskrivs vilka avgränsningar vi har gjort, vilka data vi använder och vilka utfall vi mäter.

5.1 Avgränsning av deltagar- och jämförelsegrupp

Utvärderingen studerar programmens effekter för deltagare under perioden 2010–2020. För att delta i arbetsmarknadspolitiska program krävs i normalfallet att man har fyllt 25 år. Vi studerar effekterna för personer som är 25 år eller äldre och som inte har deltagit i samma arbetsmarknadspolitiskt program tidigare under arbetslöshetsperioden. Tidigare har Arbetsförmedlingen, liksom många andra effektutvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program, endast inkluderat deltagare som går det aktuella programmet som första program, men detta har över tid gjort analysen allt mindre representativ för deltagastocken i stort. Vi begränsar inte heller analysen till de arbetssökande som är öppet arbetslösa precis innan programstart, vilket tidigare begränsade antalet av deltagarstocken som kunde ingå i analysen med ca 50 procent (Gartell m.fl. 2013).[13] Jämförelsegruppen har varken deltagit i det aktuella programmet tidigare eller senare under arbetslöshetsperioden. Arbetssökande som var inskrivna i sökandekategorier som innebär arbete eller förhinder från arbetssökande precis innan programstart (eller vid månadens slut för jämförelsepersonerna) inkluderas inte i analysen.

5.2 Hur definieras utfallen?

Vi analyserar om en person övergår till arbete efter att ha varit inskriven hos Arbetsförmedlingen med hjälp av information om sökandekategorier och avaktualiseringsorsaker som registreras i Arbetsförmedlingens egna register (Datalagret). Hänsyn tas även till återflöde i arbetslöshet genom inskrivning hos Arbetsförmedlingen. Övergång till arbete inom en viss tid från programstart, till exempel efter 24 månader, innebär därmed att en arbetssökande har lämnat Arbetsförmedlingen på grund av arbete inom denna tid och inte registrerats som arbetssökande igen inom perioden. Vi studerar även effekter på sysselsättning och inkomster med hjälp av registerinformation från Statistikmyndigheten SCB.

De flesta anställningsstöd som erbjuds av Arbetsförmedlingen utgår från en behovsprövning. Nystartsjobb däremot skiljer sig från andra typer av subventionerade anställningar genom att subventionen är utformad som en rättighet.

[13] van den Berg och Vikström (2017) och Liljeberg (2016) jämför i en känslighetsanalys effekten av deltagande i arbetsmarknadsutbildning som första program med fall där arbetsmarknadsutbildning kunde föregås av ett annat program och båda analyserna visar att det ger liknande resultat. I vår analys inkluderar vi kontrollvariabler som tar hänsyn till deltagande i andra program.

Det krävs ingen särskild behovsprövning om en arbetsgivare anställer personer som uppfyller vissa villkor[14] och därför kan arbetsförmedlaren inte påverka vem som anställs med nystartsjobb. Nystartsjobb liknar således osubventionerade anställningar i större utsträckning än andra subventionerade anställningsformer. Forskning visar att nystartsjobb i stor utsträckning tränger undan osubventionerade arbeten (se Liljeberg m.fl., 2012). Arbetssökande som deltar i något av de program som vi studerar här har ofta varit arbetslösa länge och många har därför rätt till nystartsjobb. Av det skälet studeras effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb som ett eget utfall.

Utifrån Arbetsförmedlingens egna registers uppgifter definieras tre utfall:

- övergång till osubventionerat arbete[15]
- övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb samt,
- övergång till arbete med eller utan subvention, som inkluderar alla arbeten med anställningsstöd via Arbetsförmedlingen.

Effekten på övergången till arbete studeras inom 12 månader (ett år), 24 månader (två år), 36 månader (tre år), 48 månader (fyra år) och 60 månader (fem år) från programstart.

Utifrån uppgifter i SCB:s register (databasen LISA) definieras två utfall:

- sysselsättningsstatus: för att klassificeras som sysselsatt (förvärvsarbetande), som i LISA-databasen ska motsvara sysselsättningsstatus i november, krävs att personen har arbetsinkomster eller inkomst från näringsverksamhet under det aktuella året som överstiger ett skattat gränsvärde[16],
- inkomst: deklarerad arbetsinkomst, förutom vid analys av stöd till start av näringsverksamhet då även (positiv) inkomst av näringsverksamhet inkluderas.[17]

Eftersom sysselsättningsstatus och inkomster mäts på kalenderårsbasis skattar vi effekterna på dessa utfall – ett till fem kalenderår från programstart. Det betyder att perioden mellan programstart och när utfallen mäts inte är densamma för alla

[14] Det främsta villkoret är att man ska ha varit frånvarande från arbetslivet under minst ett års tid i arbetslöshet alternativt under ett års tid i Sverige för nyanlända för att vara berättigad till nystartsjobb. Arbetsförmedlingen beslutar om ersättningen för ett år i taget. Hur lång tid en person får ersättning beror bland annat på hur länge den personen har varit borta från arbetslivet. Ersättningen bestäms bland annat av vilket villkor den arbetssökanden uppfyller.
[15] Övergång till osubventionerat arbete inkluderar deltidsarbete, tillfälligt arbete och ombytessökande.
[16] SCB uppskattar en sysselsättningsstatus som i så stor utsträckning som möjligt efterliknar ILO:s definition. ILO:s definition innebär att alla som utfört ett inkomstbringande arbete minst en timme under en mätvecka ska betraktas som förvärvsarbetande. I den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken finns inte möjlighet att fråga personer om de arbetat en viss tid en viss vecka. Man är här hänvisad till operationella metoder för att genomföra individuella avgränsningar huruvida personen förvärvsarbetat minst en timme per vecka eller inte. För att skatta fram ett gränsvärde används information från SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) och kontrolluppgifterna. Den huvudsakliga referensperioden för förvärvsarbetande är november men uppgifter från AKU avseende oktober och november används i beräkningen av gränsvärden för att öka antalet observationer. Från och med året 2020 kommer sysselsättningsstatus kunna baseras på inkomsten i november månad.
[17] Avspeglar deklarerade inkomster heläret där beloppen har korrigerats för inflation.

deltagare.[18] Effekterna på sysselsättningsstatus och inkomster mäts i genomsnitt ungefärligen ett halvt år längre fram i tiden jämfört med de utfall som mäts via Arbetsförmedlingens register för samma uppföljningshorisont.

Fördelen med att mäta övergången till arbete med information från Arbetsförmedlingens register är att uppgifter om förändrad sökandekategori och avaktualiseringsorsaker registreras och finns tillgängliga i realtid så att utfallen går att mäta kontinuerligt över tid och med kort eftersläpning. Vi kan därmed studera vad som händer inom valda tidshorisonter från programmets start och har uppgifter om utfall längre fram i tiden, till skillnad från exempelvis uppgifter om sysselsättningsstatus som publiceras av SCB med ca 16 månaders eftersläpning, och som mäts i november respektive kalenderår.[19]

Nackdelen är bortfallet som uppstår när arbetssökande lämnar Arbetsförmedlingen utan att informera om huruvida de har fått ett arbete eller lämnar av en annan anledning. År 2019, till exempel, avslutades ca 30 procent av alla arbetslöshetsperioder av okänd orsak (Arbetsförmedlingen, 2022b). I den här utvärderingen hanterar vi denna osäkerhet genom att anta att de personer som avregistrerats av okänd orsak kan ha fått ett arbete med en viss sannolikhet beroende på individegenskaper såsom utbildningsnivå, funktionsnedsättning, ursprung, kön och ålder. Antagandet baseras på Arbetsförmedlingen (2022b), som jämför sysselsättningsstatus enligt SCB:s register för de personer som avregistrerats av okänd orsak under perioden 2015–2019. Fördelen med att använda informationen från SCB:s sysselsättningsstatus är att den inte lider av denna typ av bortfall.

En annan nackdel med de utfall som mäts via Arbetsförmedlingens register är att vi genom dess uppgifter inte kan observera om en person som lämnat Arbetsförmedlingen för ett arbete över tid kvarstår i arbete om de inte på nytt blir arbetslösa. Vi antar att de som lämnat för arbete är kvar i arbete om de inte återkommer som arbetssökande. Att analysera effekter både på övergångar till arbete och sysselsättningsstatus samt inkomster ger en mer komplett bild av effekterna av de arbetsmarknadspolitiska program som studeras.

Med hjälp av Arbetsförmedlingens register mäter vi övergångar till arbete till och med år 2021. Det innebär att vi kan studera effekter på övergången till arbete på ett års sikt efter programstart för alla deltagare under åren 2010 till 2020. Övergången till arbete kan däremot endast mätas på två års sikt för deltagare 2010–2019, på tre års sikt för deltagare 2010–2018, o.s.v. Vad gäller sysselsättningsstatus och inkomster, som mäts via SCB:s register, har vi endast tillgång till information fram till år 2020. Det innebär att effekter på ett (kalender)års sikt kan endast mätas för deltagare under 2010–2019. På samma sätt som ovan kan vi endast mäta effekter på

[18] Exempelvis mäts effekten ett kalenderår efter programstart inte efter exakt 12 månader (som är fallet med utfall definierade från Arbetsförmedlingens register), utan det beror på när under året en deltagare startade programmet. Personer som startade programmet i januari givet år kommer att ha en uppföljningshorisont på 22 månader medan personer som började programmet i december istället har en uppföljningshorisont på 11 månader.

[19] Från och med 2019 finns uppgifter som Skatteverket samlar in om löneutbetalningar på månadsbasis i SCB:s register. I framtida utvärderingar kommer det därför att bli möjligt att mäta effekter på inkomster och sysselsättning (indirekt via inkomster) med större träffsäkerhet även med en enhetlig uppföljningshorisont på ett utvalt antal månader. Eftersom dessa data bara finns för två år än så länge så har vi valt att inte använda denna information i den här rapporten.

dessa utfall på två (kalender)års sikt för deltagare 2010–2018, på tre års sikt för deltagare 2010–2017, o.s.v.

5.3 Vilka bakgrundsfaktorer justerar vi för?

Analyserna görs kohortvis vilket innebär att deltagare jämförs med icke-deltagare separat inom respektive kalenderår 2010–2020. I analyserna kontrollerar vi för bakgrundsegenskaper hos deltagare och icke-deltagare som vi tror är viktiga, dels för sannolikheten att bli anvisad till arbetsmarknadsutbildning, dels för sannolikheten att uppnå de studerade utfall. Bland kontrollvariablerna ingår grunduppgifter som ålder, utbildningsnivå och familjesituation. Vi kontrollerar också för födelseregion och hur länge man har bott i Sverige, samt var i landet man är bosatt. En annan viktig faktor som påverkar utsikterna på arbetsmarknaden är huruvida man av Arbetsförmedlingen bedöms ha en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Alla effekter skattas separat för kvinnor respektive män.

Vi kontrollerar också för arbetslöshetshistorik fem år tillbaka i tiden. Vi kontrollerar både för antalet arbetslöshetsperioder och det totala antalet inskrivningsdagar. En annan viktig kontrollvariabel är väntetiden – hur länge man har varit arbetslös vid programstart (eller i slutet av månaden, som ses som deras hypotetiska startdatum, för jämförelsepersonerna). Som tidigare nämnts jämförs också deltagarna med jämförelsepersoner som varit arbetslösa lika länge. Vi kontrollerar också för kalendermånad för programstart, för att ta hänsyn till eventuell säsongsvariation inom åren. Andra kontrollvariabler relaterade till arbetslösheten är huruvida personen är berättigad till arbetslöshetsersättning och om personen är registrerad som arbetssökande även utanför sin egen länstillhörighet. Eftersom vi till skillnad från många andra studier inkluderar deltagare som gått andra program tidigare kontrollerar vi även för tidigare programdeltagande.

Vi tar också hänsyn till arbetsmarknadshistorik; huruvida man varit sysselsatt och vilken arbetsinkomst man haft samt huruvida man tagit emot ekonomiskt bistånd de sista tre kalenderåren före programstart.

Tillsammans tror vi att de arbetssökandes arbetsmarknads- och arbetslöshetshistorik innehåller mycket viktig information som kan väga upp för att vi saknar vissa uppgifter i register som kan påverka sannolikheten att ta del av program och utsikterna på arbetsmarknaden såsom t.ex. motivation eller flit. När effekten av deltagande i stöd till start av näringsverksamhet studeras kontrollerar vi även för huruvida man varit egenföretagare de senaste tre åren, i ett försök att fånga upp faktorer som påverkar intresset för och förmågan att driva en egen affärsverksamhet.

I bilaga 1 finns mer detaljerad information om exakta definitioner och kategoriseringar av variablerna som vi kontrollerar för i analyserna.

5.4 Deskriptiv statistik

Tabell B2.1 i bilaga 2 visar antal deltagare per program och år i vår analys. Vi beskriver i detta avsnitt (och tabellerna i bilaga 2) endast deltagarna som inkluderas i våra effektskattningar. Det betyder att vi till exempel begränsar oss till dem som för första gången har deltagit i ett program under inskrivningsperioden, och av dessa till dem med tillräckligt med information för att kunna kontrollera för viktiga bakgrundegenskaper som påverkar om de blir erbjudna ett program eller inte och utsikterna på arbetsmarknaden.

Tidigare utvärderingar har använt metoden ”matchning” där för varje programdeltagare väljs en icke-deltagare ut som är så lik deltagaren som möjligt. Det blir då enkelt att beskriva och jämföra grupperna. Vår metod innebär att den större gruppen icke-deltagare viktas så att jämförelsegruppen i genomsnitt blir så lik deltagargruppen som möjligt. Vi viktar i det här avsnittet deras bakgrundsegenskaper på liknande sätt som i våra effektberäkningar[20] och presenterar ett genomsnitt av egenskaper över hela den studerade perioden (för alla programstartsår tillsammans).

Om vi i vår analys hade kontrollerat för en enda bakgrundsfaktor skulle viktning göra båda grupperna likadana angående den egenskapen. Med många bakgrundsfaktorer att kontrollera för kommer det alltid att finnas vissa skillnader kvar. Men om jämförelsegruppen är mycket starkare än kontrollgruppen, skulle det kunna indikera att våra resultat överskattar effekterna. Och tvärtom skulle effekterna kunna underskattas om jämförelsegruppen är mycket starkare än kontrollgruppen. Givet det stora antal bakgrundsegenskaper som vi kontrollerar för ser metoden ut att göra ett tillräckligt bra jobb med att vikta jämförelsegruppen så att skillnaderna med deltagarna inte är så stora att det skulle vara ett problem för våra slutsatser. Med ett stort antal kontrollvariabler kommer några att kunna vara signifikant skilda från noll helt enkelt på grund av slumpen.

Arbetsmarknadsutbildning

Tabell B2.2 visar bakgrundsegenskaper hos deltagarna i arbetsmarknadsutbildning och det viktade genomsnittet för icke-deltagarna. Det finns bakgrundegenskaper som tyder på att deltagarna är starkare än jämförelsegruppen, till exempel högre andel sysselsatta och högre arbetsinkomster de sista tre åren före deltagande, lägre andel med förgymnasial utbildning, lägre andel utomeuropeiskt födda, samt lägre andel som har deltagit i etableringen de sista fem åren före deltagande. Samtidigt finns det andra faktorer som istället tyder på att deltagarna är svagare än jämförelsegruppen, till exempel lägre andel med eftergymnasial utbildning, högre andel som fick ekonomiskt bistånd två och tre år före deltagande och högre andel som har varit i Jobb- och utvecklingsgarantin (JOB, ett program för personer som har varit arbetslösa länge) under de sista fem åren före deltagande.

Det finns systematiska skillnader i tidigare deltagande i olika insatser / program och tidigare anställningar med subventioner. Men det är oklart om det innebär att

[20] Vi använder liknande vikter som de som kommer att användas för att vikta utfallen 12 månader från programstart i våra effektberäkningar, men utan att kompensera för att vi tar bort framtida deltagare i analysen. Vi jämför fortfarande bakgrundsegenskaper för personer med samma väntetid.

personen är starkare eller svagare. Generellt är det inte de starkaste arbetssökande som får insatser eller subventioner, men givet behovet är det bättre att ha fått det.

Det finns fler faktorer som indikerar risk för överskattning av effekterna, men det går inte att säga definitivt vilken riktning som dominerar. Och skillnaderna mellan arbetsmarknadsutbildningarnas deltagare och icke-deltagarnas viktade genomsnitt är inte så stora att vi ser detta som ett problem för våra slutsatser.

Arbetspraktik

Tabell B2.3 visar bakgrundsegenskaper hos deltagarna i arbetspraktik och det viktade genomsnittet för icke-deltagarna. Även för det här programmet finns det bakgrundegenskaper som tyder på att deltagarna är något starkare än jämförelsegruppen, som lägre andel utomeuropeiskt födda och lägre andel som har varit i JOB. Men det finns flera faktorer som istället tyder på att deltagarna är något svagare än jämförelsegruppen, till exempel lägre andel inrikes födda, högre andel som har deltagit i etableringen de sista fem åren före deltagande, lägre andel sysselsatta, lägre arbetsinkomster och en högre andel som fick ekonomiskt bistånd de sista tre år före deltagande.

Det finns i det här fallet fler faktorer som indikerar risk för underskattning av effekterna, men det går inte att säga definitivt vilken riktning som dominerar. Skillnaderna mellan deltagarna i arbetspraktik och icke-deltagarnas viktade genomsnitt är inte så stora att vi ser detta som ett problem för våra slutsatser.

Stöd till start av näringsverksamhet

Tabell B2.4 visar bakgrundsegenskaper hos deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet och det viktade genomsnittet för icke-deltagarna. Som vi diskuterade i avsnitt 4.2.3 är det svårare att hitta en korrekt jämförelsegrupp för deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet. Många bakgrundegenskaper tyder också på att deltagarna är starkare än jämförelsegruppen. Deltagarna är till exempel i högre utsträckning sysselsatta och har högre inkomster (inklusive inkomster från näringsverksamhet) samt fick i lägre utsträckning ekonomiskt bistånd de sista tre åren före programstart. Deltagarna har högre utbildningsnivå, är i högre utsträckning inrikes födda, i lägre utsträckning utomeuropeiskt födda och har i lägre utsträckning deltagit i JOB de sista fem åren före programstart. Deltagarna har också mer erfarenhet av egen företagande än vad jämförelsegruppen har. En faktor som istället tyder på att deltagarna är svagare än jämförelsegruppen är att en högre andel bland deltagarna har deltagit i etableringen de sista fem åren före programstart.

Det finns en större risk för överskattning av effekterna av stöd till start av näringsverksamhet än för de andra studerade programmen, vilket delvis kan förklara att effekterna på övergång till arbete är så stora. Även avsaknad av bakgrundsegenskaper som tillåter oss att kontrollera för tillgången till en bra affärsidé försvårar effektberäkningar för just det här programmet, och gör att effekten kan vara en sammantagen effekt av programmet och att besitta de krav som ställs för deltagande.

6 Effekter av arbetsmarknadsutbildning

I det här avsnittet presenteras de viktigaste resultaten från analysen gällande effekter av arbetsmarknadsutbildningar.[21]

När vi skriver ”jämförelsegruppen” eller ”jämförelsepersonerna” refererar vi till ett genomsnitt av personer som inte deltog i programmet viktade på det sätt som uppskattningsmetoden föreskriver. De viktade genomsnitten representerar vad analysen visar skulle ha varit utfallen bland deltagarna om de inte hade deltagit i programmet. I alla figurer representerar årtalen på x-axeln programstartsåret. Vi benämner de deltagare som påbörjade programmet respektive år en kohort.

En arbetsmarknadsutbildning är en långsiktig investering i deltagarnas humankapital. Programmet har betydande inlåsningseffekter som dominerar vid korta uppföljningshorisonter, medan det tar tid för den fulla behandlingseffekten att realiseras. Under själva utbildningen är deltagarna ”inlåsta” i sitt program och hittar jobb i mindre utsträckning. Även efteråt kan det ta tid för deltagarna att söka och hitta de jobb som utbildningen har öppnat dörren till på ett effektivt sätt.

Även efter att deltagaren har hittat ett jobb kan den positiva behandlingseffekten bestå, om investeringen bidrar till att en denne hittar en bättre arbetsgivarmatch som är mer långvarig. Utbildningen ger också deltagaren möjligheter att vidareutveckla sina kompetenser inom ett yrke som annars inte hade varit tillgängligt, och där det finns brist på kompetens.

I avsnitt 6.1 sammanfattas de viktigaste resultaten om effekterna av arbetsmarknadsutbildningar. I avsnitt 6.2 beskrivs vilka effekter deltagande i en arbetsmarknadsutbildning har haft på kort sikt (ett och två år efter programstart) för deltagarna. Eftersom arbetsmarknadsutbildning tenderar att ha större inlåsningseffekter än arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet väljer vi att fokusera på effekterna två år efter programstart när vi beskriver de kortsiktiga effekterna av arbetsmarknadsutbildning.[22] Avsnitt 6.3 visar samma effekter på lång sikt, här fem år efter programstart. Vi jämför även programmets effekter ett till fem års sikt efter programstart i avsnitt 6.4 och effekter för olika grupper av deltagare i avsnitt 6.5.[23] Avsnitt 6.6 inkluderar en diskussion om våra resultat.

6.1 Sammanfattande resultat

Arbetsmarknadsutbildning har positiva effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster. På två års sikt är effekterna på samtliga utfall positiva för både kvinnliga och manliga deltagare i alla kohorter som vi studerar.

[21] Alla resultat vad gäller deltagande i en arbetsmarknadsutbildning presenteras i tabellbilagan.
[22] Tidigare har Arbetsförmedlingen utvärderingar fokuserat på effekten efter 12 månader från programstart. Eftersom det tar tid innan behandlingseffekten tar sig i uttryck och effekterna efter 12 månader påverkas i större grad av inlåsningseffekten, så väljer vi i den här rapporten att fokusera på effekten efter 24 månader som vi tror ger en mer rättvisande bild av programmets sammantagna effekter på kort sikt.
[23] För att rapporten ska vara hanterbar behöver vi välja ett utfall för att jämföra effekten gällande olika tidsperspektiv och heterogena effekter. Vi väljer osubventionerat arbete eller nystartsjobb eftersom många deltagare har varit arbetslösa länge och har rätt till subventionen.

Effekter på sysselsättning och inkomster var positiva under hela perioden redan på ett års sikt. Sett enbart till övergångar till osubventionerat arbete var effekterna fram till 2014 svaga eller till och med negativa, särskilt för kvinnor, ett år efter programstart. Räknas även nystartsjobb in har effekterna däremot oftast varit positiva redan på ett års sikt.[24] Effekterna är generellt högre för senare kohorter, men minskade under pandemin.

Högre effekter på lång sikt än på kort sikt. Ökningen av effekterna är störst under den första tiden efter programstart. Det beror på att programmet har en positiv behandlingseffekt som efterhand överstiger den negativa inlåsningseffekten som uppstår under programtiden. Effekterna fortsätter att öka över tid under hela uppföljningsperioden, om än i en avtagande takt, speciellt vad gäller övergång till osubventionerat arbete.

Effekterna är högre för män. Effekterna ökar däremot mer över tid för de kvinnliga deltagarna, vilket gör att skillnaderna mellan könen är mindre på lång sikt.

Effekterna är högre för grupper som generellt står längre ifrån arbetsmarknaden Även om nivån på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster generellt är högre för deltagare med högre utbildning, inrikes födda och deltagare med kort tid i arbetslöshet, så är skillnaden mot vad utfallet hade varit om de inte hade deltagit, större för de deltagare som befinner sig längre ifrån arbetsmarknaden. Effekten är högst för deltagare med förgymnasial utbildning och lägst för deltagare med eftergymnasial utbildning. Effekterna är också högre för utrikes födda än för inrikes födda deltagare och för personer som varit arbetslösa längre än 12 månader när de påbörjade programmet än för personer med kortare arbetslöshetstider vid programstart. Det gäller både på kort och lång sikt.

Effekterna av arbetsmarknadsutbildning minskade under corona-pandemin. Det gäller på kort sikt för dem som deltog precis innan och under pandemiåren, men även de långsiktiga effekterna för dem som deltagit långt tidigare påverkades negativt av konjunkturnedgången. Det innebär att deltagarna drabbades mer negativt av konjunkturnedgången än de hade gjort om de inte hade deltagit.

6.2 Effekter av arbetsmarknadsutbildning på kort sikt

Arbetsmarknadsutbildning ger generellt positiva effekter på kort sikt, särskilt inom 24 månader efter programstart, men även på 12 månaders sikt under den senare halvan av den studerade perioden. Effekter på sysselsättning och inkomster var dessutom positiva under hela den studerade perioden redan på ett års sikt.

För att ge en förståelse för storleken på effekterna behöver vi sätta dem i relation till vad utfallet hade varit utan programmet. I avsnitt 6.2.1 – 6.2.2 visas den genomsnittliga andelen som övergått till arbete bland deltagarna i jämförelse med vår uppskattning av hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit. Dessa andelar jämförs för två utfall; osubventionerat arbete och osubventionerat arbete

[24] Med undantag av svagt negativa effekter för de kvinnor som påbörjade programmet åren 2011–2013.

eller nystartsjobb.[25] Vi börjar med att visa effekter både på 12 och 24 månaders sikt, men fokuserar sedan analysen på effekter på 24 månaders sikt. I avsnitt 6.2.3 visas de genomsnittliga utfallen 24 månader efter programstart bland deltagarna och jämförelsegruppen och jämför de genomsnittliga effekterna under hela den studerade perioden mellan våra olika utfall. Vi visar även effekterna på våra utfall på 24 månaders sikt för alla programstartsår.

6.2.1 Övergångar till arbete på 12 månaders sikt

Den blå linjen i figur 1 visar andelen som har övergått till osubventionerat arbete 12 månader efter programstart inom deltagargruppen och den gröna linjen visar andelen som vi uppskattar skulle ha övergått till osubventionerat arbete om de inte hade deltagit (som vi kallar jämförelsegruppen). Effekten utläses i figuren som skillnaden mellan de två linjerna – hur mycket högre (eller lägre) är andelen som övergick till arbete bland de som deltog i arbetsmarknadsutbildning inom respektive kohort, jämfört med om de inte hade deltagit i programmet.

Figur 1: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 12 månader efter programstart

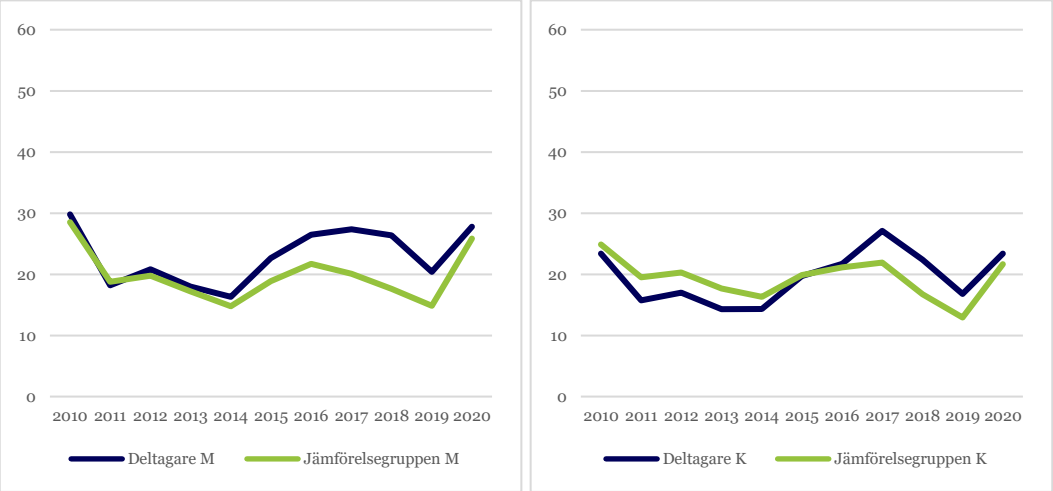

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Vi ser i figur 1 att effekten på övergång till osubventionerat arbete på 12 månaders sikt är liten för män som påbörjade en arbetsmarknadsutbildning mellan 2010–2014. Trots att andelen som övergått till osubventionerat arbete har varierat mellan kohorterna, så var skillnaden gentemot jämförelsegruppen nära noll dessa år. För de kvinnliga deltagarna var effekten till och med negativ under samma period; deltagarna övergick till arbete i lägre utsträckning än de skulle ha gjort om de inte deltagit i programmet. Effekterna har däremot ökat med tiden och varit positiva för både de manliga och kvinnliga deltagarna sedan 2015 på 12 månaders sikt. Effekterna minskade i slutet av perioden, som ett resultat av att andelen som övergick till arbete ökade mer inom jämförelsegruppen än bland deltagarna 2020 jämfört med kohorten

[25] Samma figurer för de andra utfallen (alla arbeten med eller utan subvention samt sysselsättningsstatus och arbetsinkomster två kalenderår efter programstart) visas i figurbilagan.

innan. Det tycks vara så att konjunkturnedgången under coronapandemin påverkade deltagarna mer än jämförelsegruppen, vilket vi återkommer till.[26]

Många som deltar i en arbetsmarknadsutbildning har varit arbetslösa länge, och har därför rätt till nystartsjobb. Eftersom nystartsjobb är en rättighetsbaserad subvention, som i viss utsträckning tränger undan osubventionerade arbeten (Liljeberg m.fl, 2012), är det särskilt på kort sikt viktigt att se vilka effekter en arbetsmarknadsutbildning har på osubventionerat arbete och nystartsjobb sammantaget. Vi visar därför övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb bland deltagare och jämförelsegrupp i figur 2.

Figur 2: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart

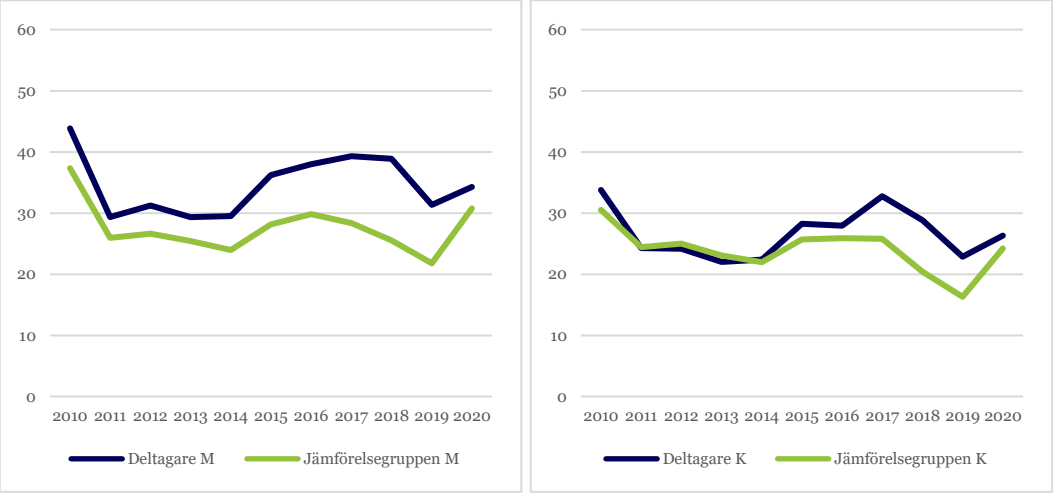

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Andelen som inom 12 månader hade övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre i både deltagar- och jämförelsegruppen jämfört med när vi bara tittar på osubventionerat arbete, men skillnaden är större för deltagarna. När nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet är effekten positiv bland de manliga deltagarna alla kohorter vi studerar, även om effekten är större för senare kohorter. Effekten är större även för kvinnor när vi inkluderar övergångar till nystartsjobb. Deltagarna övergår i större utsträckning till nystartsjobb än de hade gjort om de inte hade deltagit, vilket gör att effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är nära noll för kohorterna som deltog i programmet 2010–2014 trots att de övergick till osubventionerat arbete i lägre utsträckning än jämförelsegruppen.[27]

[26] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.
[27] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

6.2.2 Övergångar till arbete på 24 månaders sikt

Arbetsmarknadsutbildning tenderar att ha inlåsningseffekter som efter 12 månader fortfarande kan misstänkas dominera. Vi visar därför även motsvarande figurer för övergång till arbete på 24 månaders sikt, som ger en mer rättvisande bild av arbetsmarknadsutbildningens kortsiktiga effekter.

I figur 3 kan vi se att andelen som har övergått till osubventionerat arbete 24 månader efter programstart, till skillnad från 12 månader efter programstart, är större inom deltagargruppen än jämförelsegruppen för samtliga kohorter mellan 2010 och 2019 för både män och kvinnor. Effekten på övergång till osubventionerat arbete är således alltid positiv på 24 månaders sikt under hela den studerade perioden.[28] Vi ser på avståndet mellan linjerna i de båda figurerna att effekten även på 24 månaders sikt är större för de kohorter som påbörjade programmet senare under den studerade perioden, och skillnaden är större bland de manliga än de kvinnliga deltagarna.

Figur 3: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 24 månader efter programstart

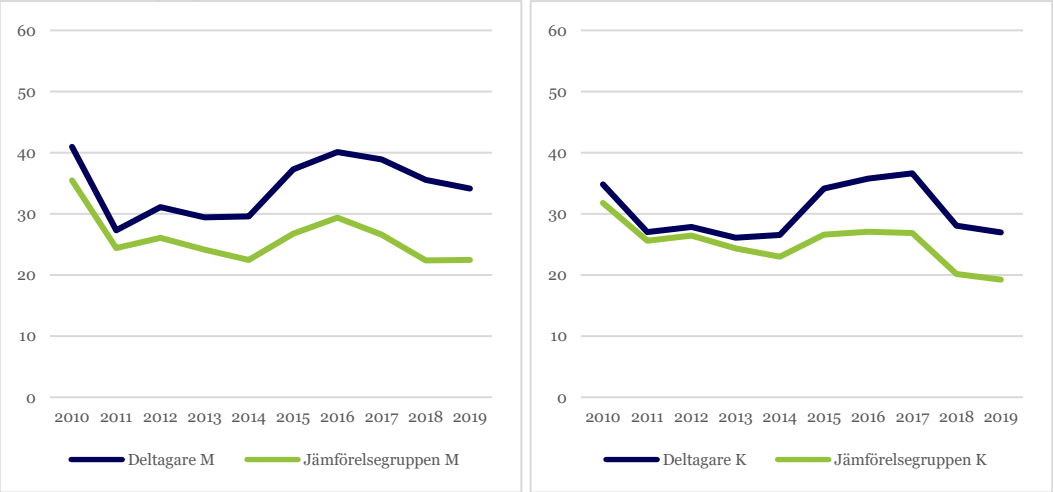

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

I figur 4 kan vi se skillnaden mellan andelen som har övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb i deltagargruppen och i jämförelsegruppen 24 månader efter programstart. Även på 24 månaders sikt är effekten större när nystartsjobb inkluderas.[29]

[28] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 24 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.
[29] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 4: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart

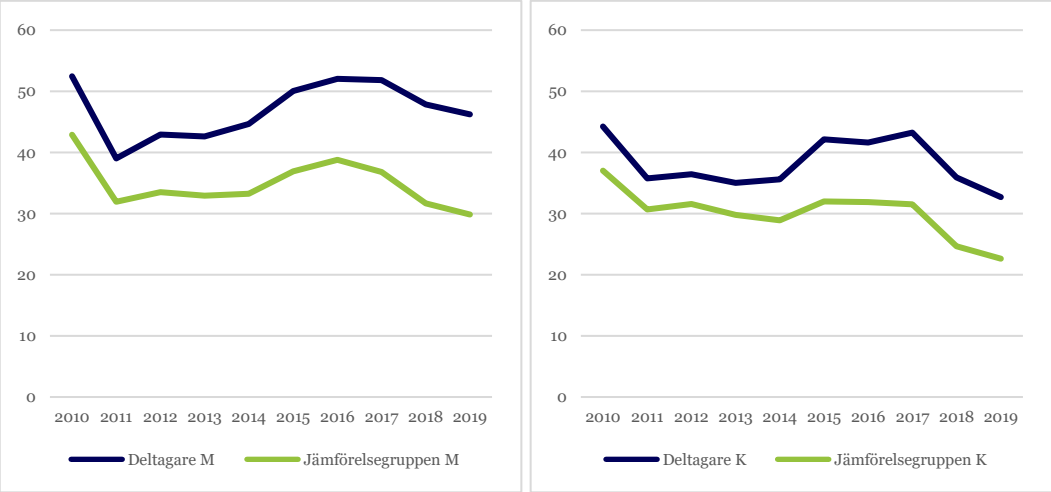

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

6.2.3 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 24 månaders sikt

Kortsiktiga effekter i genomsnitt över den studerade perioden

För att underlätta förståelse av effekternas storlek inkluderar vi en tabell där de genomsnittliga effekterna på alla utfall för deltagarna under hela den studerade perioden visas i relation till andelen som uppnått utfallet bland deltagarna respektive inom jämförelsegruppen. Tabell 1 visar genomsnittliga utfall för deltagar- och jämförelsegruppen sett till den studerade perioden som helhet (på två års sikt för deltagare åren 2010–2019 när vi studerar övergångar till arbete och 2010–2018 när vi studerar sysselsättning och inkomster). Den visar också skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen, alltså effekten av arbetsmarknadsutbildning, på respektive utfall. Tabellen underlättar att jämföra utfall och effekter bland kvinnor och män och mellan olika utfall. Effekten anges i procentenheter, eller i kronor vad gäller inkomst.

Effekten på övergångar till osubventionerat arbete är i genomsnitt under perioden nära dubbelt så hög för män än för kvinnor. När nystartsjobb och andra subventionerade anställningar inkluderas i utfallsmåttet, är andelen som övergått till arbete av naturliga skäl högre för både deltagarna och jämförelsegruppen jämfört med om vi bara inkluderar osubventionerat arbete. Även effekten ökar när nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet, men minskar istället när även andra subventioner inkluderas. Det beror på att jämförelsegruppen i genomsnitt under perioden har fått andra subventionerade anställningar i högre utsträckning än deltagarna.

Tabell 1: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 24 månader efter programstart

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	34,5	26,4	8,1	30,1	25,8	4,3
ArbNSJ	47,1	35,3	11,8	38,4	31,0	7,4
AllArb	52,9	42,2	10,7	44,3	37,1	7,2
Syss	64,9	51,8	13,1	58,7	46,5	12,2
Ink	183 500	135 700	47 700	136 200	104 500	31 700

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter för ufallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss). Både utfall och effekter anges i kronor för utfallet arbetsinkomst (Ink).

SCB klassificerar en person som sysselsatt i november om personen har en tillräcklig hög löneinkomst.[30] Andelen sysselsatta är högre än andelen som övergår till arbete med eller utan subventioner. Även effekten är högre på sysselsättningsstatus än på övergång till arbete på ett års sikt. Detta förklaras sannolikt av att tiden mellan programstart och tidpunkten då vi mäter sysselsättningsstatus i genomsnitt är något längre än för övergångar till arbete. Effekten blir då högre eftersom effekterna av programmet ökar över tid.

Deltagarna har i genomsnitt högre löneinkomster, mätt i tusentals kronor två kalenderår efter programstart, jämfört med jämförelsegruppen.

Både effekterna och den genomsnittliga andelen som övergått till olika typer av arbete respektive var sysselsatta, samt de genomsnittliga inkomsterna, är högre bland män än bland kvinnor. Även omräknat i procent är effekten på övergång till osubventionerat arbete nästan dubbelt så stor för män jämfört med kvinnor; 30,7 procent jämfört med 16,7 procent. Inkluderar vi nystartsjobb i utfallsmåttet är den procentuella skillnaden mindre mellan könen. Effekterna är betydande; andelen som övergått till någon form av arbete ökar på 24 månaders sikt med 25,4 procent för män och 19,4 procent för kvinnor. Värt att notera är att den procentuella effekten på sysselsättning är något högre för kvinnor i genomsnitt under den studerade perioden; 26,2 procent jämfört med 25,3 procent för män. Männen har däremot en något starkare effekt på inkomst även uttryckt i procent; 35,2 procent jämfört med 30,3 procent för kvinnor.

Kortsiktiga effekter för deltagare olika programstartsår

Vi har nu visat den generella bilden över hela den studerade perioden. I figur 5 visar vi hur effekterna på två års sikt har varierat mellan kohorterna som påbörjade en arbetsmarknadsutbildning mellan 2010 och 2019. I figuren illustreras effekterna på

[30] Se avsnitt 6.2 för en kort beskrivning av hur SCB uppskattar sysselsättningsstatus.

samtliga utfall, alltså skillnaden mellan andelen som övergått till arbete enligt våra tre definitioner 24 månader efter programstart, samt andelen sysselsatta i november två kalenderår efter programstart, inom deltagar- och jämförelsegruppen. Figuren visar också effekten på årlig arbetsinkomst i tusentals kronor, vilket är skillnaden i genomsnittlig arbetsinkomst två kalenderår efter programstart mellan deltagarna och jämförelsegruppen.

Figur 5: Effekter på samtliga utfall 24 månader efter programstart

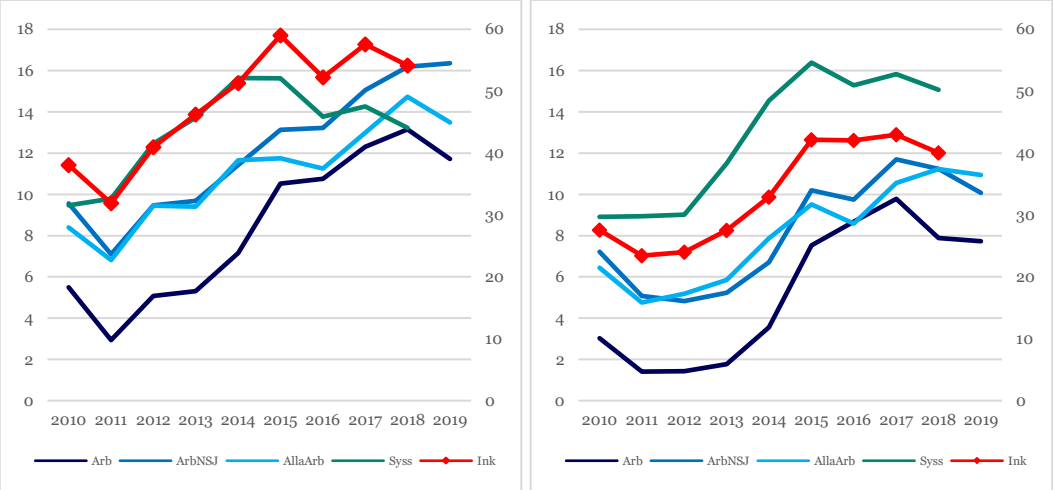

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter på vänsteraxeln när utfallet är osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss) respektive i tusentals kronor på högeraxeln när utfallet är arbetsinkomst (Ink).

Effekterna för samtliga utfall är positiva för alla kohorter på två års sikt.[31] Figuren visar också att de olika utfallen tydligt följer samma mönster över tid mellan kohorterna, även om nivåerna skiljer sig åt.[32]

Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre än effekten på övergång till endast osubventionerat arbete för alla kohorter.

Generellt hade de senare kohorterna mer nytta av sin arbetsmarknadsutbildning än de som deltog tidigare under perioden. Detta är undantaget de sista kohorterna, som vi följer under konjunkturnedgången under coronapandemin. För dem som påbörjade programmet precis innan pandemin slog till är effekterna något lägre på 24 månaders sikt.

Det går inte att jämföra nivån på inkomsteffekterna med nivåerna på de andra utfallen eftersom den mäts i tusentals kronor istället för procentenheter, men figuren visar att även inkomsteffekten följer samma tidsmönster mellan kohorterna som

[31] Effekterna på alla utfall ca två år efter programstart är signifikant skilda från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

[32] Detta gäller dock inte effekten på sysselsättning bland män, som sjönk något mellan 2015 och 2016 och framåt. Detta tycks bero på att effekten för dessa deltagare än något sämre på tre års sikt än på två års sikt bland manliga deltagare, vilket vi kommer att se i avsnitt 7.3. Eftersom sysselsättningsstatus mäts någonstans mellan två och tre år efter programstart för de flesta deltagare, så är det troligt att det är skillnaden i effekter över tid som gör att sysselsättningseffekten tycks vara lägre på två års sikt för de senare kohorterna.

övriga utfall. Inkomsteffekten drivs sannolikt i stor utsträckning av effekten på sysselsättning.

Effekterna är genomgående bättre bland män än bland kvinnor inom alla kohorter som vi studerar.[33] En möjlig förklaring till detta är att kvinnor och män generellt deltar i olika utbildningsinriktningar som har olika stora effekter. Det är vanligare att män får nystartsjobb jämfört med kvinnor (se Engdahl och Forslund, 2019), och så är även fallet bland deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Skillnaden i effekten för män och kvinnor är därför ännu större när nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet. Effekten på arbetsinkomsten är tydligt högre för manliga än för kvinnliga deltagare i tusentals kronor. Den procentuella skillnaden är däremot inte lika stor, eftersom kvinnor generellt har en lägre inkomstnivå än män. Både de män och kvinnor som påbörjade programmet år 2018 har till exempel ca 40 procent högre inkomst än vad vi uppskattar de skulle ha fått utan en arbetsmarknadsutbildning.

För kvinnor är effekten något lägre för deltagare 2018 och 2019 jämfört med deltagare 2017. Det är dessa kohorter som påverkas av konjunkturnedgången under coronapandemin inom 24 månader från programstart. För män tycks det vara framförallt deltagarna 2019 som drabbades på 24 månaders sikt.

6.3 Effekter av arbetsmarknadsutbildning på lång sikt

Arbetsmarknadsutbildning har tydliga positiva effekter på lång sikt. På lång sikt utgörs effekten på övergång till arbete i stor utsträckning av övergångar till osubventionerat arbete.

För att ge en förståelse för storleken på effekterna sätter vi dem återigen i relation till vad utfallet hade varit utan programmet. Precis som avsnitt 6.2.1 visas i avsnitt 6.3.1 övergångar till arbete på lång sikt bland deltagarna och inom jämförelsegruppen. I avsnitt 6.3.2 visas de genomsnittliga utfallen och effekterna under hela den studerade perioden. Vi visar även effekterna på alla våra utfall på lång sikt för deltagarna under varje programstartsår.

6.3.1 Övergångar till arbete på 60 månaders sikt

I likhet med figur 1–4 visar vi i figur 6 och 7 andelarna bland deltagarna i en arbetsmarknadsutbildning som har övergått till osubventionerat arbete respektive osubventionerat arbete eller nystartsjobb efter 60 månader från programstart, jämfört med hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit.[34] Effekten är skillnaden mellan den blå och gröna linjen i respektive figur.

[33] Undantaget är effekten på sysselsättningsstatus, som är högre för kvinnor sedan år 2015.
[34] Samma figurer för de andra utfallen (alla arbeten med eller utan subvention samt sysselsättningsstatus och arbetsinkomster två kalenderår efter programstart) visas i avsnitt B2.2 i bilaga 2.

Den genomsnittliga andelen som övergått till osubventionerat arbete är högre efter 60 månader jämfört med på 24 månaders sikt inom både deltagar- och jämförelsegruppen, både bland kvinnor och män. Även effekten ökar på längre sikt.[35]

Figur 6: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 60 månader efter programstart

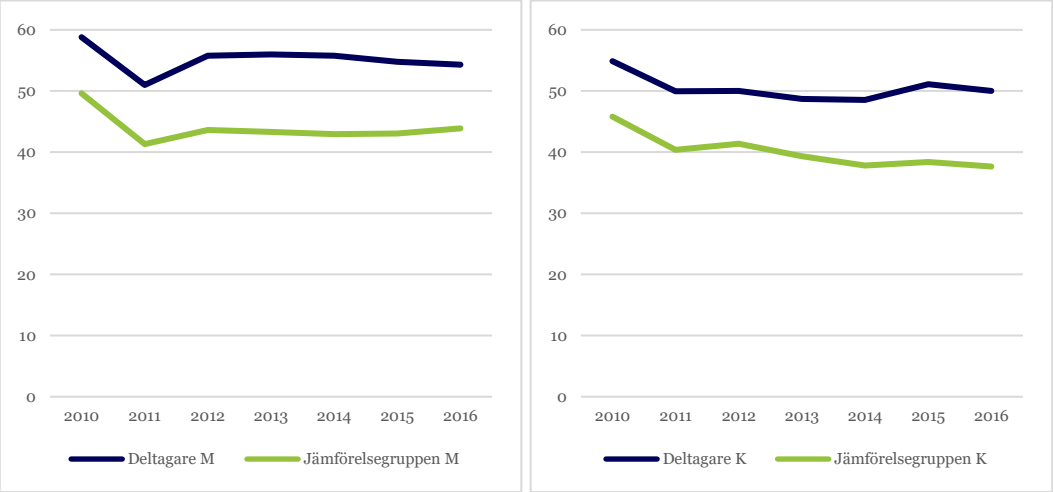

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Figur 7: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart

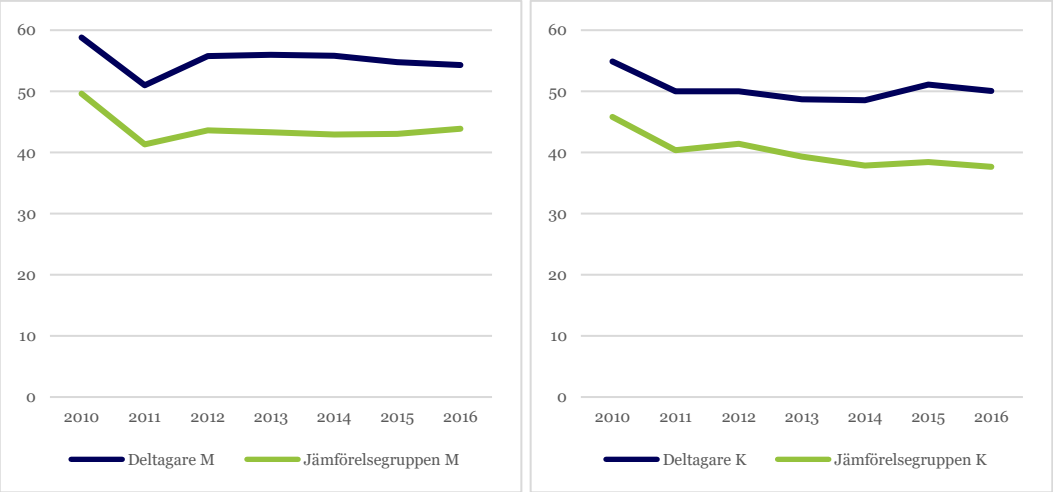

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Både utfallen och effekterna 60 månader efter programstartsår har varierat mycket mindre över den studerade perioden (de olika programstartsår) än vad som var fallet med utfallen och effekterna 12 eller 24 månader efter programstartsår. De kortsiktiga skillnaderna späds ut över en längre period. När nystartsjobb inkluderas i utfallet ökar andelen som övergår till arbete, men andelen som får nystartsjobb är lägre på

[35] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

lång sikt än på kort sikt, så skillnaden mellan figur 7 och figur 6 är mycket mindre än skillnaden mellan figur 4 och figur 3 (eller skillnaden mellan figur 2 och figur 1).[36]

6.3.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 60 månaders sikt

Långsiktiga effekter i genomsnitt över den studerade perioden

Tabell 2 visar genomsnittliga andelar som övergått till olika typer av arbete eller var sysselsatta inom deltagar- och jämförelsegruppen, liksom genomsnittliga inkomster inom grupperna, under hela den studerade perioden. Tabellen visar även de genomsnittliga skillnaderna, det vill säga effekterna. Långsiktiga effekter kan i nuläget mätas för deltagare fram till 2016 vad gäller övergång till arbete fram till 2015 vad gäller sysselsättning och inkomster.

Tabell 2: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 60 månader efter programstart

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	51,2	39,8	11,4	46,9	37,4	9,5
ArbNSJ	55,3	44,1	11,2	50,4	40,2	10,2
AllArb	60,3	49,7	10,6	55,7	45,6	10,1
Syss	70,0	57,8	12,2	67,2	55,3	11,9
Ink	214 900	167 800	47 100	169 400	136 200	33 200

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter för ufallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss). Både utfall och effekter anges i kronor för utfallet arbetsinkomst (Ink).

I genomsnitt under perioden är skillnaden i effekterna mellan utfall som innebär övergång till arbete små på 60 månaders sikt, bland både män och kvinnor, vilket innebär att den positiva långsiktiga effekten utgörs av en ökad övergång till osubventionerat arbete. Effekten på övergång till osubventionerat arbete är på fem års sikt drygt 11 procentenheter för män och drygt 9 procentenheter för kvinnor, vilket är en betydande effekt.

Andelen som i genomsnitt uppnått respektive utfall och alla effekter (förutom effekten på sysselsättning bland manliga deltagare), är högre på fem års sikt än vad som var fallet på två års sikt för dessa kohorter.[37] Det är effekten på osubventionerat arbete på lång sikt som ökar mest jämfört med effekten på kort sikt, från 6,8

[36] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.
[37] Tabell B3.1 i bilaga 3 visar kortsiktiga utfall och effekter (24 månader efter programstart) för de kohorter för vilka långsiktiga utfall och effekt har uppskattats. Det är de kohorter som påbörjade programmet åren 2010–2016 för övergång till arbete och åren 2010–2015 för sysselsättningsstatus och inkomst.

procentenheter till 11,4 procentenheter bland män och från 3,6 procentenheter till 9,5 procentenheter bland kvinnor. Skillnaden mellan effekterna för kvinnor och män minskar därför markant över tid, men effekterna är högre för män än för kvinnor även på lång sikt. Effekterna ökar inte lika mycket när olika typer av subventionerade arbeten inkluderas i utfallsmåttet, vilket gör att skillnaderna mellan våra olika definitioner av övergång till arbete minskar över tid. Kvinnornas effekter på övergång till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb och till arbete överhuvudtaget (med eller utan subventioner) ökar med ca 3,4 procentenheter, medan samma effekter ökar med ca 0,7 procentenheter bland män. Sysselsättningseffekten minskar med ca 0,6 procentenheter för män och ökar med ca 0,5 procentenheter för kvinnor, medan inkomsteffekter ökar med ca 2 400 kronor för män och med ca 4 200 kronor för kvinnor.

Uttryckt i procent är den långsiktiga effekten på övergång till ett osubventionerat arbete ca 29 procent för män, jämfört med 25 procent på 24 månaders sikt för deltagarna 2010–2016. Uttryckt i procent är samma långsiktiga effekt ca 25 procent för kvinnor, jämfört med ca 14 procent på kort sikt.

Den procentuella effekten på sysselsättning är väldigt lika även på lång sikt, minskar från ca 25 till ca 21 procent för män och från ca 25 till ca 22 procent för kvinnor. Effekten på årlig inkomst fem kalenderår efter programstart är i genomsnitt ca 28 procent för män och ca 24 procent för kvinnor, jämfört med en kortsiktig effekt på ca 35 procent för män och ca 29 procent för kvinnor.

Långsiktiga effekter för deltagare olika programstartsår

Vi har tittat på genomsnittliga utfall och effekter för hela den studerade perioden. I detta avsnitt visar vi hur effekterna skiljer sig beroende på programstartsår.

I likhet med figur 5 visar figur 8 effekterna på övergång till arbete 60 månader efter programstart enligt alla tre definitioner, samt effekten på sysselsättningsstatus och arbetsinkomster fem kalenderår efter programstart. Vi kan mäta övergång till arbete 60 månader efter programstart för deltagare mellan 2010 och 2016, medan vi endast kan mäta sysselsättning och inkomster efter på fem kalenderår för deltagare 2010 till och med 2015.

Effekterna är generellt lika stora eller större på lång sikt jämfört med på 12 och 24 månaders sikt för alla kohorter. De långsiktiga effekterna varierar inte heller lika mycket mellan kohorterna, det vill säga de som påbörjade programmet mellan 2010 och 2016 som vi kan mäta de långsiktiga effekterna för idag. [38]

[38] Effekten på alla utfall ca fem år efter programstart är signifikant skilda från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom effekten på alla arbeten för deltagarna år 2011.

Figur 8: Effekter på samtliga utfall 60 månader efter programstart

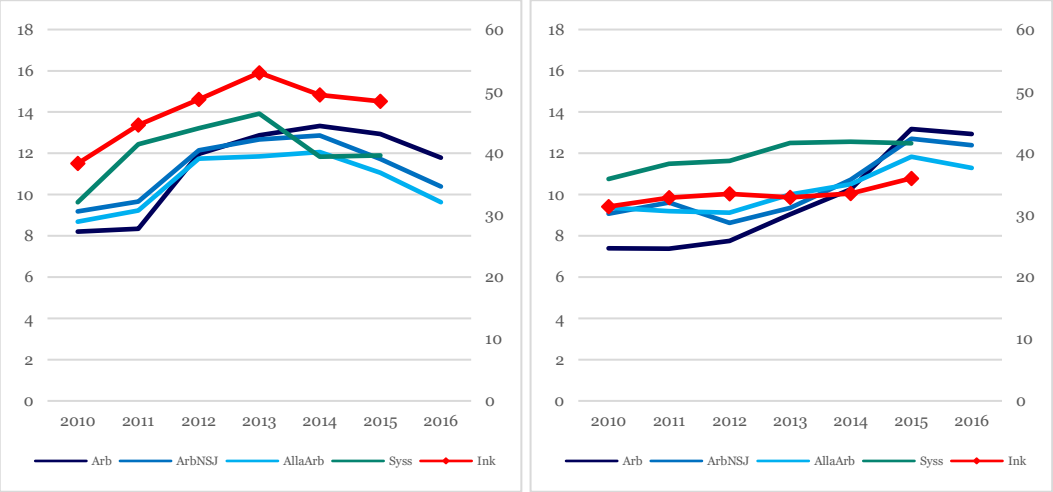

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter på vänsteraxeln för utfallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss) respektive i tusentals kronor på högeraxeln för utfallet arbetsinkomst (Ink).

Effekten på sysselsättningsstatus är generellt även på fem års sikt något högre än den sammantagna effekten på övergång till arbete, vilket skulle kunna bero på att utfallet mäts på något längre sikt. Vi kan dock inte säga något om effekterna på fem års sikt. Det gäller dock inte för män som påbörjade programmet från är 2014 och framåt och kvinnor som påbörjade programmet år 2015. Det kan vara en effekt av att konjunkturnedgången under coronapandemin påverkat de långsiktiga effekterna för dem som deltog innan pandemin. Vi återkommer till detta i avsnitt 7.4.

Effekterna på årlig inkomst följer även på lång sikt samma mönster mellan kohorterna som de övriga utfallen, även om själva nivåerna inte är jämförbara eftersom inkomsten mäts i tusentals kronor.

6.4 Effekternas utveckling över tid sedan programstart

Vi har beskrivit effekterna av deltagande i en arbetsmarknadsutbildning på kort och lång sikt. I det här avsnittet kompletterar vi bilden med en beskrivning av hur effekterna utvecklats över tid sedan programstart för varje kohort (ett till fem års sikt sett från programstart). Vi fokuserar på två av de studerade utfallen; övergång till osubventionerat arbete och övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb.

Effekterna av arbetsmarknadsutbildning ökar mest i början, mellan 12 och 24 månader från programstart, men fortsätter även därefter att öka i en avtagande takt. Effekterna ökar mer över tid för kvinnliga deltagare. Analysen av effekterna visar att konjunkturnedgången under coronapandemin påverkar deltagarna mer än jämförelsegruppen vilket gör att effekterna minskar när utfallen mäts under pandemin. Effekten minskar mest för de som påbörjade programmet precis innan eller under pandemin, men även de långsiktiga effekterna för dem som deltog tidigare år har påverkats negativt.

Utvecklingen över tid från programstart i genomsnitt

Tabell 3 visar andelen som i genomsnitt övergått till osubventionerat arbete, andelen som i genomsnitt övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb samt skillnaden, effekterna, på 12, 24, 36, 48 och 60 månaders sikt efter programstart. Vi följer kohorterna som påbörjade sin arbetsmarknadsutbildning åren 2010–2016, för vilka vi kan studera alla utfall 60 månader efter programstart. Tabellen underlättar att jämföra utfall och effekter över tid och bland kvinnor och män.

Tabell 3: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 12–60 månader efter programstart för deltagare som påbörjade programmet under perioden 2010–2016

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Övergång till osubventionerat arbete						
12 m	21,91	20,06	1,85	17,76	19,86	-2,11
24 m	33,87	27,08	6,80	29,91	26,30	3,61
36 m	42,14	32,69	9,45	38,10	31,13	6,97
48 m	47,57	36,95	10,62	43,25	34,73	8,52
60 m	51,22	39,84	11,38	46,91	37,41	9,50
Övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb						
12 m	34,08	28,31	5,77	25,81	*25,11*	*0,70*
24 m	46,42	35,87	10,55	38,36	31,60	6,76
36 m	50,98	39,75	11,23	44,71	35,56	9,15
48 m	53,60	42,38	11,22	48,07	38,35	9,72
60 m	55,31	44,06	11,25	50,38	40,19	10,19

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Effekterna ökar mest mellan 12 och 36 månader efter programstart, sedan är effekten ganska stabil, mer så för män. Men andelen som övergår till arbete, tillika effekten, fortsätter öka något bland både kvinnor och män för båda utfallen. Rätten till nystartsjobb är tidsbegränsad. Andelen i nystartsjobb minskar över tid från programstart, särskilt bland deltagarna som istället i högre utsträckning övergår till osubventionerat arbete över tid, vilket gör att effekten på detta utfall ökar och skillnaden i effekterna beroende på om nystartsjobben inkluderas, minskar.

Både andelen som övergått till arbete och effekterna är lägre bland kvinnor än bland män. Manliga deltagare övergår till arbete i ca 23 procent större utsträckning än kvinnor inom 12 månader efter programstart, men på 60 månaders sikt endast ca 9 procent större utsträckning. Skillnaderna är mindre mellan kvinnor och män i

jämförelsegruppen, vilket innebär att effekterna ökar mer för kvinnor och skillnaden i effekter mellan könen minskar ju längre tid som har gått från programstart.

Utvecklingen över tid för deltagare olika programstartsår

Figur 9 jämför effekten på övergång till osubventionerat arbete över tid sedan programstart för dem som påbörjade programmet mellan 2010 och 2020. Vi kan följa deltagarna fram till 2021 vilket gör att de sista kohorterna inte ännu kan följas hela vägen fram till 60 månader efter programstart.[39]

Effekterna av arbetsmarknadsutbildning ökar mest mellan 12 och 24 månader från programstart, men fortsätter även därefter att öka i en avtagande takt. Effekterna ökar mer över tid för kvinnliga deltagare. Den initiala ökningen kan bero på att det tar tid för deltagarna att komma ikapp jämförelsegruppen efter att de varit ”inlåsta i programmet”. Att effekten fortsätter öka över tid tyder på att arbetsmarknads-utbildningar är en långsiktigt god investering. Det kan till exempel bero på att deltagarna får mer varaktiga jobb eller att utbildningarna ger deltagarna möjligheter som de inte annars haft att även efter utbildningen fortsätta utveckla sina kompetenser inom ett yrke där det finns brist på kompetens.

Figur 9: Effekter på övergång till osubventionerat arbete 12–60 månader efter programstart

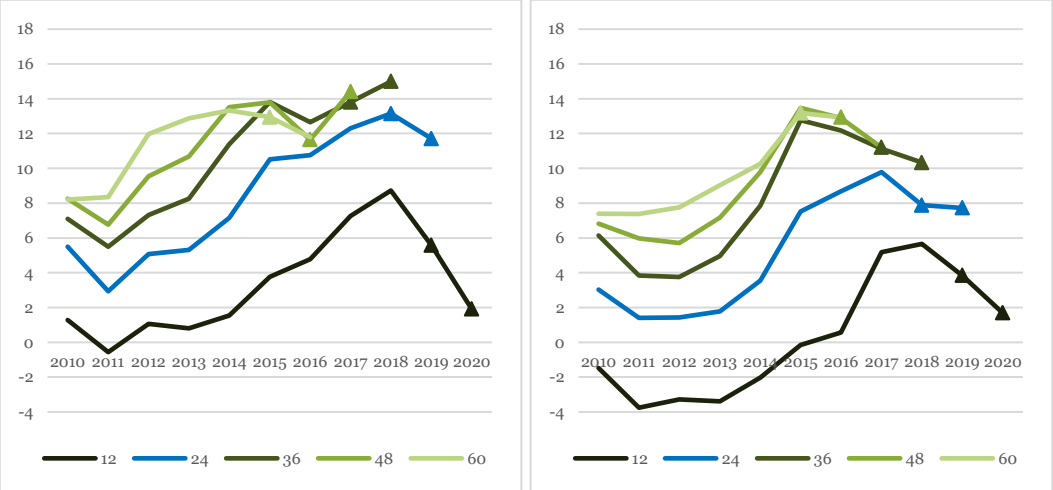

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter.

Det ser ut att finnas ett tydligt konjunkturellt mönster; de effekter som mäts de senaste två åren, markerade med trianglar i figuren för respektive uppföljningshorisont, är systematiskt sämre än för kohorterna precis innan. Det är de effekter som mäts vid konjunkturnedgången som uppstod under coronapandemin. De som påbörjade programmet år 2019 påverkades till exempel 12 och 24 månader efter programstart, medan de som påbörjade programmet år 2015 endast påverkades 60 månader efter programstart. Konjunkturnedgången under pandemin tycks ha haft en negativ påverkan på deltagarnas arbetsmarknadsutfall i större utsträckning än för jämförelsegruppen. Pandemin medförde minskade effekter av arbetsmarknads-

[39] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 12, 24, 36, 48 och 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

utbildningen både på kort sikt för de som deltog precis innan och under pandemin, men även de långsiktiga effekterna för dem som deltog i arbetsmarknadsutbildning tidigare. Detta är i linje med tidigare studier som visar hur arbetsmarknads-utbildningens effekter påverkades under finanskrisen (van den Berg och Vikström 2017). Störst påverkan hade konjunkturnedgången på de som deltog precis innan eller under pandemin.

I figur 10 jämförs istället effekterna på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb över tid. Effekterna ökar över tid även när vi inkluderar nystartsjobb, men särskilt mellan 12 och 24 månader. Efter 24 månaders sikt ökar effekterna inte lika mycket över tid som sett till enbart osubventionerat arbete. Av det följer också att skillnaden mellan de två definitionerna av övergång till arbete minskar över tid, vilket vi såg i det förra avsnittet.[40]

Många av deltagarna har varit arbetslösa länge innan de startade en arbetsmarknads-utbildning och hade därför rätt till nystartsjobb. Över tid har en stor andel av de som först fick ett nystartsjobb istället övergått till osubventionerat arbete. Vi ser samma mönster när även andra subventionerade anställningar inkluderas. Det visar att en del av den positiva effekten på kort sikt består av övergångar till subventionerade anställningar men att det på längre sikt i sin tur leder till en ökad positiv effekt på övergång till osubventionerat arbete. Arbetsmarknadsutbildningar och anställningssubventioner kan vara delar av en kedja av insatser som hjälper arbets-sökande att få jobb. Det är samtidigt möjligt att utvecklingen över tid som vi ser här beror på att nystartsjobb tränger undan osubventionerade arbeten på kort sikt, tills subventionstiden tar slut.

Figur 10: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12–60 månader efter programstart

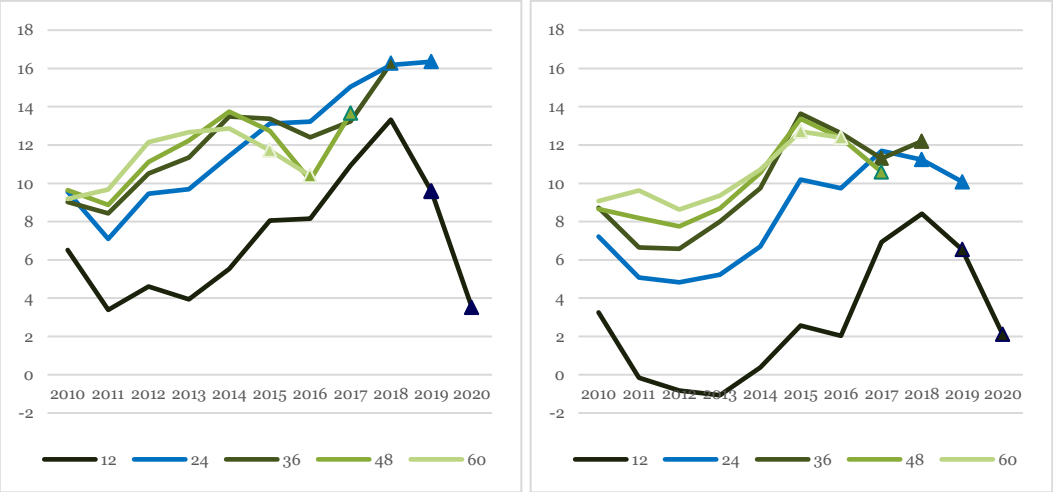

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter.

[40] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12, 24, 36, 48 och 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår

Effekten på sysselsättningsstatus och inkomster tycks öka något mindre över tid. Det är rimligt givet att varje tidshorisont mäts lite längre fram i tiden än övergångar till arbete och att effekten ökar i avtagande takt i början av perioden.

6.5 Effekter av arbetsmarknadsutbildning för olika grupper

Vi har än så länge presenterat effekter för samtliga kvinnliga och manliga deltagare. I detta avsnitt undersöks hur effekterna skiljer sig beroende på utbildningsnivå (i avsnitt 6.5.1), födelseregion (inrikes/utrikes födda, i avsnitt 6.5.2) och hur länge man varit arbetslös innan programstart (i avsnitt 6.5.3). Vi fokuserar här på effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 respektive 60 månader efter programstart.[41] Slutsatserna om skillnader mellan grupperna är i princip desamma om vi tittar på övriga studerade utfall (se figurbilagan).

Skillnader mellan grupper som vi ser här kan bero direkt på skillnader i de egenskaper som vi särskiljer grupperna med avseende på. De kan också bero på att indelningen korrelerar med skillnader i andra egenskaper. Till exempel kan skillnader mellan inrikes och utrikes födda delvis bero på skillnader i utbildningsnivå och vice versa. Det är viktigt att ha med sig när man tolkar skillnaderna i effekter mellan de olika grupperna.

Effekterna av arbetsmarknadsutbildning är bättre för grupper som generellt står längre ifrån arbetsmarknaden. Effekterna är högre för personer med lägre utbildningsnivå, utrikes födda deltagare och deltagare som varit arbetslösa längre än 12 månader när de påbörjade programmet. Värt att notera är att den avtagande effekten på kort sikt de senaste åren, som vi har tolkat som en effekt av pandemin, tycks drivas av en sviktande effekt bland personer med eftergymnasial utbildning.

6.5.1 Effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer

I det här avsnittet jämförs effekterna för deltagare med olika utbildningsnivå.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 4 visar att effekten i genomsnitt över hela perioden är högst för deltagare med förgymnasial utbildning och lägst för deltagare med eftergymnasial utbildning, på både kort och lång sikt. Effekten på osubventionerat arbete eller nystartsjobb är i genomsnitt under hela den studerade perioden mer än dubbelt så stor för kvinnor med förgymnasial utbildning jämfört med kvinnor med eftergymnasial utbildning både på kort och lång sikt, och skillnaden är stor mellan dessa utbildningsnivåer även för män.

Effekterna är högre för manliga än för kvinnliga deltagare oavsett utbildningsnivå på kort sikt. Skillnaderna mellan könen är mindre på lång sikt inom alla utbildningsnivåer, och för kvinnliga deltagare med förgymnasial utbildning är effekten lika stor som för män på lång sikt.

[41] Utvecklingen av effekterna på 12, 36 och 48 månaders sikt återfinns i tabellbilagan.

Tabell 4: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 och 60 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2019)						
FG	42,7	28,0	14,7	31,1	20,5	10,6
GY	49,0	37,8	11,2	40,6	33,1	7,5
EG	49,4	39,9	9,5	42,7	38,4	4,3
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
FG	49,7	35,9	13,8	43,3	29,3	14,0
GY	57,9	46,5	11,4	52,6	42,4	10,2
EG	57,7	49,8	7,9	54,6	48,2	6,4

Not: FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika programstartsår

I figur 11 och 12 ser vi att effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högst för förgymnasialt utbildade och lägst för eftergymnasialt utbildade för samtliga kohorter den studerade perioden även om skillnaderna varierar. Det gäller både på kort och lång sikt och både bland män och kvinnor.[42] Värt att notera är att effekten bland kvinnor med eftergymnasial utbildning har minskat markant de senaste åren, vilket kan ses i figur 11. Det tycks vara kvinnliga deltagare med eftergymnasial utbildning vars effekter av att delta i arbetsmarknadsutbildning har påverkats mest av pandemin på kort sikt. För de kohorter vars effekter minskade på längre sikt är det istället deltagare med förgymnasial utbildning, och bland män även deltagare med gymnasial utbildning, som tycks driva nedgången. För att försöka förstå var dessa skillnader i effekter kommer ifrån presenteras i figur 13 utfall på kort sikt bland deltagare med olika utbildningsnivåer.

Skillnaderna mellan kvinnor och män varierar mellan grupperna över tid vad gäller de långsiktiga effekterna. Effekten på lång sikt är i vissa kohorter och utbildningsgrupper högre bland kvinnor än bland män.

[42] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer på kort och lång sikt. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer på kort och lång sikt. Skillnaderna i effekterna bland deltagare med olika utbildningsnivåer är signifikant skilda från noll för alla programstartsår på kort och lång sikt.

Figur 11: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

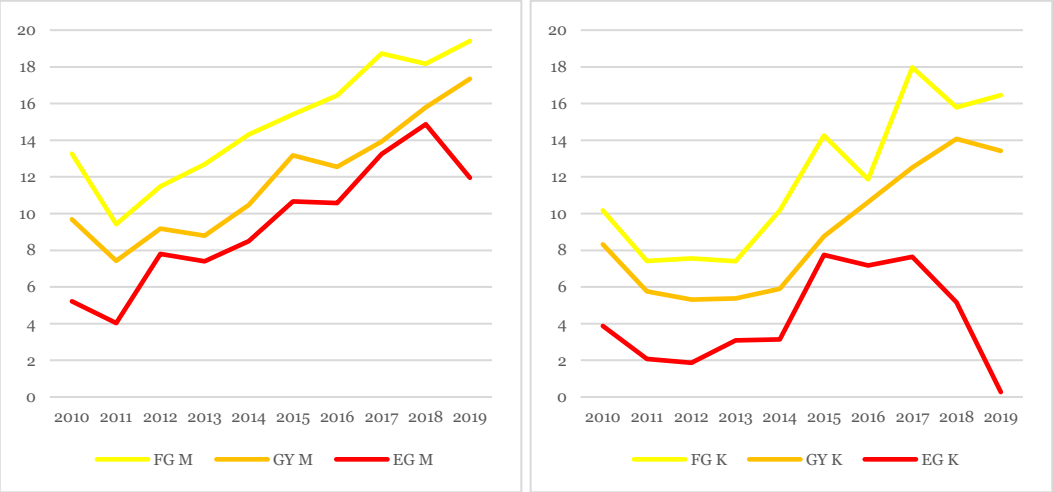

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Figur 12: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

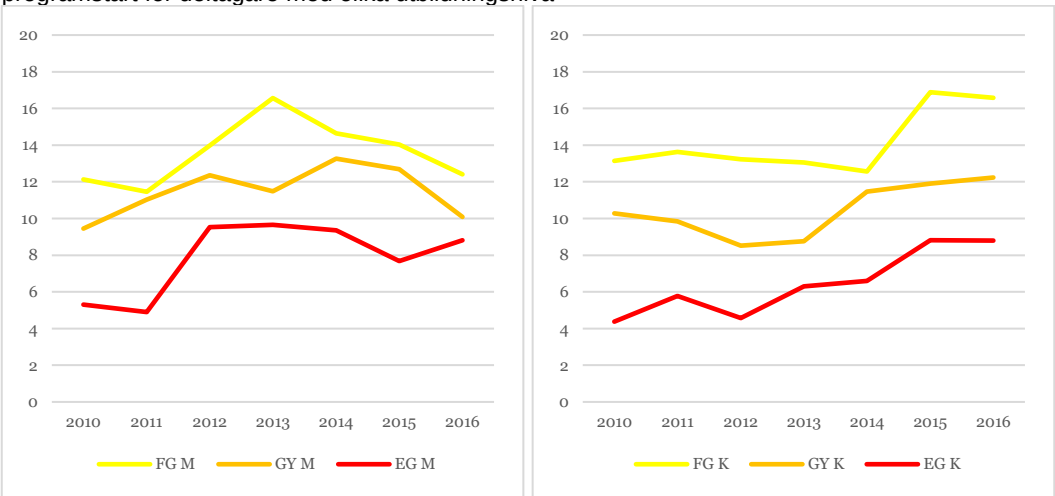

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Effekterna i relation till andelen som övergår till arbete för arbetssökande med olika utbildningsnivåer

För att illustrera hur storleken på effekterna mellan olika utbildningsgrupper relaterar till andelarna som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb inom deltagar- och jämförelsegruppen visar vi andelen som övergått till arbete inom 24 månader bland deltagare med förgymnasial respektive gymnasial utbildning i respektive kohort i figur 13.

Figur 13: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivåer

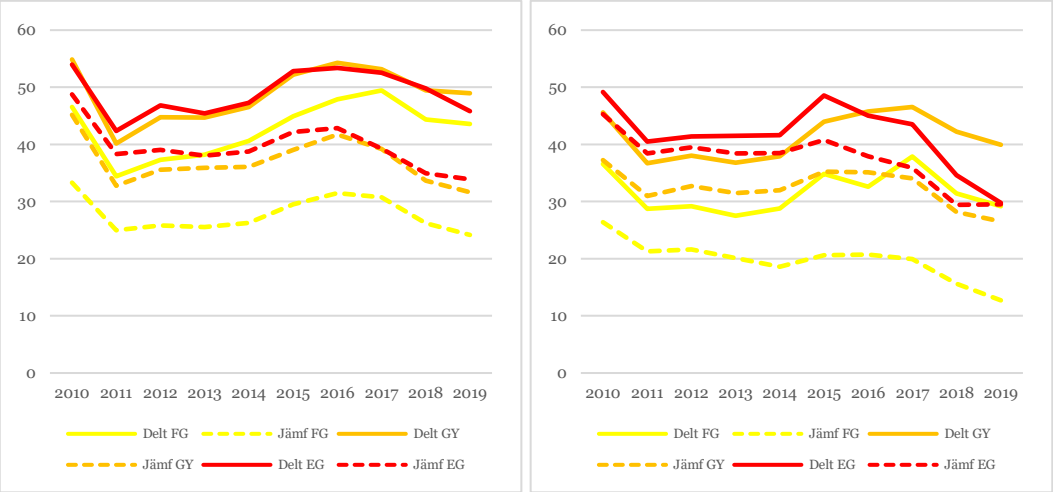

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Andelen som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre bland personer med gymnasial utbildning än personer med förgymnasial utbildning, både inom deltagar- och jämförelsegruppen. Detta gäller både kvinnor och män. Andelen som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är nästan lika hög bland manliga deltagare med eftergymnasial utbildning som dem med gymnasial utbildning.

Däremot är skillnaden störst mellan deltagarna och jämförelsegruppen bland de förgymnasialt utbildade deltagarna, vilket innebär att effekten är störst för dessa deltagare. I procent är effekten större än uttryckt i procentenheter. Effekten är i genomsnitt 52,4 procent för förgymnasialt utbildade män, 29,6 för gymnasialt utbildade män och 23,7 procent för eftergymnasialt utbildade män. För kvinnor är den procentuella effekten 51,5 procent för förgymnasialt utbildade, 22,7 procent för gymnasialt utbildade och 11,1 procent för eftergymnasialt utbildade. Det beror på att andelen som övergår till arbete generellt är lägre utan arbetsmarknadsutbildning bland dem med lägre utbildningsnivå samtidigt som skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen är större. En arbetsmarknadsutbildning lyfter deltagarna med förgymnasial utbildning mer än vad den lyfter personer med högre utbildning som har lättare att få jobb även utan utbildning.

De utfall som visas i figur 11 ger en fingervisning om varför effekten minskar mest bland kvinnliga deltagare med eftergymnasial utbildning. Den visar att effekten minskar för att andelen som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb minskar mer under pandemin bland deltagarna i denna grupp än bland jämförelsegruppen. Detta sker inte i samma utsträckning för män med samma utbildningsnivå.

6.5.2 Effekter för inrikes och utrikes födda deltagare

I det här avsnittet jämförs effekterna för inrikes och utrikes födda deltagare.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 5 visar de genomsnittliga andelar som övergått till arbete och genomsnittliga effekter över hela den studerade perioden. Andelen som övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb inom 24 månader är högre bland inrikes födda jämfört med bland utrikes födda inom både deltagar- och jämförelsegruppen. Men effekten är däremot högre för utrikes födda än för inrikes födda deltagare, både bland kvinnor och män. Samma sak gäller på lång sikt, förutom att utfallet är högre för utrikes födda män än för inrikes födda män.

Tabell 5: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 och 60 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2019)						
IF	47,4	38,6	8,8	42,7	37,1	5,6
UF	46,7	32,3	14,4	34,4	26,0	8,4
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
IF	54,4	45,0	9,4	51,5	43,9	7,6
UF	56,3	42,9	13,4	49,2	36,8	12,4

Not: IF: inrikes födda och UF: utrikes födda. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Uttryckt i procent är skillnaden mellan effekten bland utrikes och inrikes födda ännu större. Effekten för utrikes födda män är 44,6 procent, jämfört med 22,9 procent för inrikes födda. Även effekten för utrikes födda kvinnornas på kort sikt är ca dubbel så stor som för inrikes födda, 32,3 procent jämfört med 14,3 procent. På lång sikt är skillnaderna uttryckt i procent något mindre.[43]

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika programstartsår

Hur stor skillnaden är mellan effekten för inrikes och för utrikes födda deltagare har varierat över tid. Figur 14 visar att effekten har varit högre bland utrikes födda än inrikes födda män på kort sikt för alla kohorter. Samma sak gäller för kvinnor, med undantag för de som påbörjade programmet år 2010.[44]

[43] Utrikes födda män har en effekt av 31,3 procent jämfört med 21,0 procent för inrikes födda män och utrikes födda kvinnor har en effekt av 33,8 procent jämfört med 14,4 procent för inrikes födda kvinnor.
[44] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner på kort sikt. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner på kort sikt. Skillnaderna i effekterna bland deltagare med olika födelseregioner är signifikant skilda från noll för alla programstartsår på kort sikt.

Figur 14: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

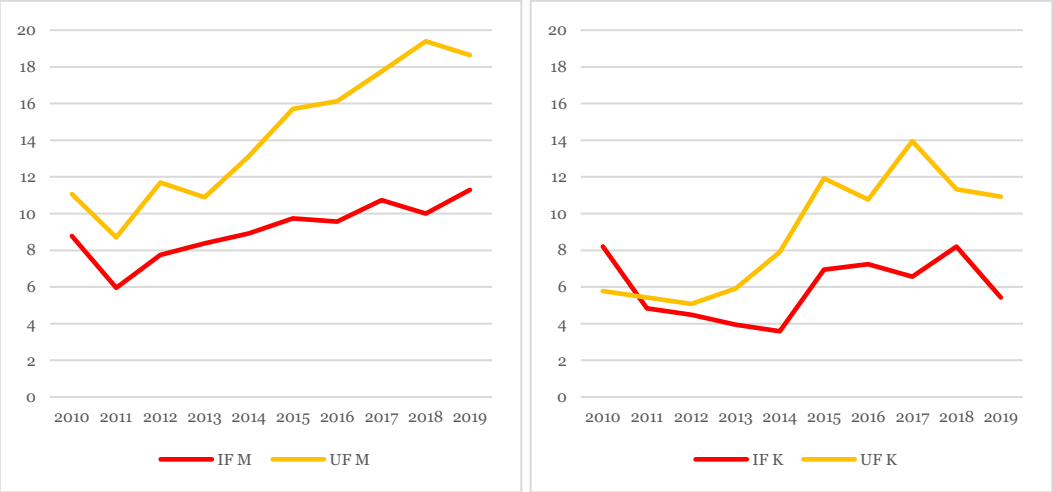

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Figur 15 visar skillnaden mellan inrikes och utrikes födda än och kvinnor vad gäller de långsiktiga effekterna. För män har skillnaden ökat stadigt över tid; för manliga deltagare 2010 var effekten för inrikes födda mer lik den bland utrikes födda (11 procentenheter för utrikes födda män jämfört med 9 procentenheter för inrikes födda män), men bland manliga deltagare det senaste året har effekten varit klart bättre för utrikes födda jämfört med inrikes födda deltagare (19 procentenheter för utrikes födda män jämfört med 11 procentenheter för inrikes födda män). Bland kvinnliga deltagare ökade skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda deltagare mellan 2012 och 2014 för att sedan ligga kvar på en skillnad om runt 7 procentenheter ett par år. Skillnaden mellan effekterna minskade sedan mellan 2017 och 2018 och var ca 2 respektive 4 procentenheter de sista två åren.

Även på lång sikt är effekterna högre bland utrikes födda än bland inrikes födda deltagare. Generellt har den långsiktiga effekten varit högre för män än kvinnor bland både inrikes födda och utrikes födda deltagare, men så är inte alltid fallet. Exempelvis är effekten högre för utrikes födda kvinnor än för utrikes födda män de sista två åren.[45]

[45] Effekten på övergång till osubventionerat eller nystartsjobb är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner på lång sikt. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner på lång sikt. Skillnaderna i effekterna bland deltagare med olika födelseregioner är signifikant skilda från noll för alla programstartsår på lång sikt.

Figur 15: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

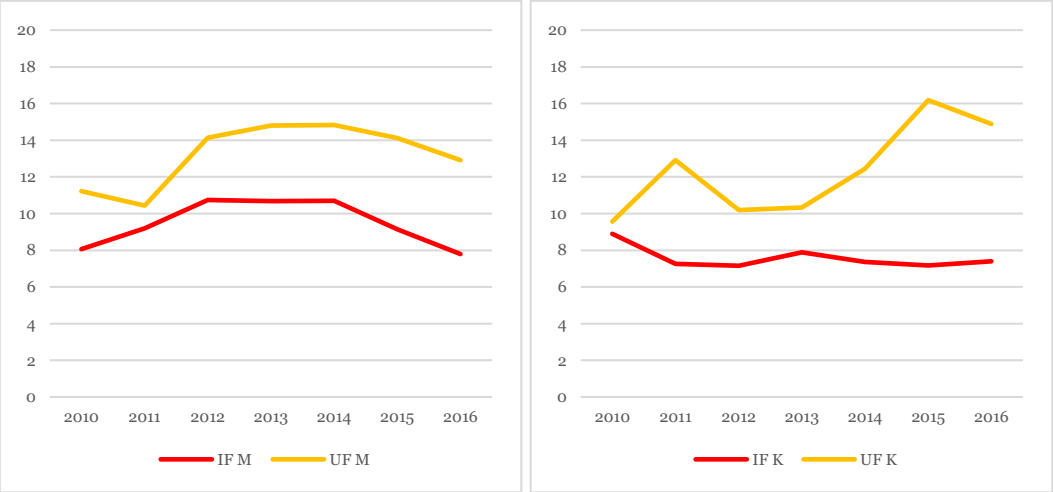

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Effekterna i relation till andelen som övergår till arbete bland inrikes och utrikes födda

För att illustrera hur storleken på effekterna bland inrikes och utrikes födda deltagare relaterar till andelarna som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb inom deltagar- och jämförelsegrupperna visar vi skillnaderna i andelen som övergått till arbete inom 24 månader i respektive födelseregion och kohort i figur 16.

Figur 16: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

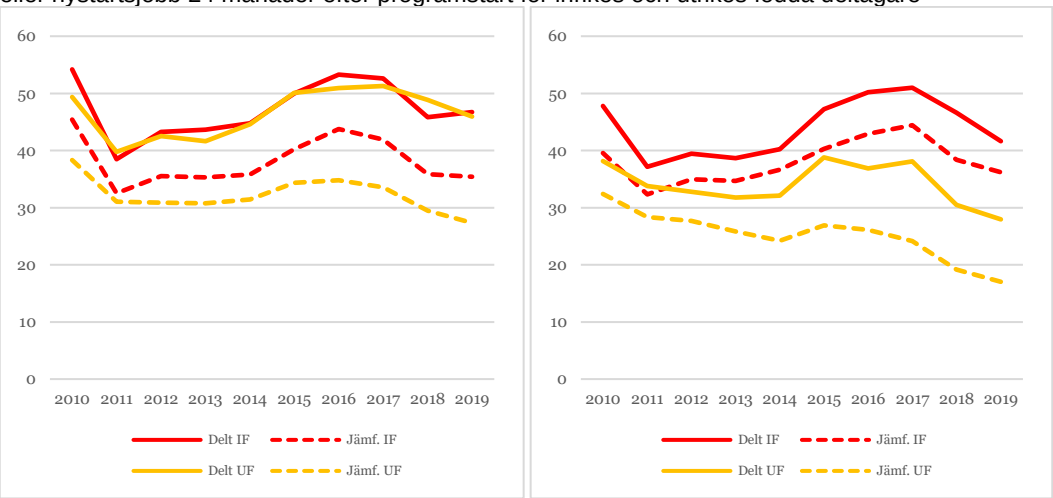

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Figuren visar att andelen manliga deltagare som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart är i princip lika stor bland inrikes födda och utrikes födda. Men vi uppskattar att en högre andel av de inrikes födda deltagarna skulle ha fått jobb även om de inte hade deltagit än vad som skulle vara fallet med utrikes födda deltagare. Det innebär att effekten är högre bland utrikes födda än inrikes födda manliga deltagare. Kvinnliga utrikes födda deltagare har lägre

andel som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart än inrikes födda deltagare. Andelen som övergår till arbete hade samtidigt enligt analysen varit ännu lägre även om de inte hade deltagit, och effekten är därför högre även för utrikes födda kvinnliga deltagare jämfört med den för inrikes födda kvinnliga deltagare. Uttryckt i procent är skillnaderna mellan grupperna ännu större än de skillnader vi har presenterat i procentenheter eftersom utrikes födda deltagare skulle ha haft ett lägre utfall utan arbetsmarknadsutbildning.

Kvinnor, och särskild utrikes födda kvinnor, påverkades mer av pandemin än män, på så vis att effekterna på 24 månaders sikt försämrades mer för dessa under pandemiåren. Vi ser att andelen som övergick till arbete minskade mer under pandemin bland kvinnliga deltagare, särskilt bland de utrikes födda, i relation till vad som hade varit fallet om de inte hade deltagit i programmet.

6.5.3 Effekter för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet

I det här avsnittet jämförs effekterna för deltagare som hade varit arbetslösa olika länge när de började sin arbetsmarknadsutbildning.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 6 visar att den genomsnittliga övergången till osubventionerat arbete eller nystartsjobb under den studerade perioden både på kort och lång sikt är högre bland personer inom deltagar- och jämförelsegruppen med kortare arbetslöshetstider.

Tabell 6: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 och 60 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2019)						
V1	54,4	44,3	10,1	46,8	41,0	5,8
V2	44,6	31,5	13,1	34,4	26,0	8,4
V3	36,9	23,8	13,1	28,4	19,6	8,8
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
V1	61,4	52,8	8,6	57,5	49,7	7,8
V2	54,7	41,4	13,3	48,6	36,7	11,9
V3	45,0	31,2	13,8	40,7	28,2	12,5

Not: V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Samtidigt är skillnaden mindre gentemot hur stor övergången hade varit om de inte hade deltagit i programmet för de med kortast väntetid till arbetsmarknads-utbildning, upp till ett år, vilket gör att den skattade effekten också är lägst för de

deltagarna. Skillnaden mellan de som fick programmet efter mellan 12 och 24 månader i arbetslöshet och senare är däremot i genomsnitt mycket liten. Detta gäller i genomsnitt både för kvinnliga och manliga deltagare och på kort och lång sikt.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika programstartsår

Figur 17 visar att effekterna på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb på 24 månaders sikt är lägst bland manliga deltagare med kortast arbetslöshetstider alla år vi har studerat. Bland kvinnliga deltagare var det så fram till 2016. För kvinnliga deltagare från 2017 och framåt tycks den kortsiktiga effekten för de med kortast inskrivningstid ha gått om den för dem med längre inskrivningstider.[46]

Figur 17: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart

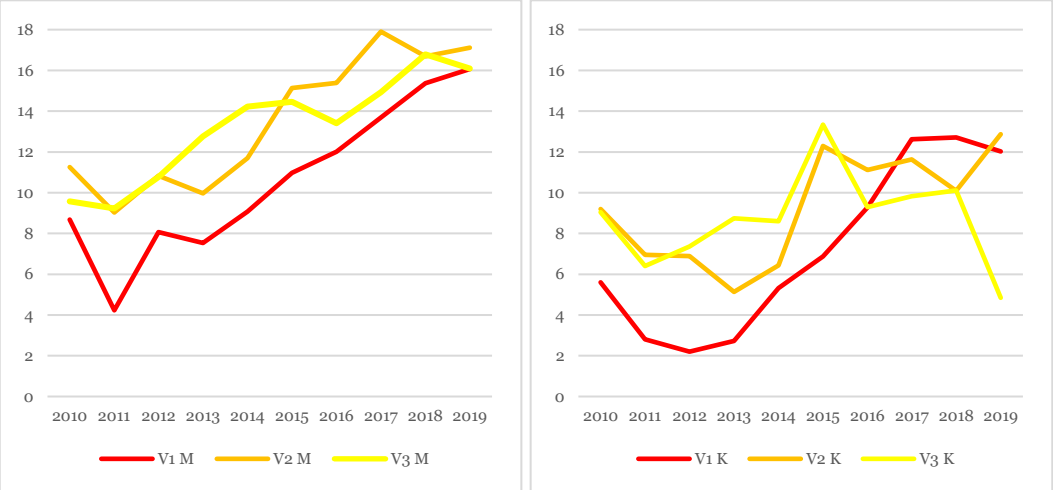

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

Vi ser i figur 18 att på lång sikt är det ännu mer tydligt att effekterna är lägst bland deltagare med korta arbetslöshetstider, och det gäller alla kohorter både för kvinnor och män. På lång sikt är effekten väldigt lik för deltagare som har mer än 12 månaders väntetid till arbetsmarknadsutbildning.[47]

[46] Om man tar sysselsättningsstatus eller inkomster som utfall så har de med upp till ett års arbetslöshetstid lägst effekt fram till 2017.
Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider före programstart på kort sikt. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider på kort sikt. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika arbetslöshetstider är signifikant skilda från noll för alla programstartsår på kort sikt, förutom skillnaderna i effekt bland V2 och V3 för män som påbörjade programmet år 2012 och 2018 och kvinnor som påbörjade programmet år 2010 och 2018 samt skillnaderna i effekt bland V1 och V3 för kvinnor som påbörjade programmet år 2016.
[47] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider före programstart på lång sikt. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider på lång sikt, förutom män och kvinnor som påbörjade programmet år 2015 med mellan ett och två års arbetslöshet före programstart (V2) och män och kvinnor som påbörjade programmet år 2010 med mer än två års arbetslöshet före programstart (V3). Skillnaderna i effekter för deltagare med olika arbetslöshetstider är signifikant skilda från noll för alla programstartsår på lång sikt, förutom skillnaderna i effekt bland V2 och V3 för män som påbörjade programmet år 2012 och 2016.

Figur 18: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart.

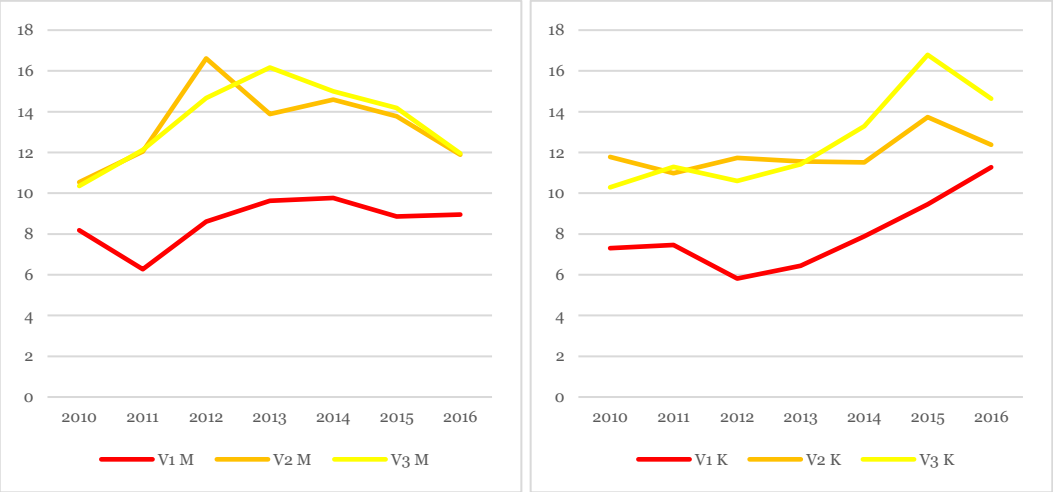

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

Effekterna i relation till andelen som övergår till arbete bland deltagare med olika lång arbetslöshetstid vid programstart

Figur 19 visar skillnaderna mellan effekterna för olika grupper i relation till hur stor andel som övergick till osubventionerat arbete eller nystartsjobb inom 24 månader.

Figur 19: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart

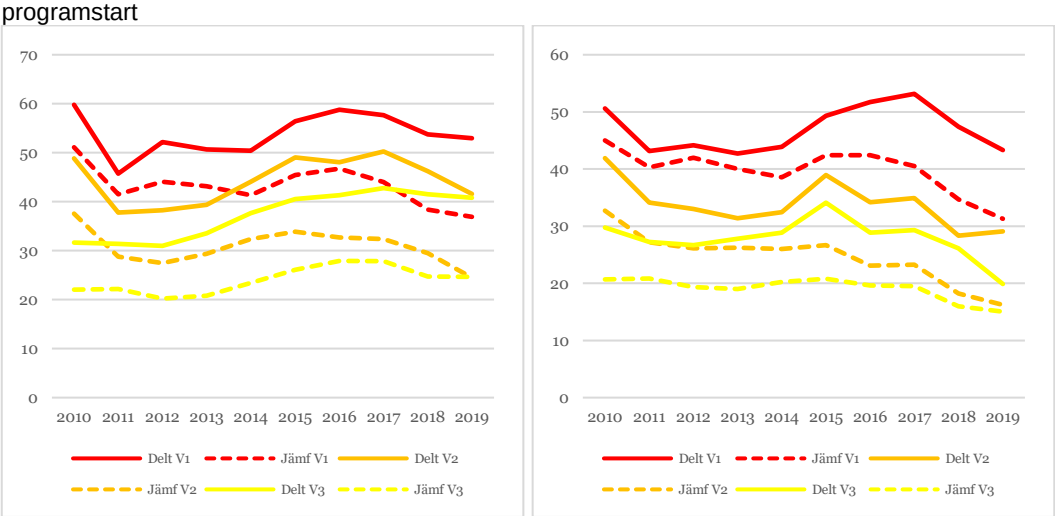

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

Vi såg att effekten bland kvinnliga deltagare med upp till ett års tid i arbetslöshet före programstart var lägre än effekten bland kvinnliga deltagare med längre tid i arbetslöshet fram till 2016. I figur 19 kan ses att bland dessa deltagare hade en högre andel som övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb år 2017 än bland tidigare kohorter. Vi ser inte samma ökning i någon annan grupp.

6.6 Diskussion

Arbetsmarknadsutbildningar har positiva effekter som ökar och håller i sig över tid. Även tidigare studier har visat att effekten hos arbetsmarknadsutbildningar stiger och att de positiva effekterna håller i sig under lång tid (bl.a. van den Berg och Vikström 2017). En arbetsmarknadsutbildning är därför att betrakta som en långsiktig investering i deltagarens humankapital.

Det är viktigt att skilja på utfall (även kallat resultat) och effekter. Våra analyser visar att arbetsmarknadsutbildningar har starkast effekter för dem som generellt karaktäriseras som svaga grupper bland de arbetssökande. Även om en lägre andel av dessa får jobb efter utbildningen jämfört med starkare grupper, så är effekten större eftersom det alternativa utfallet utan utbildning är sämre för de svaga grupperna. Starkare grupper tenderar att klara sig bättre även utan utbildning och effekten är således mindre. Det är viktigt att ta hänsyn till effekterna när man fördelar utbildningsplatserna.

Det är också viktigt att ha ett långsiktigt perspektiv vid bedömning av effektiviteten hos arbetsmarknadsutbildningarna, eftersom det tar tid innan man kan se den fulla behandlingseffekten av utbildningen. På kort sikt dominerar inlåsningseffekten medan behandlingseffekten realiseras och överväger inlåsningseffekten efter hand. Att behandlingseffekten fortsätter att stiga över lång tid kan bero på att arbetsmarknadsutbildningar öppnar dörrar inom bristyrken vilket kan ge mer långvariga matchningar mellan deltagare och arbetsgivare eller där potentialen att utvecklas är större.

Inte bara effekterna på deltagarnas chanser att få arbete påverkar om ett program är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, utan också programmets kostnader. Arbetsmarknadsutbildning är en förhållandevis dyr insats, men effekterna är goda och håller i sig under lång tid, vilket talar för att det ändå kan vara en god investering. Även om effekterna är starkare för deltagare som står längre ifrån arbetsmarknaden är de positiva även för deltagare som tillhör starkare grupper. Det finns dock inga beräkningar av den samhällsekonomiska effektiviteten hos svenska arbetsmarknadsutbildningar och huruvida programmet är samhällsekonomiskt effektivt och för vilka deltagare är inte något som vi kan svara på utifrån analysen i den här rapporten.

Arbetsmarknadsutbildningarna är även ett verktyg för att avhjälpa bristsituationer för arbetsgivarna. Hänsyn måste därför tas både till vilka arbetssökande som har mest nytta av en arbetsmarknadsutbildning och till arbetsgivarnas behov av utbildad arbetskraft. Att förflytta arbetskraft till branscher med en bristsituation kan vara en del av syftet med utbildningarna oavsett vilka utsikter de arbetssökande har utan utbildning, samtidigt som att erbjuda arbetsmarknadsutbildning till arbetssökande som står längre ifrån arbetsmarknaden är kan vara ett effektivt sätt att bryta eller förebygga långtidsarbetslöshet.

Varför är effekterna svagare för dem som deltog under tidigt 2010-tal?

Effekterna av arbetsmarknadsutbildningarna har varierat kraftigt över tid, i synnerhet de kortsiktiga effekterna. Att effekterna varierar över tid kan bero på

exempelvis förändringar i konjunkturen, i deltagarvolymer och deltagarnas sammansättning eller att innehållet i programmen förändras. Arbetsförmedlingen har sedan 2007 prioriterat att ge insatser, däribland arbetsmarknadsutbildning, till grupper som står längre ifrån arbetsmarknaden. De kortsiktiga effekterna av utbildningarna minskade i samband med denna förändring vilket sedermera föranledde ett nytt arbetssätt där högre krav ställdes på de arbetssökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningarna för att få ta del av dem. Sedan 2014 kan utbildningarna åter ges till personer som står närmare arbetsmarknaden, och effekterna har också varit bättre för de som deltog under den senare halvan av 2010-talet. Deltagarvolymerna har också stadigt minskat under samma period.

Det kan tyckas paradoxalt att effekterna är starkare bland de som står längre ifrån arbetsmarknaden samtidigt som den sammantagna effekten för deltagarna var sämre när dessa grupper prioriterades. Till detta kan sägas att inom de grupper som definieras som svaga finns stor variation bland de arbetssökande, och att en viktig komponent kan vara förmågan att ta till sig innehållet i utbildningarna för att de ska ge goda effekter. En slutsats är att det är en god idé att satsa på arbetssökande som står längre ifrån arbetsmarknaden men som har tillräckliga förutsättningar för att kunna ta till sig utbildningarna som de erbjuds. I vissa fall kan utbildningarna behöva kompletteras (till exempel med material på flera språk) för att anpassas till deltagarnas kunskaper.

En annan teori som lyfts till varför utbildningarna hade lägre effekter ett par år efter finanskrisen är att kvaliteten på utbildningarna försämrades när deltagarsammansättningen förändrades (se t.ex. Liljeberg, 2016). Samtidigt var de långsiktiga effekterna goda även under den period då utbildningarna riktades till de som stod längst ifrån arbetsmarknaden.

En annan möjlig tolkning utifrån resultaten är att det snarare handlar om att det tar längre tid att komma i arbete efter utbildningen dessa år. De som står längre ifrån arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda, har ett sämre kontaktnät och därmed kan ha svårare att snabbt hitta rätt arbetsgivare. Avsaknad av nätverk kan kompenseras med mer intensiv förmedling för att matcha deltagarna mot arbetsgivare. Under åren 1999–2007 var målet att 70 procent av deltagarna skulle ha ett arbete 90 dagar efter utbildningens slut, vilket påverkade vilken förmedlingsverksamhet som erbjöds efter avslutat utbildningen. Att 70-procentsmålet togs bort har tagits upp som en möjlig förklaring till att effekterna minskade efter 2007 (se bl.a. Gartell m.fl., 2013 och Liljeberg, 2016). Att det tog längre tid innan deltagarna hittade rätt arbetsgivare för just de kohorterna som stod längre ifrån arbetsmarknaden kan också förklara varför även de långsiktiga effekterna var lägre jämfört med senare kohorter. Tar det lång tid att hitta rätt arbetsgivare hinner utbildningen i viss mån bli obsolet.

Effekterna var under tidigt 2010-tal framför allt svaga på kort sikt vad gäller övergångar till osubventionerat arbete. Nystartsjobb tycks tränga undan osubventionerade arbeten (Liljeberg m.fl. 2012), och det är inte orimligt att detta kan gälla deltagarna i arbetsmarknadsutbildning i högre utsträckning än jämförbara arbetssökande, då programdeltagande innebär ökad kontakt med Arbetsförmedlingen och bättre möjligheter till information om vilka subventioner

som är möjliga. Något som talar för att nystartsjobb kan ha trängt undan osubventionerade arbeten i högre utsträckning för deltagarna före 2014, är att effekten på övergång till nystartsjobb minskade i samband med att arbetssökande som stod närmare arbetsmarknaden istället anvisades till arbetsmarknadsutbildningarna, samtidigt som effekten på övergång till osubventionerat arbete steg. Nystartsjobben kan därmed vara en delförklaring till att effekterna på osubventionerade arbeten varit negativa på kort sikt för vissa kohorter medan effekterna på övergång till osubventionerat arbete ökat efterhand när subventionstiden tog slut.

Det kan samtidigt inte uteslutas att de svagare effekterna förklaras av att utbildningarna höll en lägre kvalitet, eller att deltagarna inte kunde tillgodogöra sig utbildningarna i samma utsträckning för att de saknade rätt förutsättningar.

Lärdomar inför framtiden

I den lågkonjunktur vi nu går mot är det viktigt att nå upp i högre volymer inom arbetsmarknadsutbildningen. I spåren av coronapandemin finns många lediga arbetstillfällen inom yrken med lägre utbildningskrav. En arbetsmarknadsutbildning kan vara det som krävs för att få in en fot inom de yrken där det finns brist på arbetskraft. Med korta och flexibla utbildningsinsatser kan kompatibiliteten öka mellan arbetsgivarnas behov och kompetensen bland de arbetssökande. Alternativkostnaden för att gå en arbetsmarknadsutbildning är samtidigt lägre i en lågkonjunktur, vilket också talar för att det är gynnsamt att öka volymerna framöver. Regeringen har uppdragit åt Arbetsförmedlingen att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa. Effekterna är särskilt goda för arbetssökande som varit arbetslösa längre än 12 månader. Utbildningarna kan användas för att skapa en större samstämmighet mellan behoven hos arbetsgivarna och kompetensen hos det stora antal långtidsarbetslösa som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen.

De senaste åren har det varit svårt att nå upp till de volymer som planerats för arbetsmarknadsutbildningen. Trots stora behov har det varit svårt att hitta rätt arbetssökande till arbetsmarknadsutbildningarna. En anledning kan vara att det krävs tid för arbetsförmedlarna att identifiera vilka arbetssökande som är lämpliga för en utbildning. Ökade resurser till förmedlingsarbete kan vara ett steg för att nå högre volymer. Våra resultat visar också att det vore effektivt att öka volymerna genom att komplettera och anpassa utbildningarna så att även arbetssökande som inte uppfyller alla de krav som ställs för deltagande idag får möjlighet att delta. För att grupper med sämre förutsättningar ska kunna uppnå rimliga resultat skulle vissa utbildningar kunna kompletteras och / eller anpassas. Till exempel skulle vissa utbildningar delvis kunna erbjudas även på andra språk eller kompletteras med yrkessvenska.

Värt att ha i beaktande är samtidigt att arbetsmarknadsutbildningar har haft sämre effekter under lågkonjunktur historiskt, och den senaste konjunkturnedgången under coronapandemin är inget undantag. En förklaring till detta mönster kan vara att det under lågkonjunktur är svårare att identifiera flaskhalsar i ekonomin och utbilda till rätt yrken (Liljeberg, 2016). En möjlig förklaring till det konjunkturella mönstret är

att de bristyrken som arbetsmarknadsutbildningarna har riktats till är konjunkturkänsliga eller att det är svårt att förutse de långsiktiga behoven över konjunkturcykeln. Generellt tar upphandlingen av avtal lång tid och det är svårt att förutse när utbildningarna kan starta, bland annat på grund av överprövningar av myndighetens upphandlingar. En annan förklaring skulle kunna vara att arbetsgivare sorterar om och väljer andra arbetssökande när tillgången på arbetskraft ökar i samband med att arbetslösheten stiger i lågkonjunktur. En möjlig lösning är att utbildningsinriktningarna väljs utifrån mer långsiktiga prognoser om det framtida läget på arbetsmarknaden. Alternativkostnaden är lägre i en lågkonjunktur och därför kan det ändå vara lönsamt att erbjuda utbildningar inom branscher som förväntas stärkas när konjunkturen vänder.

En intressant fråga är om ett förstärkt arbetsgivararbete och matchning av deltagarna mot arbetsgivare i samband med utbildningstillfället skulle kunna förstärka eller tidigarelägga behandlingseffekten av arbetsmarknadsutbildning. Sannolikt är så fallet, särskilt för deltagare som står längre ifrån arbetsmarknaden och har ett mindre kontaktnät. Det borde vara en central del i arbetet med utbildningarna att tillse att matchning sker så att den investering som gjorts inte går till spillo. Det är också naturligt att deltagarna bör ha med sig rätt förutsättningar. Våra analyser tyder samtidigt på att volymerna skulle kunna ökas på ett effektivt sätt genom att i högre utsträckning rikta utbildningarna till deltagare som står längre ifrån arbetsmarknaden. Det har varit svårt att hitta arbetssökande som har rätt förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig arbetsmarknadsutbildning. Kompletteringar eller anpassningar kan krävas så att fler personer i den gruppen klarar utbildningarnas krav. Oftast krävs en kedja av insatser (till exempel vägledning och yrkessvenska) före anvisning till arbetsmarknadsutbildning för att de arbetssökande som står längre från arbetsmarknaden ska kunna klara av utbildningen. Insatser, till exempel individuellt pedagogiskt stöd vid utbildning, kan stödja deltagarna även efter anvisning.

Vår analys visar även att effekterna av arbetsmarknadsutbildningar är bättre för män än för kvinnor. Det kan sannolikt förklaras, åtminstone delvis, av att utbildningarna nu och historiskt i större utsträckning riktar sig mot mansdominerade yrken. Kvinnor är också underrepresenterade inom arbetsmarknadsutbildningen. Arbetsförmedlingen arbetar med att öka andelen kvinnor som tar del av arbetsmarknadsutbildningar, och en viktig komponent är att öka kunskapen om varför effekterna varit sämre för kvinnor än för män för att kunna ta fram lösningar. Vi har analyserat alla arbetsmarknadsutbildningar som ett enda program. För att bättre förstå varför vissa grupper får högre effekter än andra skulle vi behöva analysera vilka arbetsmarknadsutbildningar dessa grupper deltar i och hur effekterna skiljer sig mellan de olika utbildningsinriktningar.

Utifrån myndighetens uppdrag att minska långtidsarbetslösheten så visar våra resultat att:

- *Volymerna till arbetsmarknadsutbildningen behöver öka.*

- *Arbetsmarknadsutbildningarna kan anpassas så att fler kan tillgodogöra sig dem. En kedja av insatser behövs för de arbetssökande som står längre från arbetsmarknaden för att klara av utbildningen.*
- *Förmedlarna behöver mer tid för att hitta och motivera potentiella deltagare. Det är personalkrävande att matcha rätt arbetssökande till programmet.*
- *Matchningsverksamhet i samband med en arbetsmarknadsutbildning skulle kunna bidra till att förbättra resultat och effekter av utbildningsinsatserna.*

7 Effekter av arbetspraktik

I det här avsnittet presenteras de viktigaste resultaten från analysen gällande effekter av arbetspraktik.[48]

När vi skriver ”jämförelsegruppen” eller ”jämförelsepersonerna” refererar vi till ett genomsnitt av de personer som inte deltog i programmet viktade på det sätt som uppskattningsmetoden föreskriver. De viktade genomsnitten representerar vad analysen visar skulle ha varit utfallen bland deltagarna om de inte hade deltagit i programmet. I alla figurer representerar årtalen på x-axeln programstartsåret. Vi benämner de deltagare som påbörjade programmet respektive år en kohort.

Arbetspraktik ger deltagarna möjlighet att få praktiska erfarenheter av ett arbete och genomförs hos en specifik arbetsgivare. I de flesta fall är förhoppningen att praktikperioden ska kunna övergå till en anställning hos samma arbetsgivare. Det innebär att inlåsningseffekterna tenderar att vara små, eftersom praktiken i sig ger deltagarna ett försprång vad gäller kontakten med arbetsgivare. På grund av detta är det rimligt att effekterna är starkare på kort sikt, och att jämförelsegruppen, som saknar detta försprång, efterhand kommer ikapp deltagarna.

Ökade kontakter med arbetsförmedlare, i det här fallet både för den arbetssökande och en tilltänkt arbetsgivare, innebär också ett större informationsutbyte om exempelvis möjligheter till anställningssubventioner. Det brukar uppges som en förklaring till att arbetspraktik tenderar att ha positiva effekter särskilt på övergång till subventionerat arbete (se t.ex. Gartell m.fl, 2013).

I avsnitt 7.1 sammanfattas de viktigaste resultaten om effekterna av praktik. I avsnitt 7.2 beskrivs vilka effekter deltagande i arbetspraktik har haft för deltagarna på kort sikt, ett år efter programstart. Avsnitt 7.3 visar samma effekter på lång sikt, här fem år efter programstart. Vi jämför även programmets effekter inom ett till fem års sikt efter programstart i avsnitt 7.4 och effekter för olika grupper av deltagare på kort och lång sikt i avsnitt 7.5.[49] Avsnitt 7.6 inkluderar en diskussion om våra resultat.

7.1 Sammanfattande resultat

Arbetspraktik leder till en ökad övergång till subventionerat arbete på kort sikt, och även effekten på sysselsättningsstatus och inkomster är positiva medan effekten på övergångar till osubventionerat arbete på kort sikt är negativ för flera kohorter. Effekternas storlek har varierat något över tid och var högst för deltagare 2015–2017.

Arbetspraktik leder till osubventionerat arbete på sikt. Arbetspraktik har positiva effekter både på övergång till subventionerade och osubventionerade anställningar på lång sikt. Samtidigt som effekten övergång till osubventionerat

[48] Alla resultat vad gäller deltagande i arbetspraktik presenteras i tabellbilagan.
[49] För att rapporten ska vara hanterbar behöver vi välja ett utfall för att jämföra effekten gällande olika tidsperspektiv och heterogena effekter. Vi väljer osubventionerat arbete eller nystartsjobb eftersom många deltagare har varit arbetslösa länge och har rätt till subventionen.

arbete ökar minskar effekten på övergångar till subventionerat arbete (speciellt nystartsjobb) över tid sedan programstart. Resultaten tyder på att det sker en gradvis övergång mot osubventionerat arbete där arbetspraktik ofta först leder till en subventionerad anställning.

Effekterna är generellt högre för män på kort sikt men inte på lång sikt. På kort sikt är effekten högre för män på övergång till arbete när subventionerade arbeten inkluderas, men högre för kvinnor vad gäller osubventionerat arbete. På lång sikt är skillnaderna i effekterna mellan könen små, men effekterna är ofta något bättre för kvinnor på lång sikt. Män har en högre effekt på inkomster i kronor, men kvinnor har en högre inkomsteffekt i procent på lång sikt.

Effekterna är likartade för dem som står nära och längre ifrån arbetsmarknaden. Det finns inget genomgående mönster vad gäller skillnader i effekterna av arbetspraktik beroende på utbildningsnivå, födelseregion eller hur länge man varit arbetslös när man påbörjade sin arbetspraktik.

7.2 Effekter av arbetspraktik på kort sikt

På kort sikt är effekterna av arbetspraktik på övergång till osubventionerat arbete negativa för deltagare i början av 2010-talet och nära noll de senaste åren. Endast för kvinnor som påbörjade programmet under 2016 och 2017 var effekterna positiva. När nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet är effekterna däremot starkt positiva för samtliga manliga och kvinnliga deltagare under hela perioden 2010–2020, och effekterna är ännu starkare när andra anställningssubventioner inkluderas. Framför allt effekten på övergång till andra subventionerade anställningar har ökat över tid i bemärkelsen att effekterna var mycket högre på detta utfall för dem som deltog i slutet av den studerade perioden jämfört med dem som deltog i början av 2010-talet. Samma utveckling gäller effekten på sysselsättning och inkomster.

För att ge en förståelse för storleken på effekterna behöver vi sätta dem i relation till vad utfallet hade varit utan programmet. I avsnitt 7.2.1 visas den genomsnittliga andelen som övergått till arbete 12 månader från programstart bland deltagarna i jämförelse med vår uppskattning av hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit. Dessa andelar jämförs för två definitioner av arbete; osubventionerat arbete och osubventionerat arbete eller nystartsjobb.[50]

I avsnitt 7.2.2 visas de genomsnittliga utfallen 12 månader efter programstart bland deltagarna och jämförelsegruppen och jämför de genomsnittliga effekterna under hela den studerade perioden mellan våra olika utfall. Vi visar även effekterna på våra utfall på 12 månaders sikt för deltagarna under varje programstartsår.

7.2.1 Övergångar till arbete på 12 månaders sikt

Den blå linjen i figur 20 visar andelen som har övergått till osubventionerat arbete 12 månader efter programstart inom deltagargruppen och den gröna linjen visar

[50] Samma figurer för de andra utfallen (alla arbeten med eller utan subvention samt sysselsättningsstatus och arbetsinkomster två kalenderår efter programstart) visas i figurbilagan.

andelen som vi uppskattar skulle ha övergått till osubventionerat arbete om de inte hade deltagit (som vi kallar jämförelsegruppen). Effekten utläses i figuren som skillnaden mellan de två linjerna – hur mycket högre (eller lägre) är andelen som övergick till arbete bland de som deltog i arbetspraktik inom respektive kohort, jämfört med om de inte hade deltagit i programmet.[51]

Figur 20: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 12 månader efter programstart.

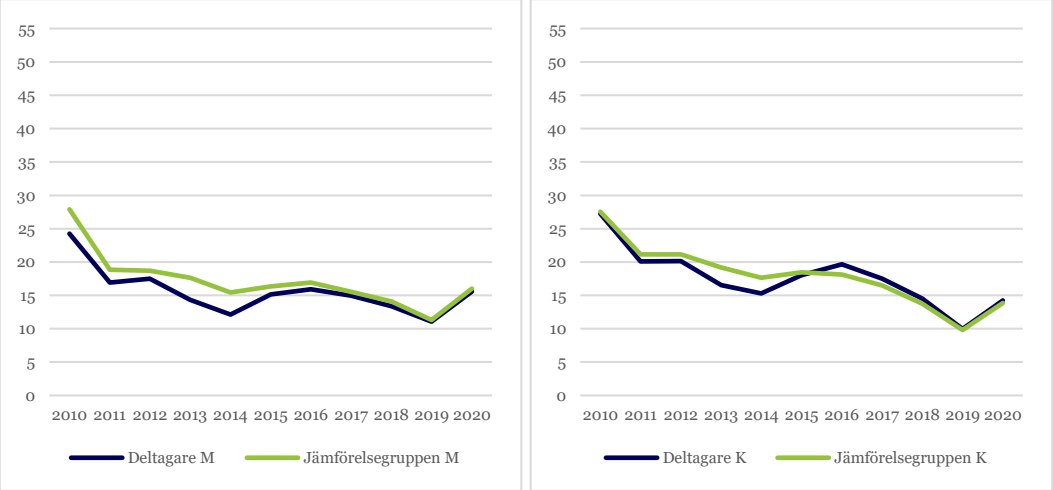

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Vi ser att andelen som övergick till osubventionerat arbete var lägre bland deltagarna på 12 månaders sikt för deltagarna jämfört med vad den skulle ha varit om de inte hade deltagit (jämförelsegruppen) under första halvan av 2010-talet, för både män och kvinnor. Effekten av arbetspraktik var alltså negativ på kort sikt för flera kohorter, medan andelen som övergick till osubventionerat arbete inom 12 månader har varit väldigt lika bland deltagarna och jämförelsegruppen de senaste åren. För kvinnor har effekten hela tiden varit mindre negativ än för män och också positiv för dem som påbörjade programmet under 2016 och 2017.

Många som deltar i arbetspraktik har varit arbetslösa länge, och många har därför rätt till nystartsjobb. Eftersom nystartsjobb är en rättighetsbaserad subvention, som i viss utsträckning tränger undan osubventionerade arbeten (Liljeberg m.fl. 2012), är det särskilt på kort sikt viktigt att se vilka effekter arbetspraktik har på osubventionerat arbete och nystartsjobb sammantaget. Det är också viktigt att ta hänsyn till subventionerade anställningar vad gäller just arbetspraktik eftersom en del av behandlingen kan bestå av den utökade möjligheten för deltagarna och arbetsgivarna att få information om möjliga subventioner via Arbetsförmedlingen. Vi visar därför övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb bland deltagare

[51] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

och jämförelsegrupp i figur 21. Slutsatserna är likartade om vi hade inkluderat alla typer av anställningssubventioner i utfallsmåttet.[52]

Figur 21: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart

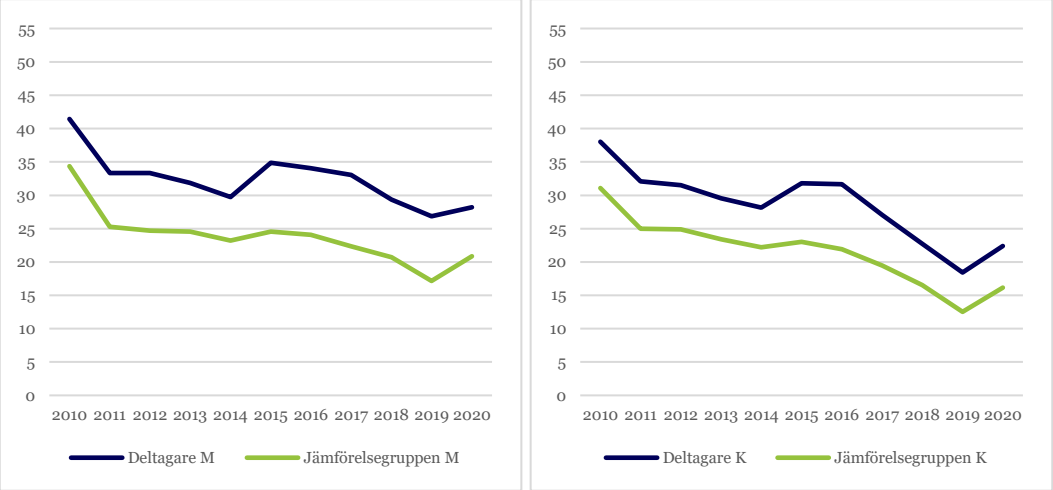

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

När nystartsjobb inkluderas är andelen som övergått till arbete större inom både deltagar- och jämförelsegruppen, men skillnaden är mycket större bland deltagarna. Effekten är alltså istället tydligt positiv för alla kohorter när vi adderar övergångar till nystartsjobb till de osubventionerade anställningarna. Det gäller både kvinnor och män, men skillnaden är större för de manliga deltagarna. Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre för män än för kvinnor.

7.2.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 12 månaders sikt

Kortsiktiga effekter i genomsnitt över den studerade perioden

För att underlätta förståelse av effekternas storlek inkluderar vi en tabell där de genomsnittliga effekterna på alla utfall för deltagarna under hela den studerade perioden visas i relation till andelen som uppnått utfallet bland deltagarna respektive inom jämförelsegruppen. Tabell 7 visar genomsnittliga utfall för deltagar- och jämförelsegruppen sett till den studerade perioden som helhet (på två års sikt för deltagare åren 2010–2019 när vi studerar övergångar till arbete och 2010–2018 när vi studerar sysselsättning och inkomster). Den visar också skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen, alltså effekten av arbetspraktik, på respektive utfall. Tabellen underlättar att jämföra utfall och effekter bland kvinnor och män och mellan olika utfall. Effekten anges i procentenheter, eller i kronor vad gäller inkomst.

[52] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Tabell 7: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 24 månader efter programstart

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	16,8	18,7	-1,9	19,4	19,9	-0,5
ArbNSJ	33,9	25,4	8,5	36,2	30,1	6,1
AllArb	47,2	30,6	16,6	41,2	27,5	13,7
Syss	55,2	41,7	13,5	49,5	38,1	11,4
Ink	132 900	97 300	35 600	103 800	77 800	26 000

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter för ufallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss). Både utfall och effekter anges i kronor för utfallet arbetsinkomst (Ink).

Effekten på övergång till osubventionerat arbete är i genomsnitt negativ för både manliga och kvinnliga deltagare 2010–2020. Andelen som övergått till osubventionerat arbete är generellt högre bland kvinnliga deltagare, och effekten är också något mindre negativ för kvinnor.

Andelen som övergått till arbete är mer än dubbelt så stor när nystartsjobb inkluderas för manliga deltagare. Skillnaden är stor även för kvinnor, men det är tydligt fler manliga deltagare som övergår till nystartsjobb än kvinnor. Skillnaden är större för deltagarna än för jämförelsegruppen, vilket gör att effekten är starkt positiv på övergång till arbete på 12 månaders sikt när vi inkluderar både osubventionerat arbete och nystartsjobb.

När nystartsjobben inkluderas är effekten större för män än för kvinnor. Det kan ha att göra med att män är överrepresenterade bland dem som får nystartsjobb (Engdahl och Forslund, 2019). Det skulle kunna göra att det ökade informationsutbytet om möjligheter till att anställa med nystartsjobb som deltagande i praktik sannolikt för med sig har ett större genomslag för de manliga deltagarna.

Effekten på övergång till arbeten när vi inkluderar alla subventionerade anställningar är ännu högre, mer än dubbelt så stor för både kvinnor och män, vilket visar att arbetspraktik har en starkt positiv effekt även på andra typer av anställningar med stöd på kort sikt.

Att praktikdeltagarna fick subventionerade anställningar i högre utsträckning än de skulle ha fått om de inte hade deltagit i programmet behöver inte nödvändigtvis vara ett resultat av praktiken och de under praktiken tillskansade erfarenheterna i sig. En positiv effekt skulle också kunna bero på att mer intensiv förmedling kommer deltagarna till gagn. Arbetsförmedlingen har bättre möjligheter att informera både programdeltagarna själva och de arbetsgivare som erbjuder praktikplatser om de

subventionerade anställningsformer som står till buds när praktikperioden upphör, jämfört med arbetssökande och arbetsgivare i allmänhet.

I tidigare studier har Arbetsförmedlingen visat att effekten av arbetspraktik på osubventionerade arbeten sjönk i enlighet med en motsvarade ökning i effekten på nystartsjobb, vilket tyder på att det finns betydande substitution mellan dessa anställningstyper som påverkar deltagare i arbetspraktik (Gartell m.fl., 2013). Det är därför svårt att tolka de negativa effekterna på övergång till enbart osubventionerat arbete på kort sikt. Den negativa effekten kan bero på särskilt stor undanträngning av osubventionerade anställningar till förmån för nystartsjobb bland deltagarna, som skulle kunna bero på just att Arbetsförmedlingen i större utsträckning informerar deltagarna och arbetsgivarna om möjligheter till nystartsjobb.

Effekten på sysselsättningsstatus ett kalenderår efter programstart är något lägre än de effekter vi ser på övergång till arbeten med eller utan subvention, för både kvinnor och män. Detta förklaras sannolikt av att tiden mellan programstart och tidpunkten då vi mäter sysselsättningsstatus i genomsnitt är något längre än för övergångar till arbete (se avsnitt 5.2). Effekten av arbetspraktik blir då lägre på sysselsättning eftersom effekterna på övergång till arbete med eller utan subvention minskar över tid. Effekten på årlig arbetsinkomst är positiv under hela den studerade perioden, och högre för män är för kvinnor.

Den genomsnittliga andelen som övergått till arbete totalt sett respektive var sysselsatta, samt de genomsnittliga inkomsterna, är högre bland män än bland kvinnor. Även effekter på dessa utfall är högre bland män än bland kvinnor. Däremot är den genomsnittliga andelen som övergår till ett osubventionerat arbete och effekten på övergången till ett osubventionerat arbete högre bland kvinnor än bland män. Även omräknat i procent är effekten på övergång till arbete överhuvudtaget, med eller utan subvention, högre för män, 54 procent jämfört med 50 procent för kvinnor. Effekten är väldigt stor för båda könen. De procentuella effekterna på sysselsättning är något lägre, 32 procent för män och 30 procent för kvinnor, vilket fortfarande är en betydande effekt. Skillnaden i inkomsteffekten mellan könen är mindre om den räknas om i procent, eftersom de kvinnliga deltagarna har en lägre genomsnittlig inkomstnivå än männen. Manliga deltagare har 37 procent högre inkomst än vad de skulle ha haft om de inte hade deltagit, medan kvinnliga deltagare har 33 procent högre inkomst än vad de skulle ha haft om de inte hade deltagit.

Kortsiktiga effekter för deltagare olika programstartsår

Vi har nu visat den generella bilden över hela den studerade perioden. I figur 22 visar vi hur effekterna på ett års sikt har varierat mellan kohorterna som påbörjade en arbetspraktik mellan 2010 och 2020. I figuren illustreras effekterna på samtliga utfall, alltså skillnaden mellan andelen som övergått till arbete enligt våra tre definitioner 12 månader efter programstart, samt andelen sysselsatta i november ett kalenderår efter programstart, inom deltagar- och jämförelsegruppen. Effekten på dessa utfall anges i procentenheter. Figuren visar också effekten på årlig arbetsinkomst i tusentals kronor, vilket alltså är skillnaden i genomsnittlig

arbetsinkomst ett kalenderår efter programstart mellan deltagarna och jämförelsegruppen.[53]

Figur 22: Effekter på samtliga utfall 24 månader efter programstart

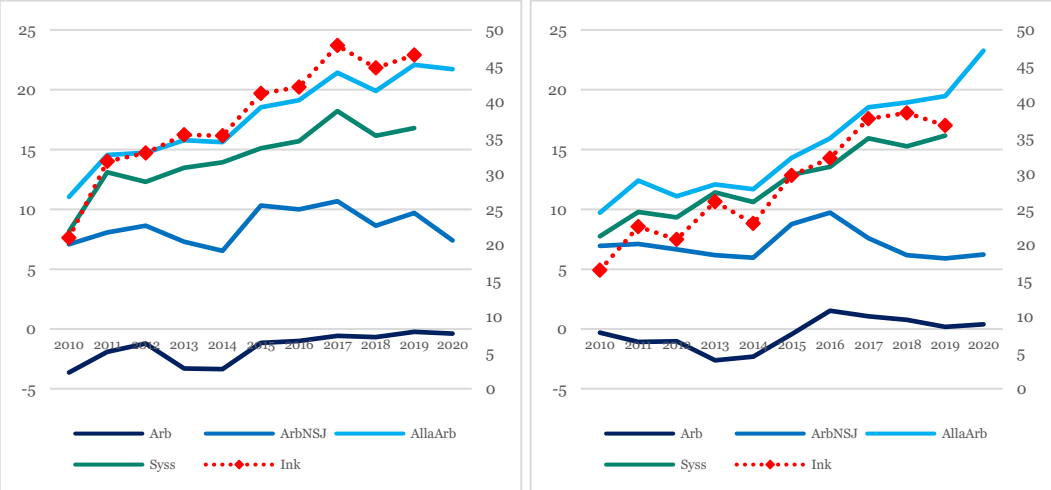

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter på vänsteraxeln för utfallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss) respektive i tusentals kronor på högeraxeln för utfallet arbetsinkomst (Ink).

I figuren ser vi, precis som i avsnitt 7.2.1, att effekten på övergång till osubventionerat arbete är negativ eller nära noll för män under hela den studerade perioden. För kvinnor är effekten negativ under den första halvan av 2010-talet, men sedan positiv eller nära noll för de som deltagit från 2015 och framåt. När nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet är effekten istället starkt positiv för båda könen för samtliga kohorter, och ännu starkare när andra subventionerade anställningar inkluderas.

Effekter på övergång till nystartsjobb har minskat något för kvinnor sedan 2017. Det är framförallt sedan dess som män har haft en starkare effekt på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb, vilket slår igenom i de genomsnittliga effekterna vi såg i tabell 7. Effekten på andra subventionerade anställningar har ökat över tid i termer av programstartsår och var mycket större för kohorterna i slutet av den studerade perioden än för dem som påbörjade programmet i början av 2010-talet. Ökningen är större bland kvinnor.

Även effekten på sysselsättningsstatus ökar över tid. Sysselsättningseffekten är några procentenheter lägre än effekten på övergång till arbete med eller utan subvention för alla kohorter. Det går inte att jämföra nivån på inkomsteffekterna med nivåerna på de andra utfallen eftersom den mäts i tusentals kronor istället för procentenheter, men figuren visar att även inkomsteffekten följer samma mönster över tid mellan kohorterna som övriga utfall. Effekten är genomgående högre för män än för kvinnor.

[53] Effekten på alla utfall ca ett år efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 22 visar ingen drastiskt förändrad effekt för dem som påbörjade en arbetspraktik under eller precis innan konjunkturnedgången under coronapandemin. Vi såg även i figur 20 och 21 att deltagarna och jämförelsegruppen påverkades likartat av konjunkturnedgången vad gäller förändringar i andelen som övergick till osubventionerat arbete samt osubventionerat arbete eller nystartsjobb mellan kohorterna.

7.3 Effekter av arbetspraktik på lång sikt

På lång sikt är effekterna av arbetspraktik positiva på alla utfall. Effekterna minskar däremot över tid för alla utfall utom övergång till osubventionerat arbete. Detta tyder på att deltagande i praktik ofta leder till en kedja av insatser där deltagarna först övergår till en subventionerad anställning, för att senare gå vidare till en osubventionerad anställning. På lång sikt är skillnaderna i effekterna mellan könen små, men effekterna är ofta bättre för kvinnor på lång sikt.

För att ge en förståelse för storleken på effekterna sätter vi dem återigen i relation till vad utfallet hade varit utan programmet. Precis som avsnitt 7.2.1 visar vi i avsnitt 7.3.1 övergångar till arbete på lång sikt bland deltagarna och inom jämförelse-gruppen. I avsnitt 7.3.2 visar vi de genomsnittliga utfallen och effekterna under hela den studerade perioden. Vi visar även effekterna på alla våra utfall på lång sikt för deltagarna under varje programstartsår.

7.3.1 Övergångar till arbete på 60 månaders sikt

I likhet med figur 20 och 21 visar vi i figur 23 och 24 andelarna bland deltagarna i arbetspraktik som har övergått till osubventionerat arbete respektive osubventionerat arbete eller nystartsjobb efter 60 månader från programstart, jämfört med hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit.[54] Effekten är skillnaden mellan den blå och gröna linjen i respektive figur.

Den genomsnittliga andelen som övergått till osubventionerat arbete är högre efter 60 månader jämfört med på 12 månaders sikt inom både deltagar- och jämförelsegruppen. På lång sikt är effekten positiv, för både kvinnor och män och för alla kohorter som vi kan följa i 60 månaders från programstart. I figur 23 ser vi att effektens storlek i procentenheter har varit stabil över tid, och möjligen ökat något för manliga deltagare mot mitten av 2010-talet jämfört med början.[55]

[54] Samma figurer för de andra utfallen (alla arbeten med eller utan subvention samt sysselsättningsstatus och arbetsinkomster två kalenderår efter programstart) visas i avsnitt B2.2 i bilaga 3.
[55] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 23: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 60 månader efter programstart

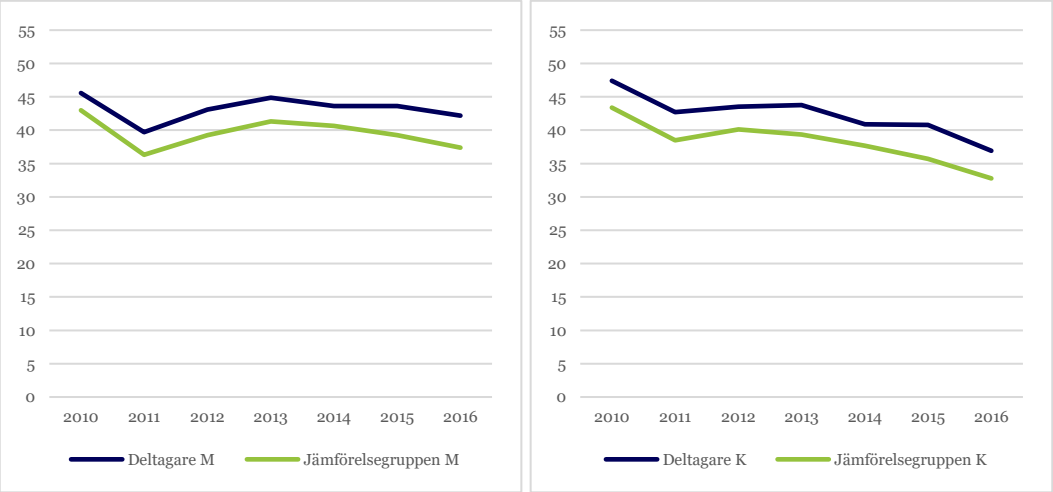

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Även på lång sikt är effekten på övergång till osubventionerat arbete högre för kvinnor än för män i flera kohorter, dock inte bland de som påbörjade programmet under 2012 eller 2016.

I figur 24 ser vi också att när nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet är effekterna precis som på kort sikt högre för män än för kvinnor. [56]

Figur 24: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart.

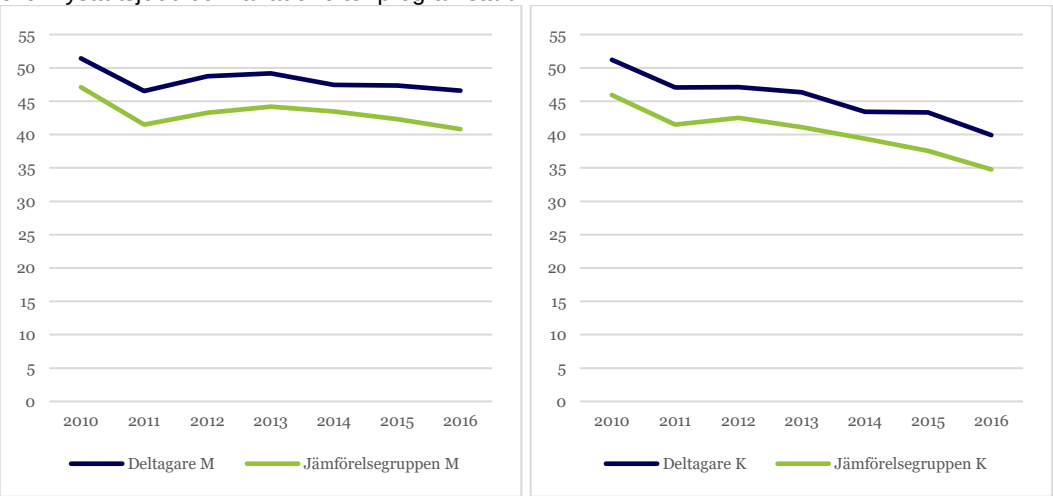

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

På lång sikt närmar sig effekterna på övergång till osubventionerade arbeten respektive osubventionerade arbeten eller nystartsjobb varandra, eftersom effekten

[56] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

på osubventionerade arbeten ökar samtidigt som den sammantagna effekten på osubventionerade arbeten och nystartsjobb minskar.

7.3.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 60 månaders sikt

Långsiktiga effekter i genomsnitt över den studerade perioden

Tabell 8 visar de genomsnittliga andelar som övergått till olika typer av arbete eller var sysselsatta inom deltagar- och jämförelsegruppen, liksom genomsnittliga inkomster inom grupperna, under hela den studerade perioden. Tabellen visar även de genomsnittliga skillnaderna, det vill säga effekterna. Långsiktiga effekter kan i nuläget mätas för deltagare fram till 2016 vad gäller övergång till arbete fram till 2015 vad gäller sysselsättning och inkomster.

Tabell 8: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 60 månader efter programstart

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse -gruppen	
Arb	43,6	40,1	3,5	43,2	39,1	4,1
ArbNSJ	48,7	43,8	4,9	46,5	41,4	5,1
AllArb	55,8	48,7	7,1	52,4	45,7	6,7
Syss	63,6	56,8	6,8	62,7	55,5	7,2
Ink	184 900	165 800	19 100	155 300	137 400	17 900

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter för ufallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss). Både utfall och effekter anges i kronor för utfallet är arbetsinkomst (Ink)

En jämförelse av tabell 8 med tabell B3.2 i bilaga 3 visar att den genomsnittliga övergången till arbete, tillika sysselsättningen och inkomsterna, är högre efter fem år jämfört med ett år efter programstart, inom både deltagar- och jämförelsegruppen för de kohorter för vilka långsiktiga effekter kan uppskattas.[57] Effekten är däremot lägre på alla utfall förutom övergång till osubventionerat arbete.

Effekten på osubventionerat arbete ökar från -1,9 procentenheter på kort sikt till 3,5 procentenheter på lång sikt bland män och från -0,5 procentenheter på kort sikt till 4,1 procentenheter på lång sikt bland kvinnor. Vad gäller subventionerade arbeten ökade andelarna tvärtom mer inom jämförelsegruppen än bland deltagarna mellan 12 och 60 månader från programstart, vilket gör att effekterna på de olika definitionerna av övergång till arbete närmar sig varandra på längre sikt. Det tycks vara så att deltagare i arbetspraktik får ett försprång framförallt till nystartsjobb och andra

[57] Tabell B3.2 i bilaga 3 visar kortsiktiga utfall och effekter (12 månader efter programstart) för de kohorter för vilka långsiktiga utfall och effekt har uppskattats. Det är de kohorter som påbörjade programmet åren 2010–2016 för övergång till arbete och åren 2010–2015 för sysselsättningsstatus och inkomst.

subventionerade arbeten, men att jämförelsegruppen kommer ikapp och fler av dem får subventionerade arbeten med tiden.

Det innebär också att på längre sikt så tycks effekten på subventionerade anställningar, särskilt nystartsjobb, minska, för att åtminstone delvis övergå i en positiv effekt på osubventionerade arbeten. Det kan vara så att de nystartsjobb eller andra subventionerade anställningar som deltagarna initialt fick genom arbetspraktiken bidrog till att de efterhand i större utsträckning fick osubventionerade anställningar, än vad de hade haft om de inte hade deltagit i arbetspraktik. Arbetsförmedlingen (2022c) visar att sannolikheten att övergå till ett osubventionerat arbete successivt ökar när arbetssökande förflyttar sig från praktik till subventionerat arbete, och från subventionerat arbetet till nystartsjobb. Det skulle också kunna ha att göra med att det finns hög undanträngning av osubventionerat arbete hos nystartsjobb, och att dessa övergår till osubventionerat arbete på sikt när subventionstiden tar slut. Samtidigt är effekten även på lång sikt positiv på subventionerade anställningar också. Effekten på övergång till arbete med eller utan subvention är dubbelt så stor som effekten på övergång till osubventionerat arbete för män, samt nästan dubbelt så stor för kvinnor.

Effekten fem år efter programstart är i genomsnitt under hela perioden som vi följer på 60 månaders sikt tydligt positiva oavsett vilket utfall vi tittar på. Effekterna är lika för kvinnliga och manliga deltagare på lång sikt, men effekterna är högre för kvinnor på alla utfall utom övergång till arbete när även andra subventioner än nystartsjobb inkluderas, samt inkomster. Effekten på årlig arbetsinkomst är positiv för både kvinnor och män även på lång sikt, men effekten är längre det femte kalenderåret efter programstart än efter ett kalenderår, för både kvinnor och män.

Uttryckt i procent är den långsiktiga effekten på övergång till ett osubventionerat arbete i genomsnitt ca 8,7 procent för män och 10,5 procent för kvinnor, jämfört med en negativ effekt om ca -12,0 procent för män och -3,8 procent för kvinnor på kort sikt. Den procentuella effekten är däremot mycket lägre på lång sikt när subventionerade anställningar inkluderas i utfallsmåttet, knappt 15 procent för både kvinnor och män, jämfört med 54 respektive 50 procent på kort sikt. Den stora minskningen i procent beror både på att skillnaden mellan andelarna som övergått till arbete med eller utan subvention är mindre på lång sikt och på att dessa andelar är högre på lång sikt inom både deltagar- och jämförelsegruppen. Den procentuella sysselsättningseffekten var 12 procent för män respektive 13 procent för kvinnor på lång sikt, jämfört med 30 procent för män respektive 26 procent för kvinnor på kort sikt. Inkomsteffekten är något högre för män även på lång sikt i tusentals kronor, men i procent är även effekten på inkomst bättre för kvinnor på lång sikt, 13 procent jämfört med 11,5 procent för män.

Långsiktiga effekter för deltagare olika programstartsår

Vi har tittat på genomsnittliga utfall och effekter för hela den studerade perioden. I detta avsnitt visar vi hur effekterna skiljer sig beroende på programstartsår.

I likhet med figur 22 visar figur 25 effekterna på övergång till arbete 60 månader efter programstart enligt alla tre definitioner, samt effekten på sysselsättningsstatus och arbetsinkomster fem kalenderår efter programstart. Vi kan mäta övergång till arbete 60 månader efter programstart för deltagare mellan 2010 och 2016, medan vi endast kan mäta sysselsättning och inkomster efter på fem kalenderår för deltagare 2010 till och med 2015. [58]

Figur 25: Effekter på samtliga utfall 60 månader efter programstart

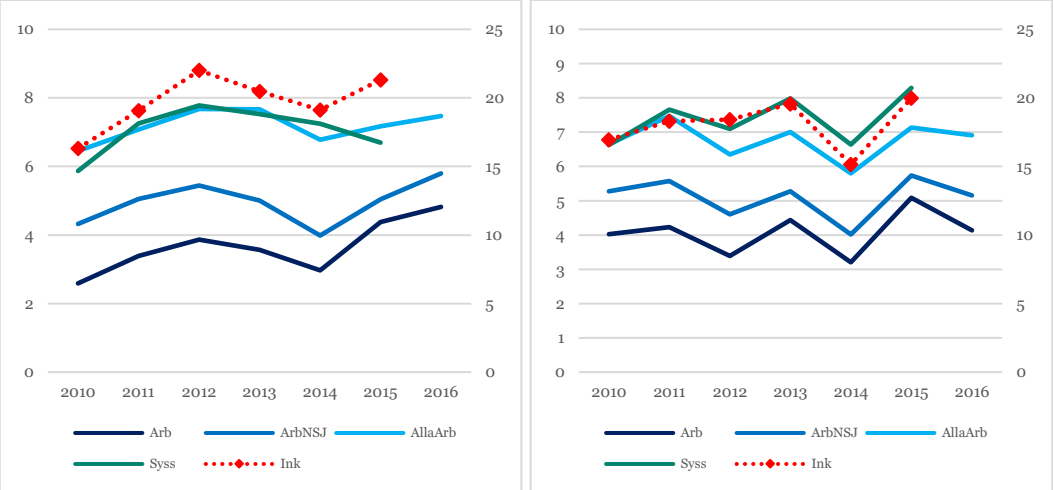

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter på vänsteraxeln när utfallet är osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss) respektive i tusentals kronor på högeraxeln när utfallet är arbetsinkomst (Ink).

Figuren tydliggör att effekterna är positiva för alla kohorter fem år efter programstart, oavsett vilket utfall vi tittar på. Effekten på nystartsjobb är mindre för de sista kohorterna än i början av den studerade perioden, medan den långsiktiga effekten på andra subventionerade anställningar varit ganska likartad mellan kohorterna. Den skattade effekten är på lång sikt något högre vad gäller sysselsättningsstatus än vad gäller övergång till arbete bland kvinnliga deltagare.

Effekterna på årlig inkomst följer även på lång sikt samma mönster mellan kohorterna som de övriga utfallen, även om själva nivåerna inte är jämförbara eftersom inkomsten mäts i tusentals kronor. Även på lång sikt har manliga deltagare mer positiva effekter på arbetsinkomster än kvinnliga deltagare, men skillnaderna är små uttryckta i tusentals kronor och bättre för kvinnor om vi sätter dem i relation till jämförelsegruppens genomsnittliga arbetsinkomster för perioden 2010–2016.

7.4 Effekternas utveckling över tid sedan programstart

Vi har beskrivit effekterna av deltagande i arbetspraktik på kort och lång sikt. I det här avsnittet kompletterar vi bilden med en beskrivning av hur effekterna utvecklats över tid för varje kohort (mellan ett och fem års sikt sett från programstart). Vi

[58] Effekten på alla utfall ca fem år efter programstart är signifikant skilda från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

fokuserar på två av de studerade utfallen; övergång till osubventionerat arbete och övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb.

Effekterna av arbetspraktik förändras mer i början av uppföljningsperioden och tycks stabiliseras på sin nivå efter fem år från programstart. Vi kan dock inte säga vad som händer på ännu längre sikt. Effekterna ökar vad gäller osubventionerat arbete och minskar över tid för övriga utfall. Kvinnor har lägre effekter på dessa utfall efter 12 månader än män, men effekten minskar mindre över tid för kvinnor. Analysen av effekterna över tid visar att konjunkturnedgången under coronapandemin inte tycks ha påverkar effekterna av arbetspraktik.

Utvecklingen över tid från programstart i genomsnitt

Tabell 9 visar andelen som i genomsnitt övergått till osubventionerat arbete samt osubventionerat arbete eller nystartsjobb samt skillnaden, effekterna, på 12, 24, 36, 48 och 60 månaders sikt efter programstart på övergång till osubventionerat arbete och på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb. Vi följer kohorterna som påbörjade sin arbetspraktik åren 2010–2016, för vilka alla utfall kan studeras fem år efter programstart. Tabellen underlättar att jämföra utfall och effekter över tid och bland kvinnor och män.

Tabell 9: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 12–60 månader efter programstart för deltagare som påbörjade programmet under perioden 2010–2016

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Övergång till osubventionerat arbete						
12 m	17,8	20,2	-2,4	20,9	21,6	-0,8
24 m	28,2	27,3	0,9	30,0	28,3	1,7
36 m	35,5	32,8	2,7	36,3	32,9	3,4
48 m	40,2	37,0	3,2	40,4	36,5	3,9
60 m	43,6	40,1	3,5	43,2	39,1	4,1
Övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb						
12 m	35,2	27,1	8,1	32,8	25,6	7,2
24 m	41,6	34,6	7,0	38,4	32,2	6,2
36 m	44,7	38,7	6,0	42,2	36,2	6,0
48 m	46,9	41,7	5,2	44,7	39,3	5,4
60 m	48,7	43,8	4,9	46,5	41,4	5,1

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Det tar tid för både deltagar- och jämförelsegruppen att få jobb. Andelen som övergår till osubventionerat arbete ökar med tiden oavsett om man deltar i arbetspraktik eller inte. Ökningen är större över tid bland deltagarna än inom jämförelsegruppen vilket innebär att effekten av programmet ökar över tid. Tittar vi istället på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb, är ökningen större inom jämförelse-gruppen. Det beror sannolikt på att arbetspraktik leder till att deltagarna får nystartsjobb snabbare, redan inom 12 månader, än vad de hade fått om de inte hade deltagit. Den genomsnittliga effekten minskar därför över tid. Effekterna förändras mest i början av uppföljningsperioden och stabiliseras något på längre sikt. Vi kan däremot inte utifrån den här analysen säga vad som händer på längre sikt än fem år efter programstart.

Utvecklingen över tid för deltagare olika programstartsår

Figur 26 jämför effekten på övergång till osubventionerat arbete över tid sedan programstart för dem som påbörjade programmet mellan 2010 och 2020. Vi kan följa deltagarna fram till 2021 vilket gör att de sista kohorterna inte ännu kan följas hela vägen fram till 60 månader efter programstart.[59]

Figur 26: Effekter på övergång till osubventionerat arbete 12–60 månader efter programstart

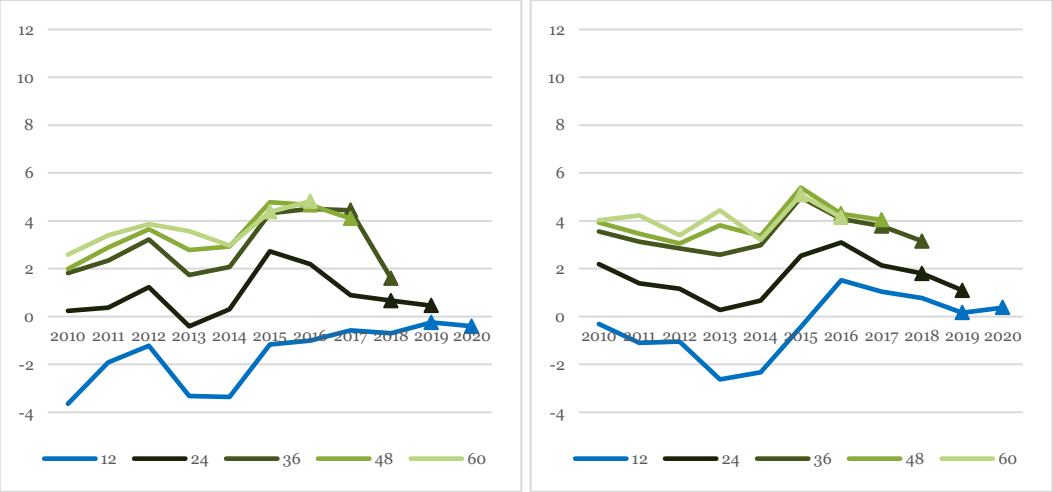

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter.

Effekten av arbetspraktik ökar över tid sett från programstart vad gäller övergång till osubventionerat arbete för alla kohorter vi studerar. På 12 månaders sikt är effekten negativ för män hela den studerade perioden, och även för kvinnor för deltagare åren 2010–2014. Effekten på övergång till osubventionerat arbete ökar mest i början av uppföljningsperioden, mellan 12 och 24 månader respektive 24 och 36 månader. Ökningen av effekten på detta utfall över tid var också större för de som påbörjade programmet under den första halvan av den studerade perioden, åtminstone för kvinnor. Från 48 månader sett från programstart tycks effekten stabiliseras och stanna på samma nivå på längre sikt, särskilt sedan 2015.

[59] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 12, 24, 36, 48 och 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Effekten på 12 månaders sikt har ökat något över tid för programstart, på så sätt att effekten varit bättre för deltagare de senare åren som utvärderas. Samtidigt har skillnaden mellan effekten på övergång till osubventionerat arbete på 12 och 24 månaders sikt minskat. Skillnaden mellan effekterna 12 och 24 månaders sikt minskade mest för män som påbörjat programmet sedan 2017 och framåt, men även för kvinnor ser man en minskning under samma period.

De effekter som mäts vid konjunkturnedgången som uppstod under coronapandemin markeras med tringlar i figuren för respektive uppföljningshorisont. Effekterna på övergång till osubventionerat arbete har minskat något för dessa kohorter alla uppföljningshorisonter, men trenden började redan innan coronapandemin. Varken de kortsiktiga eller de långsiktiga effekterna av arbetspraktik tycks ha påverkats på något systematiskt sätt av konjunkturnedgången.

I figur 27 jämförs istället effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb över tid. Effekten på detta utfall minskar istället typiskt sett över tid sedan programstart. Skillnaderna blir dock mindre och effekten tycks stabiliseras på en viss nivå inom den uppföljningsperiod vi tittar på, det vill säga upp till 60 månader efter programstart, även vad gäller detta utfall.

Figur 26: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12–60 månader efter programstart

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter.

Den minskade effekten över tid från programstart är tydligare för deltagare under den senare halvan av den studerade perioden, och generellt tydligare bland manliga deltagare. Den långsiktiga effekten varierar mindre mellan kohorterna än den kortsiktiga effekten. Inte heller vad övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb tycks effekten ha förändrats på något genomgående sätt för de kohorter som påverkades av konjunkturnedgången under coronapandemin inom respektive uppföljningshorisont.[60]

[60] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12, 24, 36, 48 och 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Effekten på övergång till arbete inklusive andra subventioner utvecklar sig på liknande sätt över tid som effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb, men minskningen över tid är något större särskilt för de som deltog i slutet av perioden. Även effekten på sysselsättningsstatus följer samma mönster över tid, liksom effekten på årlig inkomst åtminstone för män. Den initiala effekten på de utfall som inkluderar alla typer av arbeten är lägre för kvinnor men effekten minskar samtidigt mindre över tid för kvinnorna. Effekten på årlig inkomst minskar inte heller lika mycket för kvinnliga deltagare över tid sedan programstart, åtminstone inte för de kvinnor som påbörjade programmet åren 2010–2015. [61]

7.5 Effekter av arbetspraktik för olika grupper

Vi har än så länge presenterat effekter för samtliga kvinnliga och manliga deltagare. I detta avsnitt undersöks hur effekterna skiljer sig beroende på utbildningsnivå (i avsnitt 7.5.1), födelseregion (inrikes/utrikes födda, i avsnitt 7.5.2) och hur länge man varit arbetslös innan programstart (i avsnitt 7.5.3). Vi fokuserar här på effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 respektive 60 månader efter programstart.[62]

Det finns inget genomgående mönster vad gäller skillnader i effekterna av arbetspraktik beroende på utbildningsnivå eller hur länge man varit arbetslös när man påbörjade sin arbetspraktik. Effekterna är ofta högre för utrikes födda deltagare från år 2014 och framåt, särskilt bland män, men det gäller inte alla utfall.

Skillnader mellan grupper som vi ser här kan bero direkt på skillnader i de egenskaper som vi särskiljer grupperna med avseende på. De kan också bero på att indelningen korrelerar med skillnader i andra egenskaper. Till exempel kan skillnader mellan inrikes och utrikes födda delvis bero på skillnader i utbildningsnivå och vice versa. Det är viktigt att ha med sig när man tolkar skillnaderna i effekter mellan de olika grupperna.

Vi finner att det inte finns några systematiska skillnader mellan olika deltagare i arbetspraktik.

7.5.1 Effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer

I det här avsnittet jämförs effekterna för deltagare med olika utbildningsnivå.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 10 visar att i genomsnitt över hela perioden är andelen som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb lägre bland kvinnor än bland män med förgymnasial och gymnasial utbildning, på både kort och lång sikt, medan andelarna är mer lika mellan könen hos de med eftergymnasial utbildning. Det är inte entydigt att effekten är vare sig högre eller lägre med en högre utbildningsnivå. I genomsnitt över hela perioden har effekten på osubventionerat arbete eller nystartsjobb varit

[61] I figurbilagan visar vi hur effekterna av arbetspraktik utvecklas över tid vad gäller de andra utfallen som vi studerar i rapporten.
[62] Utvecklingen av effekterna på 12, 36 och 48 månaders sikt återfinns i tabellbilagan.

lägst för deltagare med gymnasial utbildning men relativt likartad mellan deltagare med för- respektive eftergymnasial utbildning, bland både kvinnor och män och på kort och lång sikt. Sett över alla utfall vi studerar återfinns dock inte alltid samma skillnader. Det finns inget genomgående mönster vad gäller skillnader i effekterna av arbetspraktik beroende på utbildningsnivå.

Tabell 10: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 och 60 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

	Män			Kvinnor		
	Resultat		Effekt	Resultat		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2020)						
FG	28,9	19,3	9,6	22,7	14,8	7,9
GY	35,5	28,4	7,1	31,1	25,1	6,0
EG	38,8	29,5	9,3	38,0	30,3	7,7
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
FG	41,2	35,8	5,4	36,1	30,1	6,0
GY	50,8	46,6	4,2	47,6	43,5	4,1
EG	55,5	49,6	5,9	55,1	49,5	5,6

Not: FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika programstartsår

Figur 28 visar att skillnaden mellan effekter av arbetspraktik för deltagare med olika utbildningsnivåer har varierat över tid men också mellan utfall.[63] Effekterna på övergång till ett osubventionerat arbete eller ett nystartsjobb 12 månader efter programstart är lägst bland deltagare med gymnasial utbildning, i alla fall bland de som påbörjade programmet år 2013 eller senare. I figurbilagan visar vi däremot att så inte var fallet för de andra studerade utfallen, speciellt inte för män och på kort sikt.

[63] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 28: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

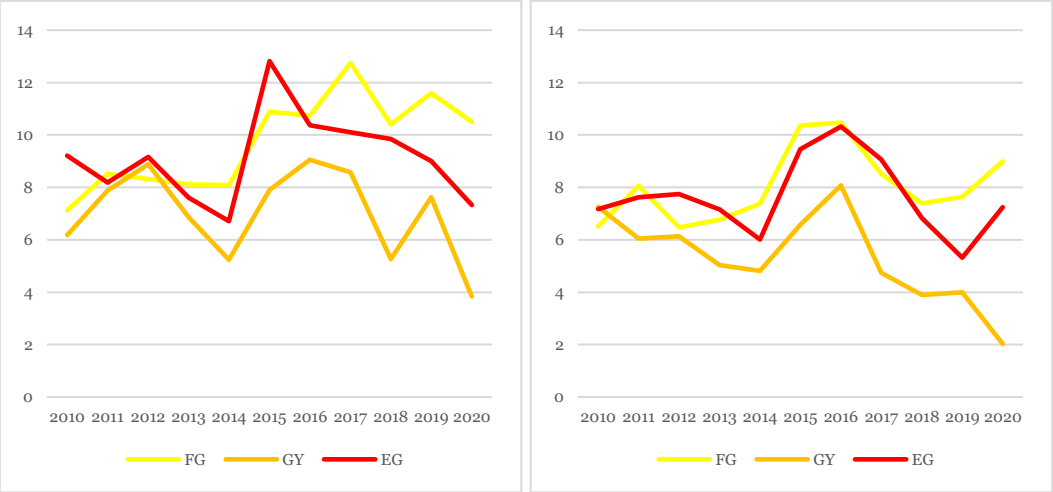

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Figur 29 visar att effekterna på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb oftast är lägst för personer med gymnasial utbildning även på lång sikt för deltagare under 2010–2016 (som är de vi kan följa i 60 månader).[64]

Figur 29: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

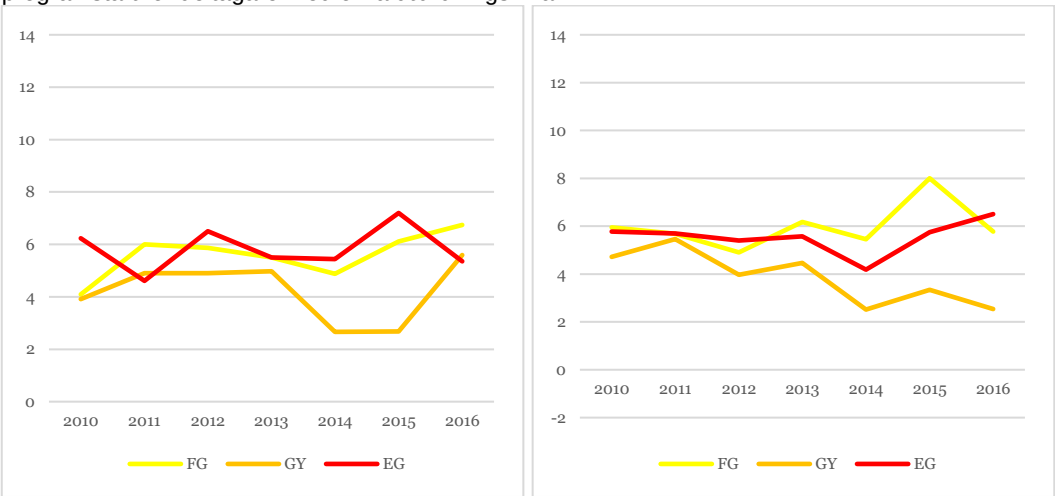

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Effekten tycks vara lägre för personer med gymnasial utbildning på lång sikt vad gäller alla utfall utom övergång till arbete med eller utan subvention (se figurbilagan).

[64] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom skillnaden mellan FG och EG för kvinnliga deltagare år 2011.

Men inte heller på lång sikt ser vi någon genomgående skillnad i effekten mellan de med lägst respektive högst utbildningsnivå.

7.5.2 Effekter för inrikes och utrikes födda deltagare

I det här avsnittet jämförs effekterna för inrikes och utrikes födda deltagare.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 11 visar att utrikes födda män i genomsnitt under den studerade perioden övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb i nästan samma utsträckning som inrikes födda män på kort sikt, men om de inte hade deltagit hade andelen varit lägre bland de utrikes födda, vilket gör att effekten är bättre för denna grupp. Trots att en lägre andel bland utrikes födda kvinnor övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb jämfört med inrikes födda kvinnor, är effekten högre för de utrikes födda eftersom skillnaden gentemot inrikes födda kvinnor hade varit ännu större om de inte hade deltagit. På lång sikt minskar effekten för både inrikes och utrikes födda, dock mer för utrikes födda vilket gör att på lång sikt är effekten nästan lika stor för inrikes födda som den är för de utrikes födda deltagarna. Sett över alla utfall vi studerar återfinns dock inte alltid samma skillnader. Det finns inget genomgående mönster vad gäller skillnader i effekterna av arbetspraktik beroende på födelseregion.

Tabell 11: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 och 60 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

	Män			Kvinnor		
	Resultat		Effekt	Resultat		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2020)						
IF	34,6	28,8	5,8	34,2	28,3	5,9
UF	33,5	23,1	10,4	28,3	20,1	8,2
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
IF	47,4	43,0	4,4	48,4	43,5	4,9
UF	49,8	44,5	5,3	45,0	39,4	5,6

Not: IF: inrikes födda och UF: utrikes födda. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Utryckt i procent är skillnaden mellan effekten bland utrikes och inrikes födda ännu större. Effekten för utrikes födda än 45 procent för män och 40 procent för kvinnor, jämfört med ca 20 procent för inrikes födda kvinnor och män. På lång sikt är skillnaderna utryckt i procent också små, 11,9 procent respektive 10,2 procent för inrikes respektive utrikes födda män och 14,2 respektive 10,2 procent för inrikes respektive utrikes födda kvinnor.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika programstartsår

Hur stor skillnaden är mellan effekten för inrikes och för utrikes födda deltagare har varierat över tid. När vi i figur 30 och 31 följer effekten över tid för de båda grupperna ser vi att skillnaden var väldigt liten de första studerade åren.

Figur 30: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

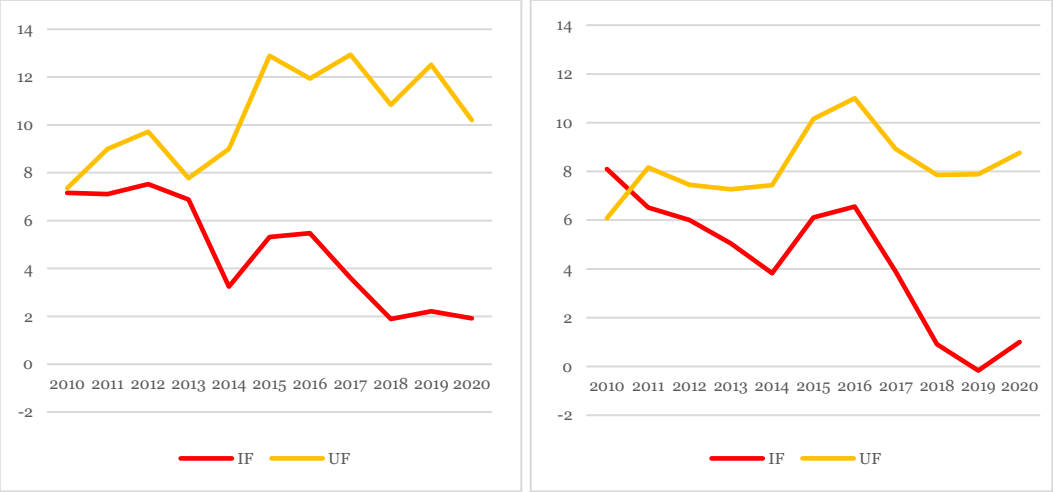

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Figur 31: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare.

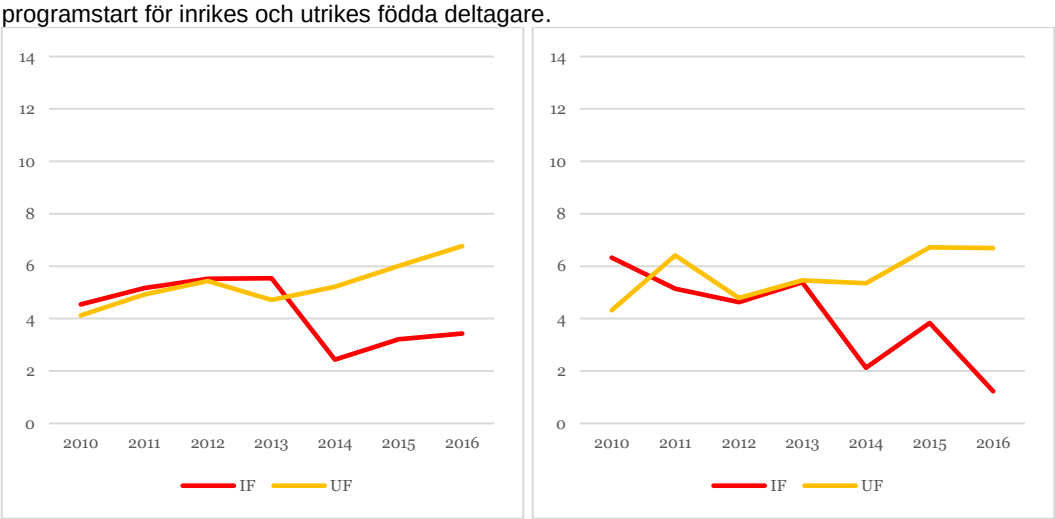

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Effekter av arbetspraktik på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre för utrikes födda jämfört med inrikes födda deltagare sedan 2014, både bland kvinnor och män. Detta gäller både på kort sikt (12 månader efter programstart i

figur 30)[65] och på lång sikt (60 månader efter programstart i figur 31).[66] I figurbilagan visar vi däremot att så inte var fallet för de andra studerade utfallen. Det är inte helt entydigt att effekterna är bättre bland utrikes födda utan det beror på kohort och vilket utfall vi studerar.

7.5.3 Effekter för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet

I det här avsnittet jämförs effekterna för deltagare som hade varit arbetslösa olika länge när de började sin arbetspraktik.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 12 visar att den genomsnittliga övergången till osubventionerat arbete eller nystartsjobb och den genomsnittliga effekten under den studerade perioden för deltagare med kort (upp till 12 månader), medellång (mellan 12 och 24 månaders) och lång (mer än 24 månaders) arbetslöshetstid vid programstart. Tabellen visar att skillnader i effekt i genomsnitt är små och tyder på att det inte finns några genomgående skillnader i effekterna på detta utfall beroende på arbetslöshetstid.

Tabell 12: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 och 60 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet

	Män			Kvinnor		
	Resultat		Effekt	Resultat		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2020)						
V1	40,2	32,1	8,1	38,2	30,9	7,3
V2	31,6	22,5	9,1	25,7	18,5	7,2
V3	25,0	16,5	8,5	19,0	12,5	6,5
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
V1	54,73	50,35	4,38	53,0	47,7	5,3
V2	46,99	42,18	4,81	42,6	37,5	5,1
V3	37,87	31,89	5,98	33,3	28,6	4,7

Not: V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

[65] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika födelseregioner är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

[66] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner, förutom skillnaden mellan inrikes födda kvinnor och män som påbörjade programmet år 2011. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika födelseregioner är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika programstartsår

Figur 32 och 33 visar att det har varit stora variationer över tid vad gäller effekten av arbetspraktik beroende på arbetslöshetstid vid programstart, både på kort och lång sikt.[67] Det går därför inte att påvisa något mönster i effekten av arbetspraktik utifrån hur länge man var arbetslös när man påbörjade programmet. I figurbilagan kan vi samtidigt se att inkomsteffekten tycks vara något lägre för deltagare med kortast arbetslöshetstid, på både kort och lång sikt.

Figur 32: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart

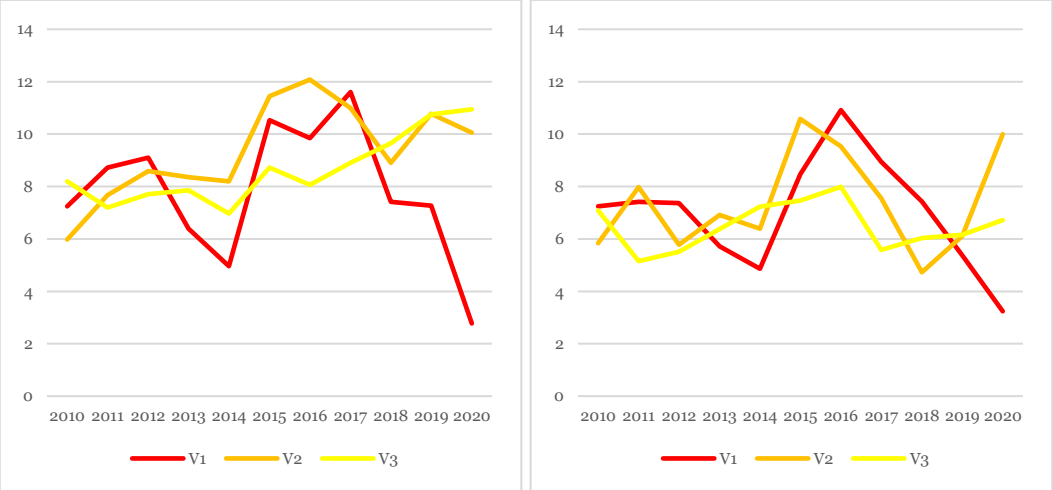

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

[67] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika arbetslöshetstider är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom skillnaden mellan V2 och V3 för både manliga och kvinnliga deltagare år 2019.
Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider, förutom män och kvinnor med kort arbetslöshetstid (V1) som påbörjade programmet år åren 2010 och 2018. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika arbetslöshetstider är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 33: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart

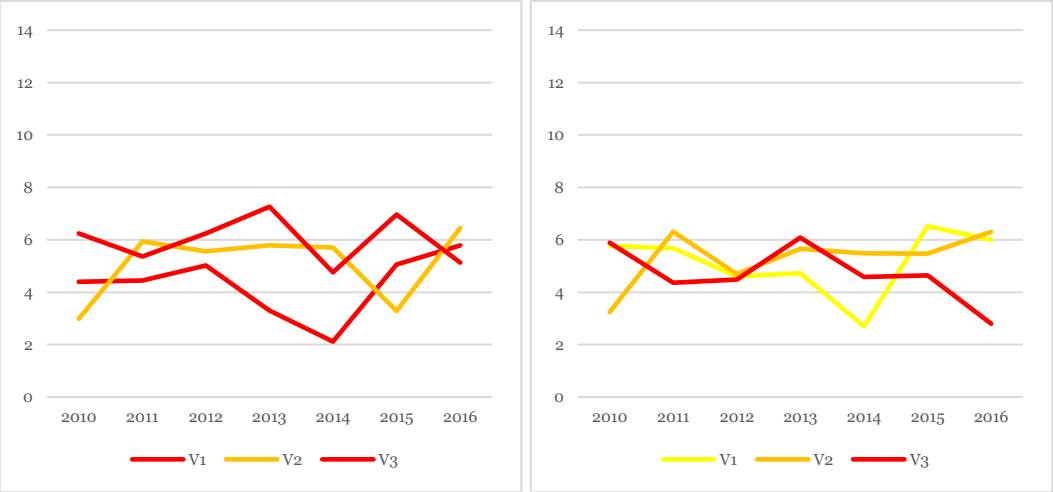

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

7.6 Diskussion

Vår analys visar att arbetspraktik har positiva effekter på övergång till arbete, på sysselsättning och på inkomster på både kort och lång sikt. Effekten är stark vad gäller övergång till subventionerade arbeten under hela den studerade perioden, och starkare de senaste åren än i början av 2010-talet. Om vi inte inkluderar subventionerade anställningar i utfallsmåttet, är effekterna oftast negativa eller nära noll på 12 månaders sikt från programstart, men positiva på längre sikt.

Att effekten är så stark på övergång till arbete och särskilt subventionerade arbeten, däribland nystartsjobb, kan dels bero på innehållet i praktiken i sig. En del av behandlingen som deltagarna får är att både de själva och arbetsgivarna som är involverade vid en arbetspraktik har mer kontakt med Arbetsförmedlingen än vad som hade varit fallet utan arbetspraktiken. Dessa kontakter innebär bland annat utökat informationsutbyte om möjligheter att anställa med subvention. Eftersom många som får ta del av arbetspraktik har rätt till nystartsjobb, och även möjlighet till andra anställningssubventioner, är det inte konstigt att programmet har en stark effekt på övergång till just dessa typer av anställningar i ett första skede. Om praktiken fungerar väl övergår den ofta till en subventionerad anställning.

Tidigare effektutvärderingar av arbetspraktik av bland annat Arbetsförmedlingen (Gartell m.fl., 2013) visar att när nystartsjobben introducerades övertog de i stort den positiva effekt som fanns på övergång till osubventionerat arbete för tidigare kohorter. Det tycks finnas en hög grad av direkt undanträngning av osubventionerade anställningar som deltagare av arbetspraktik annars hade fått istället för nystartsjobb. Det skulle kunna vara en förklaring till de negativa effekterna på övergång till osubventionerat arbete på 12 månaders sikt. Många av de subventionerade anställningar som deltagarna först fick, särskilt nystartsjobb, övergår över tid till en osubventionerad anställning. Det kan vara så att deltagare som

annars skulle ha fått en osubventionerad anställning direkt först anställs med nystartsjobb, och att anställningen sedan övergår till en osubventionerad anställning när subventionstiden tar slut. Det kan också vara så att arbetspraktik följt av nystartsjobb, eller andra subventionerade anställningar, utgör en kedja av insatser som tillsammans leder till osubventionerat arbete.

Inte bara effekterna på deltagarnas chanser att få arbete påverkar om ett program är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, utan också de kostnader som programmet för med sig. Arbetspraktik anses generellt vara en förhållandevis billig insats, men effekterna är svaga på övergång till osubventionerat arbete. En kedja av insatser som innefattar arbetspraktik följt av subventionerade anställningar tycks leda till osubventionerat arbete på sikt, men kostnaderna för denna kedja är långt större än de hos enbart arbetspraktik. Värdet i att delta på arbetsmarknaden genom en subventionerad anställning kan samtidigt i sig vara positivt, och något som kostnaden för arbetspraktik ska vägas emot. Vi gör inga anspråk att i den här rapporten kvantifiera den samhällsekonomiska effektiviteten av arbetspraktik.

Kvinnor har mindre negativa, och ibland även positiva, effekter på osubventionerat arbete på kort sikt. Det är möjligt att skillnaden har att göra med att nystartsjobb tränger undan osubventionerat arbete i lägre utsträckning för kvinnor. Effekten är dock lägre för kvinnor än för män när subventionerade arbeten räknas samman med de osubventionerade. Det är också möjligt att skillnaderna mellan könen beror på skillnader i vilka yrken och branscher de praktiserar inom. Det är något som vore intressant att studera vidare. På längre sikt är effekterna väldigt lika mellan könen.

Effekterna av arbetspraktik tycks inte ha påverkats på något systematiskt sätt av konjunkturnedgången under coronapandemin. Det är en skillnad gentemot finanskrisen 2008–2009, då effekterna av arbetspraktik minskade drastiskt (Gartell m.fl., 2013). Denna skillnad skulle kunna bero på vilka branscher som drabbades under de olika kriserna och vilka arbetsgivare som deltagarna praktiserade hos. När vi nu går mot en lågkonjunktur har den nytillträdda regeringen i budgeten valt att satsa på arbetsplatsnära insatser, däribland arbetspraktik och nystartsjobb. För att styra arbetspraktik mot praktikplatser som är effektiva vore det värdefullt att studera varför effekterna minskade under finanskrisen.

Lärdomar för framtiden

Arbetspraktik riktar sig till en breddare grupp arbetssökande än arbetsmarknadsutbildning eller stöd till start av näringsverksamhet. Programmet har samtidigt positiva effekter på sikt och kan hjälpa många arbetssökande att komma närmare arbetsmarknaden. Volymerna skulle kunna öka om förmedlarna hade mer tid för att arbeta mot både arbetssökande och arbetsgivare för att identifiera behov och skapa praktikplatser. Det viktigaste för att öka antalet praktikplatser är goda kontakter med arbetsgivare som öppnar dörren för fler praktikanter.

Utifrån myndighetens uppdrag att minska långtidsarbetslösheten så visar våra resultat att:

- *Ökade volymer i arbetspraktik skulle föra fler arbetssökande som står längre ifrån arbetsmarknaden närmare ett arbete.*
- *Mer intensiv förmedling och ökade arbetsgivarkontakter skulle kunna öka volymer i arbetspraktik.*

8 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet

I det här avsnittet presenteras de viktigaste resultaten från analysen gällande effekter av stöd till start av näringsverksamhet. [68]

När vi skriver ”jämförelsegruppen” eller ”jämförelsepersonerna” refererar vi till ett genomsnitt av de personer som inte deltog i programmet viktade på det sätt som uppskattningsmetoden föreskriver. De viktade genomsnitten representerar vad analysen visar skulle ha varit utfallen bland deltagarna om de hade inte deltagit i programmet. I alla figurer representerar årtalen på x-axeln programstartsåret. Vi benämner de deltagare som påbörjade programmet respektive år en kohort.

Stöd till start av näringsverksamhet består huvudsakligen i att deltagarna får försörjning i form av aktivitetsstöd under inledningsskedet av den egna näringsverksamhet som startas. Stödet lämnas endast till den som bedöms ha goda förutsättningar att driva företag. Det betyder att deltagarna är en starkt selekterad grupp och därför är det särskilt svårt att uppskatta hur det skulle ha gått för de här deltagarna utan programmet. Det går inte att i registerdata observera förmågan att driva ett företag och förekomsten av en lönsam affärsidé hos de som inte deltar i programmet. Det finns därför en risk att utvärderingen inte enbart mäter effekten av att få ta del av programmet utan i stället den sammantagna effekten av att ta del av stödet och att vara en person med goda förutsättningar att starta och driva ett eget företag (Arbetsförmedlingen, 2021b). Det gör att våra resultat vad gäller effekter av stöd till start av näringsverksamhet ska tolkas med större försiktighet än resultaten vad gäller arbetsmarknadsutbildning respektive arbetspraktik.

Det finns även speciella svårigheter med att mäta inkomsteffekter av programmet stöd till start av näringsverksamhet jämfört med de andra program. Deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet består, speciellt på kort sikt, främst av egenföretagare medan jämförelsegruppen består främst av anställda. Skatteverket uppskattar att det finns en betydande underrapportering av inkomster för små enskilda firmor (Skatteverket, 2006).[69] Detta innebär en risk för underskattning av inkomsteffekter av stöd till start av näringsverksamhet.

I avsnitt 8.1 sammanfattas de viktigaste resultaten om effekterna av stöd till start av näringsverksamhet. I avsnitt 8.2 beskrivs vilka effekter deltagande har haft på kort sikt, ett år efter programstart. Avsnitt 8.3 visar samma effekter på lång sikt, här fem år efter programstart. Vi jämför även programmets effekter inom ett till fem års sikt efter programstart i avsnitt 8.4 och effekter för olika grupper av deltagare i avsnitt 8.5.[70] Avsnitt 8.6 inkluderar en diskussion om våra resultat.

[68] Alla resultat vad gäller deltagande i av stöd till start av näringsverksamhet presenteras i tabellbilagan.
[69] Enskilda näringsidkare har större möjligheter att undkomma skatt än anställda, genom att underrapportera intäkter eller anskaffa material och köpa tjänster som utnyttjas för privat bruk. Engström och Holmlund (2009) belyser också förekomsten av underrapportering av inkomster för små enskilda firmor. De uppskattar egenföretagares underrapportering av inkomster genom att mäta skillnaden i matkonsumtion mellan anställda och egenföretagare med lika höga inkomster. Studien uppskattar att hushåll med minst en egenföretagare underrapporterar inkomster med ca 30 procent.
[70] För att rapporten ska vara hanterbar behöver vi välja ett utfall för att jämföra effekten gällande olika tidsperspektiv och heterogena effekter. Vi väljer osubventionerat arbete eller nystartsjobb eftersom många deltagare har varit arbetslösa länge och har rätt till subventionen.

8.1 Sammanfattande resultat

Stöd till start av näringsverksamhet har betydande positiva effekter på övergång till arbete och sysselsättning. Effekten på övergång till osubventionerat arbete är högre än när subventionerade anställningar ingår i utfallet. Alla de deltagare som fortsätter med sin näringsverksamhet övergår per definition till arbete efter programmet. Effekterna på övergång till arbete och sysselsättning är lägre men fortfarande starkt positiva även på lång sikt.

Stöd till start av näringsverksamhet kan ha negativa effekter på inkomster som dock förbättras över tid. Inkomsterna bland deltagarna är låga och inkomsteffekterna är nära noll eller ofta även negativa på kort sikt, särskilt för kvinnor. Den skattade effekten på årlig inkomst ökar över tid och är i genomsnitt under den studerade perioden (över alla kohorter med olika programstartsår) positiv för både kvinnliga och manliga deltagare inom fem år från programstart, om än liten för kvinnorna. De långsiktiga inkomsteffekterna är särskilt intressanta att studera gällande egenföretagande, eftersom det ofta tar flera år innan ett nystartat företag blir lönsamt och därmed kan generera en stabil inkomst. Svårigheter att mäta inkomst av näringsverksamhet i registerdata påverkar dock möjligheten att mäta inkomster bland deltagarna och gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser om inkomsteffekterna.

Effekterna på övergång till arbete och sysselsättning har varit stabila över programstartsåren. Nivån på effekterna är likartad oavsett när i tid man deltog i programmet, vilket innebär att programmets effekter verkar vara mindre konjunkturkänsliga än till exempel effekterna hos arbetsmarknadsutbildning. Samtidigt ser vi att effekterna är lägre för dem som påbörjade programmet precis innan konjunkturnedgången under coronapandemin.[71]

Effekterna på övergång till arbete och sysselsättning är högre för kvinnor, medan inkomsteffekten är generellt högre för män. Andelen som övergår till arbete eller har sysselsättning, är högre bland kvinnor än bland män och detta gäller i högre utsträckning deltagarna. Inkomsterna är däremot högre bland män än kvinnor, likväl som inkomsteffekterna.

Effekterna på är generellt högre för lågutbildade, inrikes födda och deltagare med som varit arbetslösa längre vid programstart. Detta gäller samtidigt inte alla kohorter**.** På kort sikt är skillnaderna också små mellan inrikes och utrikes födda, och på lång sikt är det främst inkomsteffekterna som är bättre för de som varit arbetslösa längre.

8.2 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet på kort sikt

Stöd till start av näringsverksamhet har stora effekter på övergångar till arbete och sysselsättningsstatus, medan inkomsteffekterna ofta är negativa eller nära noll på

[71] Programmet förlängdes för vissa av dem som påbörjade programmet under 2020, under coronapandemin. Därför kan vi inte i dagsläget följa hela denna kohort ens på kort sikt efter att programmet avslutats. Om programmets effekter påverkades av pandemin måste vi därför återkomma till i kommande utvärderingar.

kort sikt. Den positiva effekten drivs av övergång till osubventionerat arbete medan jämförelsegruppen i större utsträckning övergår till subventionerat arbete.

För att ge en förståelse för storleken på effekterna behöver vi sätta dem i relation till vad utfallet hade varit utan programmet. I avsnitt 8.2.1 visas den genomsnittliga andelen som övergått till arbete på kort sikt bland deltagarna i jämförelse med vår uppskattning av hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit. Dessa andelar jämförs för två utfall; osubventionerat arbete och osubventionerat arbete eller nystartsjobb. I avsnitt 8.2.2 visas de genomsnittliga utfallen 12 månader efter programstart bland deltagarna och jämförelsegruppen och jämför de genomsnittliga effekterna under hela den studerade perioden mellan våra olika utfall. Vi visar även effekterna på våra utfall på 12 månaders sikt för alla programstartsår

Notera att vi endast följer de kortsiktiga effekterna för deltagare som påbörjade programmet under 2010–2019. Det beror på att programtiden i stöd till start av näringsverksamhet förlängdes under pandemin, från sex till tolv månader, vilket gör att det inte är meningsfullt att studera övergångar till arbete 12 månader efter programstart för dessa deltagare.[72]

8.2.1 Övergångar till arbete på 12 månaders sikt

De blå linjerna i figur 34 och 35 visar andelen som har övergått till osubventionerat arbete 12 månader efter programstart inom deltagargruppen och den gröna linjen visar andelen som vi uppskattar skulle ha övergått till osubventionerat arbete om de inte hade deltagit (som vi kallar jämförelsegruppen). Effekten utläses i figuren som skillnaden mellan de två linjerna – hur mycket högre (eller lägre) är andelen som övergick till arbete bland de som deltog i stöd till start av näringsverksamhet inom respektive kohort, jämfört med om de inte hade deltagit i programmet.

Figur 34 visar att skillnaden är stor mellan andelen av deltagarna som övergått till osubventionerat arbete, och beräkningen av hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit, vilket innebär att effekten på detta utfall är starkt positiv. Effekten har legat på ungefärligen samma nivå under hela den studerade perioden (för alla programstartsår), för både kvinnor och män. Både utfallet (andelen som övergått till ett osubventionerat arbete) och effekten är något högre för kvinnor än för män (det enda undantaget gäller effekten för deltagarna år 2017)[73].

De personer som påbörjade programmet 2019 tycks ha påverkats av pandemin i större utsträckning än jämförelsegruppen 12 månader efter programstart. De övergick till osubventionerat arbete i lägre utsträckning än tidigare kohorter under

[72] Programmet stöd till start av näringsverksamhet kan normalt pågå i upp till sex månader, men under coronapandemin förlängdes programtiden till upp till tolv månader. Förlängningen var tillfällig och gällde endast för nya beslut som togs mellan maj 2020 och december 2021. En skattad effekt på övergångar till arbete 12 månader efter programstart är inte meningsfull då programmet pågick under hela uppföljningsperioden, och kan inte användas för att dra några slutsatser om hur programmet har påverkat dessa deltagare. I kommande utvärderingar kan vi följa deltagarna som drog nytta av den förlängda programtiden på längre sikt när de inte längre är inlåsta i programmet. Vi kan först då studera hur effekterna påverkades av pandemin och den förlängda programtiden.

[73] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

2020 vid konjunkturnedgången under coronapandemin, medan andelen som övergick till osubventionerat arbete inom jämförelsegruppen inte minskade i samma utsträckning. Effekten på detta utfall minskade därför något för dem som påbörjade programmet 2019.

Figur 34: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 12 månader efter programstart.

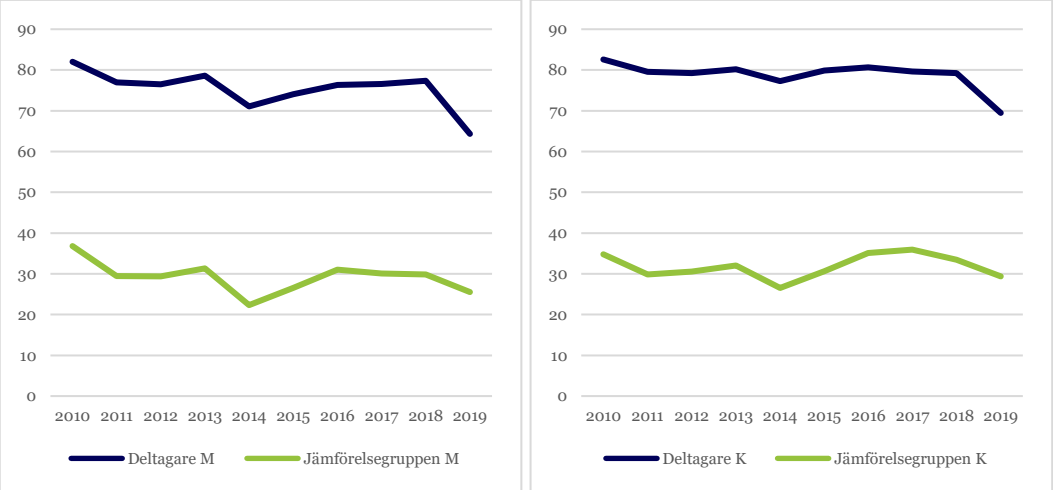

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Eftersom programmet går ut på att starta en egen näringsverksamhet anställs deltagarna sällan med subventioner, särskilt på kort sikt. Det gör däremot jämförelsegruppen och därför visar vi i figur 35 hur effekten skiljer sig när även nystartsjobb inkluderas. Jämförelsegruppen har en stor andel som övergått till nystartsjobb 12 månader efter programstart, vilket betyder av effekten av stöd till start av näringsverksamhet är lägre när nystartsjobb inkluderas i utfallet. Effekten har varit stabil över alla programstartsår även vad gäller övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb, men lägre för de som påbörjade programmet år 2019, och är högre för kvinnor än för män.[74]

[74] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 35: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart.

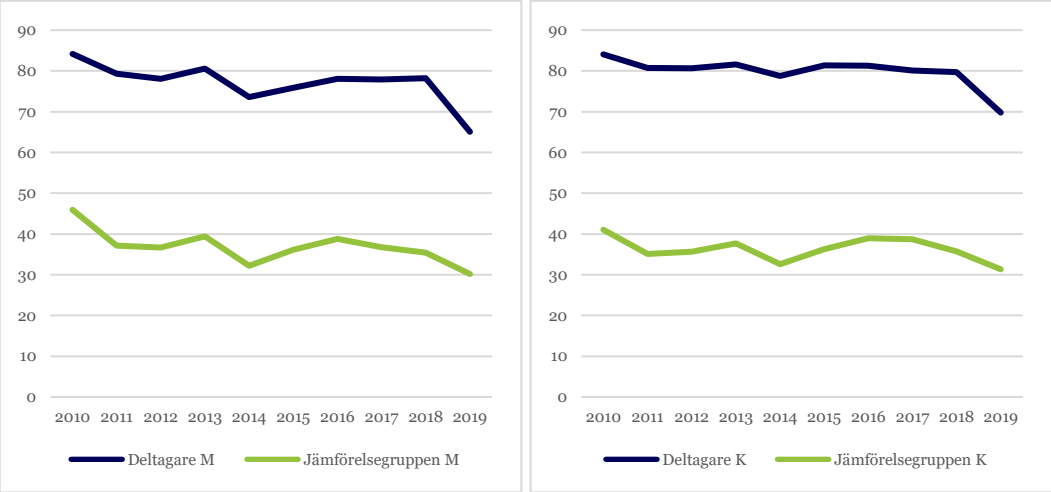

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

8.2.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 12 månaders sikt

Kortsiktiga effekter i genomsnitt över den studerade perioden

För att underlätta förståelse av effekternas storlek inkluderar vi en tabell där de genomsnittliga effekterna på alla utfall för deltagarna under hela den studerade perioden visas i relation till andelen som uppnått utfallet bland deltagarna respektive inom jämförelsegruppen. Tabell 13 visar genomsnittliga utfall för deltagar- och jämförelsegruppen sett till den studerade perioden som helhet (på ett års sikt för deltagare åren 2010–2019 när vi studerar övergångar till arbete och 2010–2018 när vi studerar sysselsättning och inkomster). Den visar också skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen, alltså effekten av stöd till start av näringsverksamhet, på respektive utfall. Tabellen underlättar att jämföra utfall och effekter bland kvinnor och män och mellan olika utfall. Effekten anges i procentenheter, eller i kronor vad gäller inkomst.

När subventioner inkluderas i definitionen av övergång till arbete, dels endast i termer av nystartsjobb och dels inklusive alla subventionerade anställningar, är andelen som övergått till arbete större bland både deltagarna och inom jämförelse-gruppen. Det gäller både för kvinnor och män. Men jämförelsegruppen anställs med subventioner i högre utsträckning än deltagarna, vilket gör att effekten är lägre när olika typer av subventionerade anställningar inkluderas i jämfört med effekten på övergång till enbart osubventionerat arbete.

Tabell 13: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 12 månader efter programstart

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	72,4	30,9	41,5	75,9	32,5	43,4
ArbNSJ	74,2	36,2	38,0	76,0	34,8	41,2
AllArb	75,6	42,2	33,4	77,5	40,7	36,8
Syss	79,7	55,8	23,9	83,3	54,9	28,4
Ink	144 900	147 800	-2 900	114 200	127 600	-13 400

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter för ufallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss). Både utfall och effekter anges i kronor för utfallet inkomst (Ink).

Som vi har förklarat tidigare innebär SCB:s klassificering av sysselsättningsstatus att en person är sysselsatt i november om personen har en tillräcklig hög löneinkomst under året.[75] Andelen sysselsatta i november är högre på ett kalenderårs sikt än andelen som övergått till arbete med eller utan subventioner inom 12 månader från programstart. Skillnaden är större inom jämförelsegruppen än bland deltagarna, vilket innebär att den kortsiktiga effekten är lägre när utfallet är sysselsättningsstatus än när utfallet är övergång till arbete med eller utan subventioner. Detta skulle kunna förklaras delvis av mätfel och underrapportering av företagsinkomster som vi nämnt tidigare. En annan förklaring är att tiden mellan programstart och tidpunkten då vi mäter sysselsättningsstatus i genomsnitt är något längre än för övergångar till arbete. Effekten blir då lägre eftersom effekterna av programmet minskar över tid.

Den sista raden i tabellen visar genomsnittlig årlig inkomst inom deltagar- och jämförelsegruppen samt effekten på inkomst, i kronor per år. Inkomstmåttet inkluderar här både arbetsinkomster och överskott av näringsverksamhet. Både deltagarna och jämförelsegruppen har förhållandevis låga inkomster, men deltagarnas inkomster är lägre och därför är inkomsteffekten negativ på kort sikt.

Man ska samtidigt inte dra alltför långtgående slutsatser baserat på detta resultat. Det finns problem med att på ett korrekt sätt mäta inkomst av egen näringsverksamhet. Även Riksrevisionen (2019) studerar inkomsteffekter av stöd till start av näringsverksamhet, för deltagare i programmet under perioden 2003–2007, och drar liknande slutsatser som i den här analysen. De visar dock även att underrapportering av näringsinkomster skulle kunna ligga bakom de skattade negativa effekterna.[76]

[75] Se avsnitt 6.2 för en kort beskrivning av hur SCB uppskattar sysselsättningsstatus.
[76] Vårt inkomstmått inkluderar både arbetsinkomster samt överskott av näringsverksamhet, medan Riksrevisionen även inkluderar kapitalinkomster. I en känslighetsanalys skalar Riksrevisionen upp företagsinkomsterna med 35 procent och visar att effekterna på inkomster då i stället är entydigt positiva för både män och kvinnor även på kort sikt. Antagandet om att enskilda företagare underrapporterar företagsinkomsterna med i snitt 35 procent är baserad på en tidigare studie av Engström och Holmlund (2009).

Både den genomsnittliga övergången till arbete och andelen i sysselsättning är högre bland kvinnor än bland män, och även effekten är större för kvinnorna. Det motsatta gäller däremot för inkomst. Uttryckt i procent är effekten på övergång till osubventionerat arbete däremot nästan exakt samma bland kvinnor och män, och effekten är mycket stor; övergången till osubventionerat arbete ökat med 134 procent. Inkluderar vi subventionerade anställningar i utfallsmåttet är effekten däremot högre bland kvinnor än bland män även uttryckt i procent. Även den procentuella effekten på sysselsättning är något högre för kvinnor i genomsnitt under den studerade perioden; 52 procent jämfört med 43 procent för män. Männen har däremot en något mindre negativ effekt på inkomst, även uttryckt i procent; -2 procent jämfört med -11 procent för kvinnor.

Kortsiktiga effekter för deltagare olika programstartsår

Vi har nu visat den generella bilden över hela den studerade perioden. I figur 36 visar vi hur effekterna på ett års sikt har varierat mellan kohorterna som för dem som påbörjade programmet stöd till start av näringsverksamhet mellan 2010 och 2019. I figuren illustreras effekterna på samtliga utfall, alltså skillnaden mellan andelen som övergått till arbete enligt våra tre definitioner 12 månader efter programstart, samt andelen sysselsatta i november ett kalenderår efter programstart, inom deltagar- och jämförelsegruppen. Effekten på dessa utfall anges i procentenheter. Figuren visar också effekten på årlig arbetsinkomst i tusentals kronor, vilket alltså är skillnaden i genomsnittlig arbetsinkomst ett kalenderår efter programstart mellan deltagarna och jämförelsegruppen.

Effekterna på övergång till arbete och sysselsättningsstatus är ganska stabila över tid, förutom att effekten på övergång till arbete minskar tydligt för deltagarna år 2019, som vi mäter utfallen 12 månader efter programstart för under pandemiåret 2020. Effekten är högst på övergång till osubventionerade arbete, oftast mellan 45 och 50 procentenheter för både kvinnor och män. När vi inkluderar övergång till olika subventionerade arbeten i utfallsmåttet så är effekten lägre men fortfarande väldigt hög, över 35 procentenheter. Skillnaden visar att deltagare i stöd till start av näringsverksamhet i högre utsträckning övergår till osubventionerat arbete istället för till arbete med anställningsstöd. Det går däremot inte utifrån den här analysen skilja på om deltagarna fortsatte driva sina egna företag eller om de övergick till andra osubventionerade anställningar.[77]

[77] Effekten på alla utfall ca ett år efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 36: Effekter på samtliga utfall 12 månader efter programstart

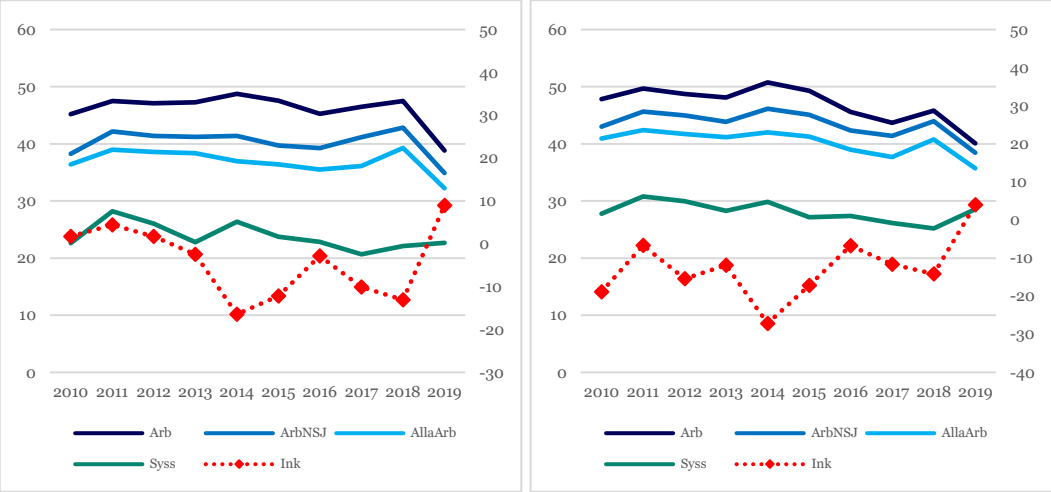

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter på vänsteraxeln för utfallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss) respektive i tusentals kronor på högeraxeln för utfallet inkomst (Ink).

Effekten på sysselsättningsstatus är lägre än effekterna på övergång till arbete, mellan 25 och 31 procentenheter för män och mellan 20 och 27 procentenheter för kvinnor under den studerade perioden.

Effekten på inkomster, som i den här analysen definieras som arbetsinkomster samt överskott av näringsverksamhet ett kalenderår efter programstart, varierar kraftigt över tid. För män är effekten på inkomster positiv för deltagare 2010–2012 och 2019, men negativ för deltagare 2013–2018. För kvinnor är effekten negativ för deltagare alla studerade år utom 2019. Notera att inkomsteffekter mäts i tusentals kronor och kan därför inte jämföras nivåmässigt med effekterna på övergång till arbete eller sysselsättning som mäts i procentenheter.

8.3 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet på lång sikt

Stöd till start av näringsverksamhet har stora positiva effekter även på lång sikt, även om effekterna är lägre än på kort sikt. Precis som på kort sikt är effekterna på lång sikt störst vad gäller övergång till osubventionerat arbete.

För att ge en förståelse för storleken på effekterna sätter vi dem återigen i relation till vad utfallet hade varit utan programmet. Precis som avsnitt 8.2.1 visas i avsnitt 8.3.1 övergångar till arbete på lång sikt bland deltagarna och inom jämförelsegruppen. I avsnitt 8.3.2 visas de genomsnittliga utfallen och effekterna under hela den studerade perioden. Vi visar även effekterna på alla våra utfall på lång sikt för deltagarna under varje programstartsår.

8.3.1 Övergångar till arbete på 60 månaders sikt

I likhet med figur 34 och 35 visar vi i figur 37 och 38 andelarna bland deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet som har övergått till osubventionerat arbete

respektive osubventionerat arbete eller nystartsjobb efter 60 månader från programstart, jämfört med hur stor denna andel hade varit om de inte hade deltagit. Effekten är skillnaden mellan den blå och gröna linjen i respektive figur.

Den genomsnittliga andelen som övergått till osubventionerat arbete är högre efter 60 månader jämfört med på 12 månaders sikt inom både deltagar- och jämförelsegruppen, både bland kvinnor och män. Skillnaden är liten för deltagarna medan andelen som övergår till osubventionerat arbete ökar mer över tid för jämförelsegruppen. Därför är effekten lägre på lång sikt än på kort sikt. Detta tyder på att deltagarna fortsätter med sin näringsverksamhet och därmed övergår till arbete direkt, medan jämförelsegruppen behöver mer tid för att hitta ett arbete och komma i kapp över tid. Även på lång sikt har effekten varit stabil över programstartsåren, och något högre för kvinnor än för män.[78]

Figur 37: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete 60 månader efter programstart.

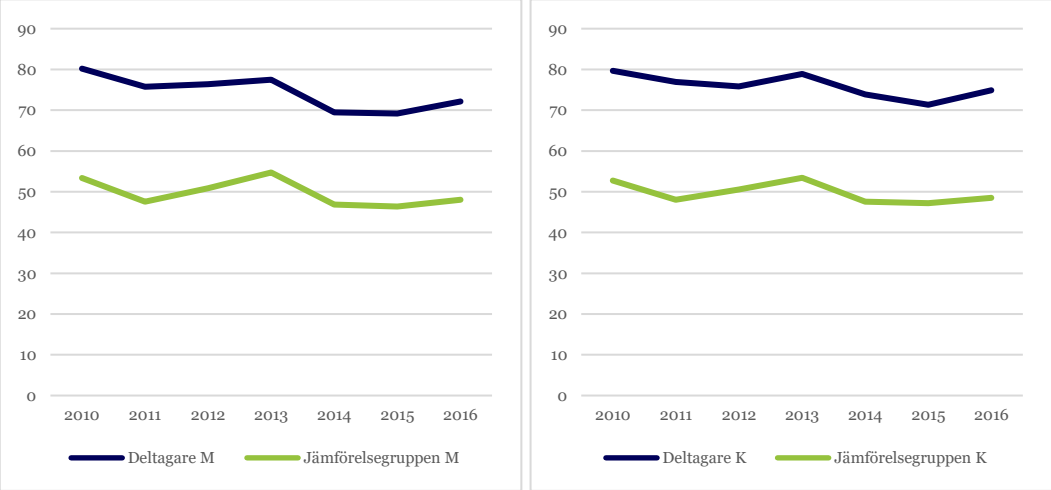

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

Precis som på kort sikt har en större andel inom jämförelsegruppen övergått till nystartsjobb än bland deltagarna, vilket innebär att effekten av stöd till start av näringsverksamhet är lägre när nystartsjobb inkluderas i utfallsmåttet. Skillnaden mellan effekterna på de två utfallsmåtten är däremot mindre på lång än på kort sikt, vilket beror på att jämförelsegruppen i högre utsträckning övergår till osubventionerade arbeten med en längre uppföljningshorisont.[79]

[78] Effekten på övergång till osubventionerat arbete 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.
[79] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 38: Andel inom deltagar- och jämförelsegruppen som övergått till ett osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart.

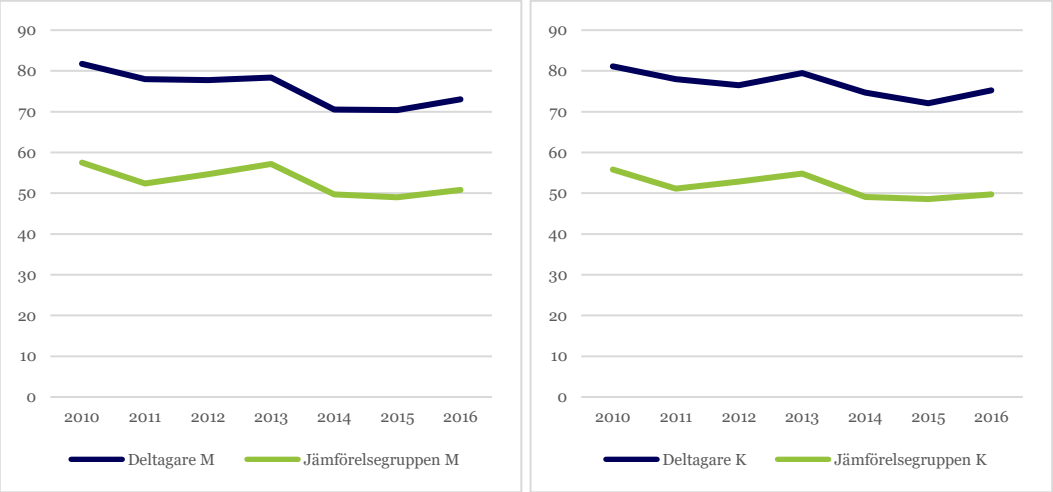

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar andelen i procent.

8.3.2 Jämförelse av effekter på övergång till arbete, sysselsättning och inkomster på 60 månaders sikt

Långsiktiga effekter i genomsnitt över den studerade perioden

Tabell 14 visar de genomsnittliga andelar som övergått till olika typer av arbete eller var sysselsatta inom deltagar- och jämförelsegruppen, liksom genomsnittliga inkomster inom grupperna, under hela den studerade perioden. Tabellen visar även de genomsnittliga skillnaderna, det vill säga effekterna. Långsiktiga effekter kan i nuläget mätas för deltagare fram till 2016 vad gäller övergång till arbete fram till 2015 vad gäller sysselsättning och inkomster.

Tabell 14: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 60 månader efter programstart

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	75,7	50,6	25,1	76,8	50,4	26,4
ArbNSJ	77,0	54,0	23,0	77,6	52,6	25,0
AllArb	78,3	57,7	20,6	78,7	56,7	22,1
Syss	79,0	66,6	12,4	81,9	67,1	14,8
Ink	230 200	214 600	15 600	190 700	187 200	3 500

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter för ufallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss). Både utfall och effekter anges i kronor för utfallet är inkomst (Ink)

Effekten på övergång till osubventionerat arbete är på fem års sikt drygt 25 procentenheter för män och drygt 26 procentenheter för kvinnor, vilket är en betydande effekt. Andelen som övergått till arbete är något lägre på lång sikt än på kort sikt bland de män och kvinnor som påbörjade programmet åren 2010–2016.[80] Jämförelsegruppen har i stället övergått till arbete i högre utsträckning på lång sikt än på kort sikt och därför är effekten på övergång till arbete lägre på lång sikt än på kort sikt. Det gäller både uttryckt i procentenheter och i procent. På kort sikt var den procentuella effekten på övergång till osubventionerat arbete ca 134 procent för både kvinnor och män medan den på lång sikt var ca 50 procent för män och 52 procent för kvinnor på fem års sikt. Samma sak gäller när utfallet är sysselsättningsstatus för deltagarna åren 2010–2015. Utryckt i procent var effekten på sysselsättning 53 procent för kvinnor och 43 procent för män på kort sikt, jämfört med 22 procent för kvinnor och 19 procent för män på lång sikt. Effekten på inkomst ökar i stället från kort till lång sikt både i procentenheter och uttryckt i procent. Effekten var negativ på kort sikt, -2 procent för män och -11 procent för kvinnor, men är positiv på lång sikt, 7 procent för män och 2 procent för kvinnor. Inkomsteffekten är däremot även på lång sikt liten i förhållande till storleken hos effekten på övergång till arbete och sysselsättning även uttryckt i procent.

Långsiktiga effekter för deltagare olika programstartsår

Vi har tittat på genomsnittliga utfall och effekter för hela den studerade perioden. I detta avsnitt visar vi hur effekterna skiljer sig beroende på programstartsår.

I likhet med figur 36 visar figur 39 effekterna på övergång till arbete 60 månader efter programstart enligt alla tre definitioner, samt effekten på sysselsättningsstatus och arbetsinkomster fem kalenderår efter programstart. Vi kan mäta övergång till arbete 60 månader efter programstart för deltagare mellan 2010 och 2016, medan vi endast kan mäta sysselsättning och inkomster efter på fem kalenderår för deltagare 2010 till och med 2015.[81]

Effekterna 60 månader eller fem år efter programstart är, som vi såg ovan, lägre än effekterna 12 månader eller ett år efter programstart. Detta gäller alla utfall utom inkomster, för både kvinnor och män. Effekterna är samtidigt fortsatt positiva och stora för deltagarna under alla programstartsår även på lång sikt vad gäller övergångar till arbete och sysselsättningsstatus. Även på lång sikt ser vi att effekten på sysselsättningsstatus är lägre än effekten mätt som övergångar till arbete enligt Arbetsförmedlingens register. Precis som det var på kort sikt är alla effekter på övergång till arbete och sysselsättning högre för kvinnor än för män även på lång sikt.

[80] Tabell B3.3 i bilaga 3 visar kortsiktiga utfall och effekter (12 månader efter programstart) för de kohorter för vilka långsiktiga utfall och effekt har uppskattats. Det är de kohorter som påbörjade programmet åren 2010–2016 för övergång till arbete och åren 2010–2015 för sysselsättningsstatus och inkomst.
[81] Effekten på alla utfall ca fem år efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom när utfallet är alla arbeten för kohorten som påbörjade programmet år 2012.

Figur 39: Effekter på samtliga utfall 60 månader efter programstart

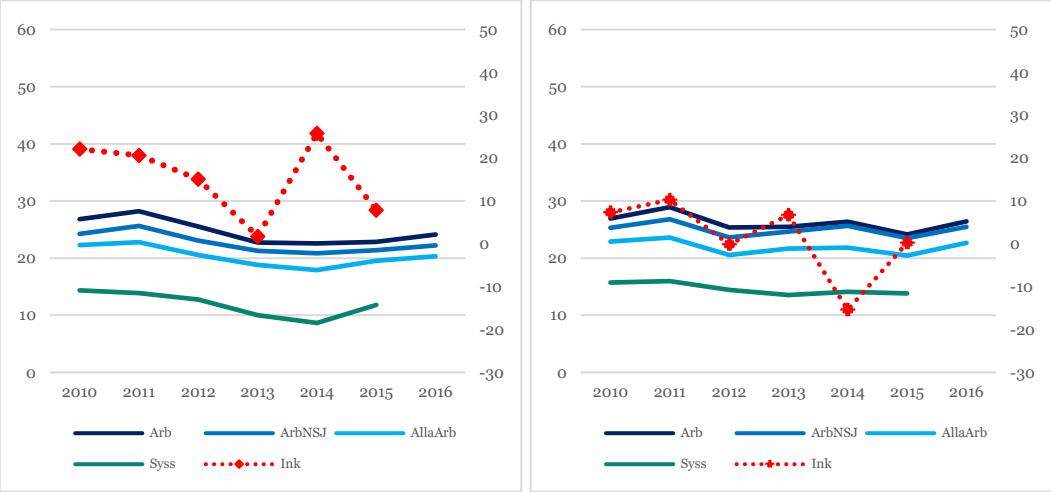

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter på vänsteraxeln för utfallen osubventionerat arbete (Arb), osubventionerat arbete eller nystartsjobb (ArbNSJ), alla arbeten, med eller utan subvention (Alla Arb) och sysselsättningsstatus (Syss) respektive i tusentals kronor på högeraxeln för utfallet inkomst (Ink).

Effekten på årlig inkomst är bättre på lång sikt och oftast positiva, dock fortsatt negativa eller nära noll för kvinnliga deltagare år 2012, 2014 och 2015 och manliga deltagare 2013. Effekten på inkomst är lägre bland kvinnor än bland män även på lång sikt, förutom för deltagarna år 2013. Precis som på kort sikt mäts inkomst-effekter i tusentals kronor och kan inte jämföras med nivån på effekterna på övergång till arbete eller sysselsättning som mäts i procentenheter.

8.4 Effekternas utveckling över tid sedan programstart

Vi har beskrivit effekterna av deltagande i stöd till start av näringsverksamhet på kort och lång sikt. I det här avsnittet kompletterar vi bilden med en beskrivning av hur effekterna utvecklats över tid för varje kohort (mellan ett och fem års sikt sett från programstart). Vi fokuserar på två av de studerade utfallen; övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb och inkomster.

Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb minskar i en avtagande takt över tid. Effekterna på årlig inkomst tycks tvärtom öka över tid, men inte systematiskt för alla kohorter. Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb minskade tydligt för de som påbörjade programmet precis innan pandemin.

Utvecklingen över tid från programstart i genomsnitt

Tabell 15 visar andelen som i genomsnitt övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb samt de genomsnittliga inkomsterna, och även skillnaden, effekterna, på dessa utfall på 12, 24, 36, 48 och 60 månaders sikt efter programstart. Vi följer kohorterna som påbörjade sin arbetspraktik åren 2010–2016, för vilka alla utfall fem år efter programstart kan studeras. Tabellen underlättar att jämföra utfall och effekter över tid och bland kvinnor och män.

Tabell 15: Genomsnittliga utfall och effekter över alla programstartsår 12–60 månader efter programstart för deltagare som påbörjade programmet under perioden 2010–2016

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb						
12 m	79,6	39,3	40,3	81,6	37,3	44,3
24 m	79,6	46,9	32,7	81,1	44,4	36,6
36 m	78,8	50,4	28,4	80,0	48,5	31,5
48 m	77,9	52,6	25,3	78,6	51,0	27,6
60 m	77,0	54,1	22,9	77,6	52,6	25,0
Inkomster (per år)						
1 år	145 100	147 100	-2 000	109 900	124 400	-14 500
2 år	183 700	181 300	2 400	145 200	151 300	-6 100
3 år	205 200	197 800	7 400	165 000	166 200	-1 200
4 år	225 800	208 800	17 000	181 200	178 000	3 200
5 år	230 200	214 600	15 600	190 700	187 200	3 500

Not: Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högst 12 månader efter programstart. Nästan åtta av tio deltagare (79,6 procent bland män och 81,6 procent bland kvinnor) hade övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb inom 12 månader, sannolikt i hög utsträckning till arbete i sin egen näringsverksamhet. Andelen minskar därefter marginellt över tid från programstart, men är fortfarande nästan åtta av tio (77,0 procent bland män och 77,6 procent bland kvinnor) 60 månader efter programstart. Notera att det betyder att de har övergått till arbete och inte är återregistrerade som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen 60 månader efter programstart.

Jämförelsegruppen behöver i stället tid för att hitta ett arbete. Endast fyra av tio hade övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart. Andelen ökar till drygt fem av tio efter 60 månader. Det betyder att den stora minskningen av effekten av programmet stöd till start av näringsverksamhet på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb beror på att jämförelsegruppen kommer ikapp deltagarna och övergår till arbete i större utsträckning över tid, snarare än att deltagarna blir arbetslösa igen.

Givet att alla deltagare i stöd till start av näringsverksamhet som fortsätter med sin näringsverksamhet övergår till arbete direkt är det viktigt att följa effekten även på längre sikt än på 12 månader efter programstart för att bedöma programmets

effektivitet. Vi kan utifrån vår analys konstatera att effekten är stark även på lång sikt. Utryckt i procent var effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 48 procent för kvinnor och 42 procent för män 60 månader efter programstart.

Både manliga och kvinnliga deltagare har lägre inkomster än jämförelsegruppen ett kalenderår efter programstart. Fyra år senare har de manliga deltagarnas inkomster ökat med 59 procent, medan jämförelsegruppens inkomster har ökat med 46 procent. De kvinnliga deltagarnas inkomster ökat med 74 procent mellan ett och fem kalenderår efter programstart, medan jämförelsegruppens inkomster har ökat med 50 procent. För kvinnorna tar det cirka fyra år innan effekten på inkomster är positiv, för män bara ca två år. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att det finns mätproblem på grund av underrapportering av inkomster i registerdata som gör att det är svårt att dra slutsatser av de inkomsteffekterna vi skattar på både kort och lång sikt.

Det tar ofta flera år innan ett nystartat företag blir lönsamt och därmed kan generera en stabil inkomst. Det påverkar inkomsterna för deltagare i stöd till start av näringsverksamhet, särskilt på kort sikt. Delvis kan detta vara ett resultat av underrapportering av inkomster.

Utvecklingen över tid för deltagare olika år

Figur 40 jämför effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb över tid sedan programstart för dem som påbörjade programmet mellan 2010 och 2019.[82] Vi kan följa deltagarna fram till 2021 vilket gör att de sista kohorterna inte ännu kan följas hela vägen fram till 60 månader efter programstart.

Effekterna av stöd till start av näringsverksamhet på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre för kvinnor än för män för alla kohorter. Effekterna minskar mest mellan 12 och 24 månader från programstart, men fortsätter även därefter att minska i en avtagande takt, för både kvinnor och män. Effekterna minskar mer över tid för kvinnliga deltagare, men är ändå högre för de kvinnliga deltagarna under alla uppföljningshorisonter (12 till 60 månader efter programstart).[83]

[82] Som nämndes i avsnitt 9.2 är det inte meningsfullt att skatta några effekter för de som påbörjade programmet under 2020, eftersom programtiden förlängdes till 12 månader under perioden maj 2020 – december 2021 och därför kunde pågå under hela vår uppföljningsperiod.
[83] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12, 24, 36, 48 och 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 40: Effekter på övergång till osubventionerat arbete 12–60 månader efter programstart

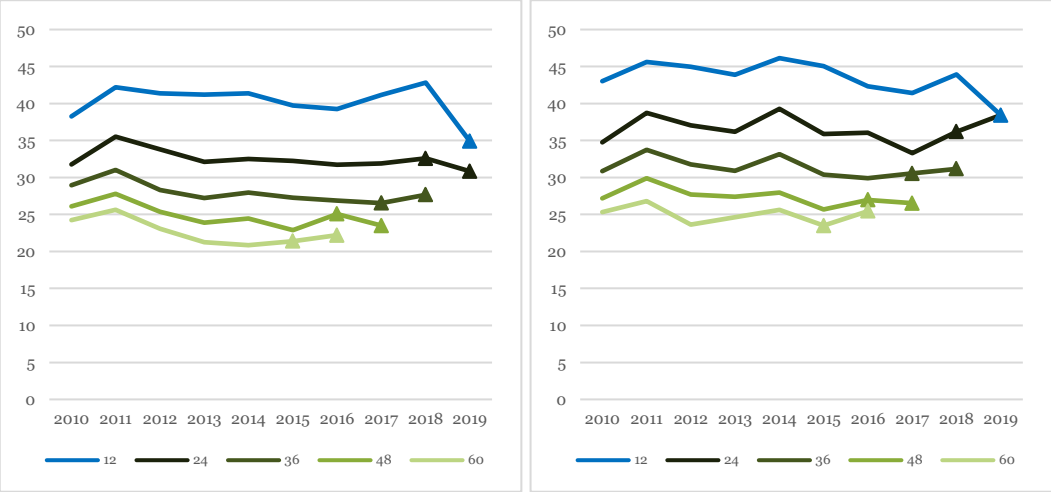

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter.

De effekter som mäts de senaste två åren, vid konjunkturnedgången som uppstod under coronapandemin, är markerade med trianglar i figuren för respektive uppföljningshorisont. De som påbörjade programmet år 2018 mötte till exempel pandemiåren 24 och 36 månader efter programstart, medan de som påbörjade programmet år 2015 endast mötte pandemin 60 månader efter programstart (och 72 månader efter programstart, vilket är efter vår längsta uppfölningshorisont). Effekterna av stöd till start av näringsverksamhet på övergång till arbete tycks inte ha påverkats på något systematiskt sätt av coronapandemin. Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb var dock tydligt lägre än övriga kohorter för dem som påbörjade programmet precis innan pandemin, år 2019, på 12 månader sikt, det vill säga under pandemiåret 2020.Effekterna på övriga definitioner av övergång till arbete, samt sysselsättning, har samma övergripande mönster över tid.

Effekten på inkomst ter sig däremot annorlunda över tid. Vi visar hur inkomst-effekten utvecklas över tid över programstartsåren i figur 41. Generellt tycks effekterna på inkomster öka över tid, och mest de första åren efter programstart. Så är dock inte fallet för alla kohorter. Det är svårt att förklara varför effekten ökar eller minskar mellan kohorterna. Inkomsteffekterna är speciellt låga för deltagarna 2014 och 2015. Kvinnliga deltagare år 2014 har klart negativa effekter fortfarande cirka fem år efter programstart och har den lägsta uppskattade inkomsteffekt cirka ett år efter programstart.[84]

[84] Effekten på inkomster 12, 24, 36, 48 och 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 41: Effekter på inkomst 12–60 månader efter programstart

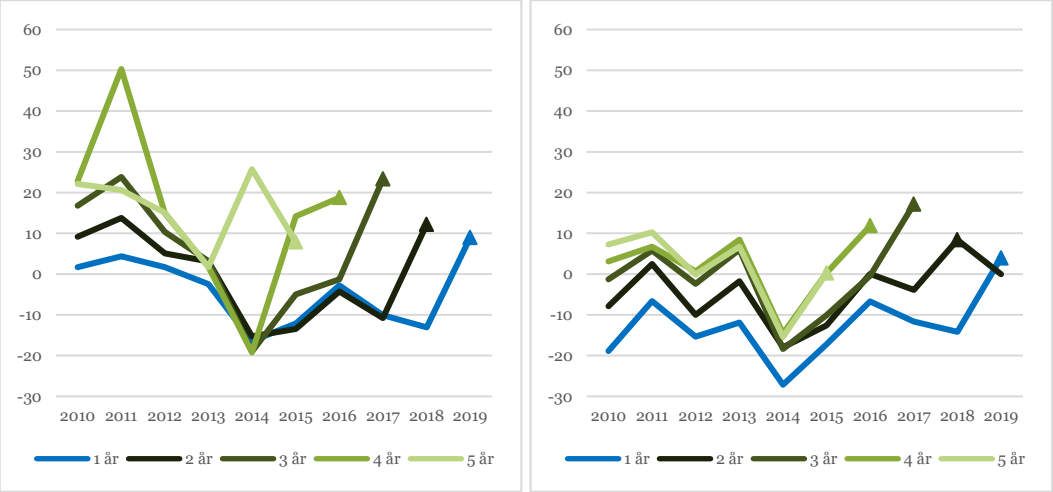

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter.

Även i figur 41 har vi markerat de effekter som mäts under konjunkturnedgången under coronapandemin med trianglar. Till skillnad från figur 40 kan vi se påverkan av pandemin endast ett år per uppföljningshorisont eftersom data om inkomster endast finns tillgängliga till och med 2020.[85]

De sista kohorterna av deltagare har högre inkomster under coronapandemin än deltagare ett år tidigare (som mäts före coronapandemin) för alla uppföljningshorisonter (utom för manliga deltagare 60 på månaders sikt). Jämförelsegrupperna har i stället lägre inkomster under pandemin än vad som var fallet för samma uppföljningshorisont kohorten ett år tidigare.[86] . Inkomsteffekterna är därmed högre under pandemin än för deltagarna året innan för samtliga uppföljningshorisonter, förutom för manliga deltagare år 2015.[87] Att deltagarnas inkomster är högre under pandemin än för deltagarna året innan kan förklaras av att det gavs ett flertal coronastöd till företag, som till exempel omsättningsstödet för enskilda firmor samt tillfälligt sänkta arbetsgivar- och egenavgifter.

8.5 Effekter av stöd till start av näringsverksamhet för olika grupper

Vi har än så länge presenterat effekter för samtliga kvinnliga och manliga deltagare. I detta avsnitt undersöks hur effekterna skiljer sig beroende på utbildningsnivå (i avsnitt 8.5.1), födelseregion (inrikes/utrikes födda, i avsnitt 8.5.2) och hur länge man varit arbetslös innan programstart (i avsnitt 8.5.3). Vi fokuserar här på effekten på

[85] Inom tidigare kohorter (till exempel deltagarna 2016 ca fyra år efter programstart och deltagarna 2015 ca fem år efter programstart) är inkomster högre än vad som var fallet för kohorten året innan bland både deltagarna och jämförelsegruppen, men skillnaden är större bland deltagarna (och därför effekten högre), förutom bland män som påbörjade programmet år 2015.
[86] Detta gäller inkomster cirka ett år efter programstart för de män och kvinnor som påbörjade programmet år 2019 och två år för de som påbörjade programmet år 2018.
[87] Inom tidigare kohorter (till exempel deltagarna 2016 ca fyra år efter programstart och deltagarna 2015 ca fem år efter programstart) är inkomster högre än vad som hade var fallet för kohorten året innan bland både deltagarna och jämförelsegruppen, men skillnaden är större bland deltagarna (och därför effekten högre), förutom bland män som påbörjade programmet år 2015.

övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 respektive 60 månader efter programstart.[88] Vi väljer att inte presentera heterogena effekter på inkomster eftersom de är så volatila och vi kan inte veta om mätfelet skiljer sig mellan olika grupper.

Skillnader mellan grupper som vi ser här kan bero direkt på skillnader i de egenskaper som vi särskiljer grupperna med avseende på. De kan också bero på att indelningen korrelerar med skillnader i andra egenskaper. Till exempel kan skillnader mellan inrikes och utrikes födda delvis bero på skillnader i utbildningsnivå och vice versa. Det är viktigt att ha med sig när man tolkar skillnaderna i effekter mellan de olika grupperna.

Effekterna av stöd till start av näringsverksamhet på övergång till arbete och sysselsättningsstatus är generellt högre bland arbetssökande med lägre utbildning. Effekterna på inkomster bland deltagarna med olika utbildningsnivåer är mer blandade, men bland manliga deltagare är även inkomsteffekterna generellt högre bland lågutbildade än bland män med högre utbildning på lång sikt. Effekterna på övergång till arbete eller sysselsättningsstatus är också generellt bättre bland inrikes än utrikes födda på lång sikt. Inkomsteffekterna är också generellt högre bland inrikes än utrikes födda på lite längre sikt, förutom manliga deltagare år 2014. Även Riksrevisionen (2019) visar att programmet har något lägre effekter för högutbildade och utrikes födda. Det finns inget genomgående mönster vad gäller skillnader i effekterna av stöd till start av näringsverksamhet beroende på tid i arbetslöshet före programstart.

8.5.1 Effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer

I det här avsnittet jämförs effekterna för deltagare med olika utbildningsnivå.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 16 visar att effekten av deltagande i stöd till start av näringsverksamhet på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb i genomsnitt över hela den studerade perioden är högst för deltagare med förgymnasial utbildning och lägst för deltagare med eftergymnasial utbildning. Det gäller både bland kvinnor och män och på kort och lång sikt.

Den genomsnittliga effekten är högre på kort än på lång sikt oavsett utbildningsnivån bland kvinnor och män. Den genomsnittliga effekten är också högre för kvinnliga än för manliga deltagare oavsett utbildningsnivå, på både kort och lång sikt. Skillnaderna mellan könen är störst på kort sikt bland deltagarna med förgymnasial utbildning och på lång sikt bland deltagarna med eftergymnasial utbildning.

[88] Utvecklingen av effekterna på resterande tidsperspektiv och utfall återfinns i figur- och tabellbilagan.

Tabell 16: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 och 60 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2019)						
FG	69,9	26,5	43,4	72,2	22,4	49,8
GY	76,4	37,6	38,8	75,2	32,4	42,8
EG	73,9	39,1	34,8	76,9	38,6	38,3
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
FG	69,6	41,5	28,1	67,4	37,9	29,5
GY	79,3	56,0	23,3	76,8	50,9	25,9
EG	77,6	57,5	20,1	79,8	56,8	23,0

Not: FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Utryckt i procent är den genomsnittliga effekten fortfarande högst bland förgymnasial utbildade och lägst bland eftergymnasial utbildade män och kvinnor på kort och lång sikt. På lång sikt är effekten bland kvinnor med förgymnasial utbildning 78 procent, och för män 68 procent, av den utfall de skulle ha fått utan stödet.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika år

Effekten är genomgående lägre för deltagare med högre utbildningsnivå. Det gäller både män och kvinnor, på kort och lång sikt.

I figur 42 ser vi att effekten på kort sikt är högre för förgymnasialt utbildade än för personer med högre utbildning inom de flesta kohorter den studerade perioden. Det gäller både bland män och kvinnor. Undantagen är manliga deltagare år 2018 och 2019. Vi ser också att effekten är lägst för personer med eftergymnasial utbildning alla kohorter, med undantag av kvinnliga deltagare 2017.[89]

Värt att notera är att effekten på kort sikt bland män med gymnasial och eftergymnasial utbildning har minskat markant för deltagarna 2019 (som vi mäter de kortsiktiga effekterna för under 2020 då coronapandemin slog till), mer än bland män med lägre utbildning. Bland kvinnorna är i stället deltagarna samma år med

[89] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer, förutom skillnaden mellan män och kvinnor med förgymnasial utbildning som påbörjade programmet år 2016. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

förgymnasial utbildning som haft den största minskningen i effekten på osubventionerat arbete eller nystartsjobb på kort sikt.

Figur 42: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

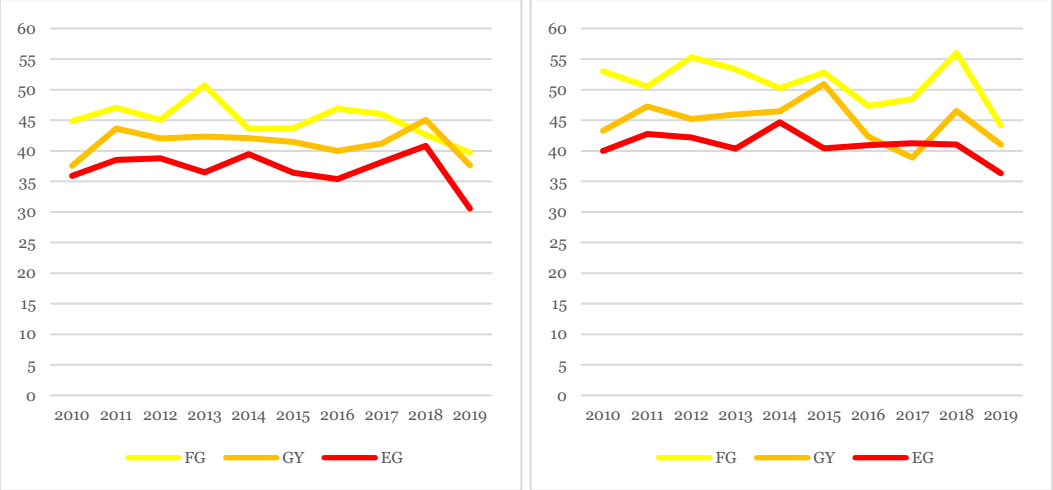

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Figur 43 visar hur de långsiktiga effekterna skiljer sig åt mellan deltagare med olika utbildningsnivå.

Figur 43: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för deltagare med olika utbildningsnivå

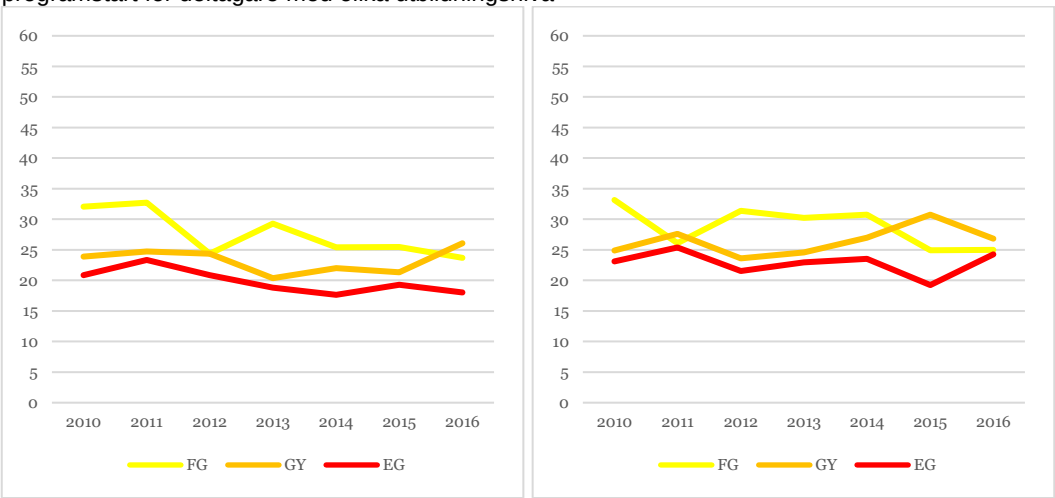

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. FG: förgymnasial utbildning, GY: gymnasial utbildning och EG: eftergymnasial utbildning.

Vi ser att effekten är lägst för deltagare med eftergymnasial utbildning och ofta högre för deltagare med förgymnasial utbildning än för deltagare med gymnasial utbildning

även på lång sikt. Undantagen är manliga deltagare år 2016 och kvinnliga deltagare år 2015 och 2016).[90]

Skillnaden mellan grupperna sett till effekterna på andra utfall visar ett liknande mönster även om det finns variationer mellan olika kohorter. Skillnaderna mellan deltagare med olika utbildningsnivåer är dock otydliga vad gäller effekterna på inkomster.

8.5.2 Effekter för inrikes och utrikes födda deltagare

I det här avsnittet jämförs effekterna för inrikes och utrikes födda deltagare.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 17 visar att andelen som övergår till osubventionerat arbete eller nystartsjobb är högre bland inrikes födda än utrikes födda deltagare på både kort och lång sikt. Det gäller även för jämförelsegruppen, och både bland män och kvinnor. Även effekten är i genomsnitt över hela perioden högre för inrikes födda än för utrikes födda deltagare. På kort sikt är skillnaden liten, och effekten är något bättre för inrikes födda män, men för utrikes födda kvinnor. Effekten är högre på kort sikt än på lång sikt oavsett födelseregion för både kvinnor och män.

Tabell 17: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 och 60 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2019)						
IF	77,9	40,1	37,8	78,0	37,4	40,6
UF	67,2	29,9	37,3	70,6	28,4	42,2
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
IF	81,1	56,0	25,1	80,2	54,1	26,1
UF	68,1	50,5	17,6	70,4	48,8	21,6

Not: IF: inrikes födda och UF: utrikes födda. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Utryckt i procent är effekten i genomsnitt under hela den studerade perioden högre bland utrikes födda på kort sikt men bland inrikes födda på lång sikt. Utrikes födda män har på kort sikt en effekt som är så stor som en 125 procent högre övergång till

[90] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla utbildningsnivåer, förutom skillnaden mellan män och kvinnor med förgymnasial utbildning som påbörjade programmet år 2016 och skillnaden mellan män och kvinnor med eftergymnasial utbildning som påbörjade programmet år 2015. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika utbildningsnivåer är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom skillnaden mellan kvinnliga kohorter med förgymnasial och eftergymnasial utbildning som påbörjade programmet år 2011 och 2016.

osubventionerat arbete eller nystartsjobb än de skulle ha haft utan stödet, jämfört med 94 procent för inrikes födda män. Utrikes födda kvinnor har på kort sikt en effekt som är ännu större, 150 procent, jämfört med 109 procent för inrikes födda kvinnor. 60 månader efter programstart är effekterna mycket lägre även utryckta i procent. Utrikes födda män har på lång sikt en effekt som är 35 procent jämfört med 45 procent för inrikes födda män. Utrikes födda kvinnor har på lång sikt en effekt som är 38 jämfört med 44 procent för inrikes födda kvinnor.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika år

Hur stor skillnaden är mellan effekten för inrikes och för utrikes födda deltagare har varierat över tid. I figur 44 ser vi att det är stor variation i huruvida inrikes födda eller utrikes födda har högre effekter på kort sikt, och skillnaderna är små i förhållande till effekternas höga nivåer. Effekten är högre bland kvinnliga än manliga deltagare oavsett födelseregion för i princip alla kohorter. Endast utrikes födda kvinnor som påbörjade programmet år 2017 hade lägre effekt än utrikes födda män som påbörjade programmet under samma år.[91]

Figur 44: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

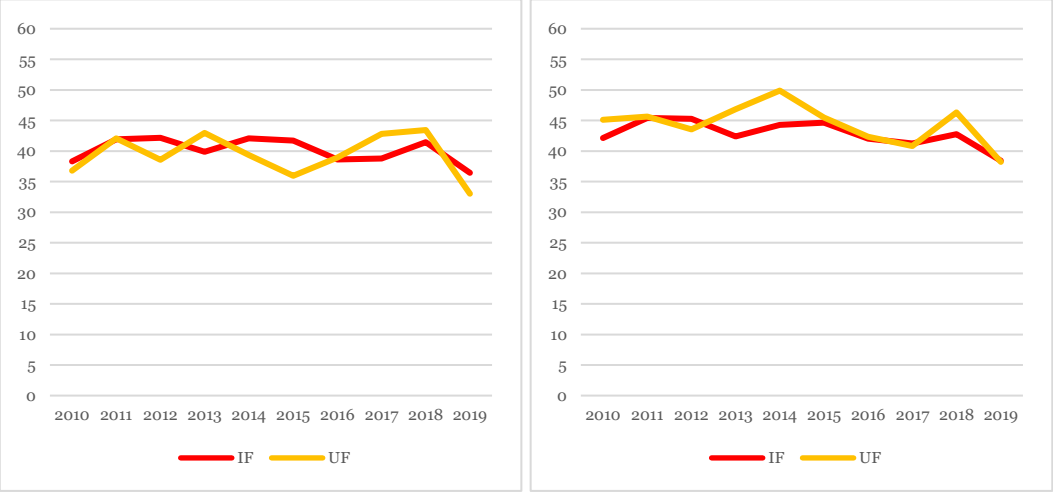

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Figur 45 visar att på lång sikt ökar skillnaderna och effekten är tydligt högre för inrikes födda än för utrikes födda på lång sikt för både manliga och kvinnliga deltagare. Undantaget är kvinnliga deltagare 2010 som har nästan samma effekt oavsett födelseregion.[92]

[91] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika födelseregioner är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom manliga deltagare år 2011 och 2016 och kvinnliga deltagare år 2011, 2016 och 2019.

[92] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla födelseregioner. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika födelseregioner är signifikant skilda från noll för alla programstartsår.

Figur 45: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för inrikes och utrikes födda deltagare

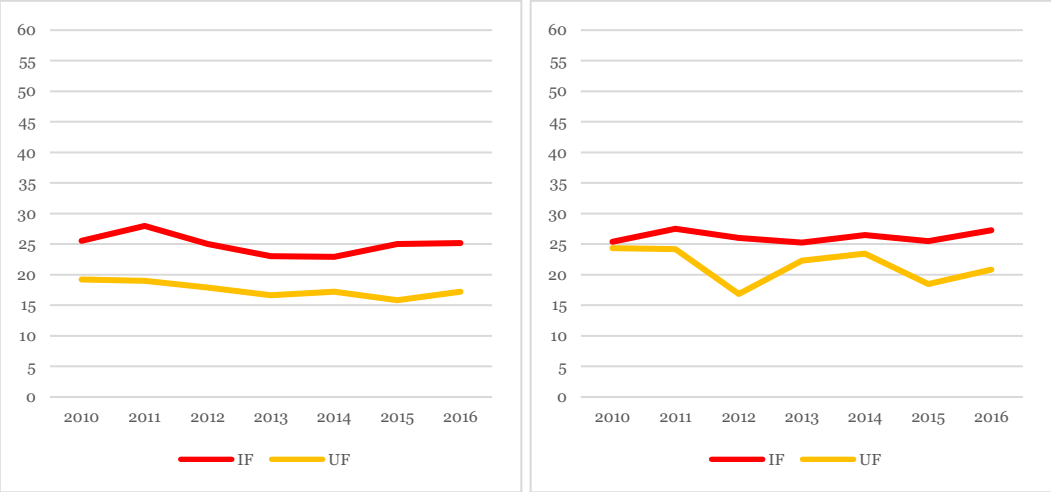

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. IF: inrikes födda och UF: utrikes födda.

Slutsatserna är desamma om vi tittar på skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda för de övriga definitionerna av övergång till arbete och sysselsättning. Effekterna på inkomst är dock bättre för inrikes födda både på kort och lång sikt (med undantag av manliga deltagare 2014).

8.5.3 Effekter för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet

I det här avsnittet jämförs effekterna för deltagare som hade varit arbetslösa olika länge när de började programmet stöd till starts av näringsverksamhet.

Effekter på kort och lång sikt i genomsnitt

Tabell 18 visar att andelen som övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb i genomsnitt under den studerade perioden är högre bland personer inom deltagar- och jämförelsegruppen med kortare arbetslöshetstider. Samtidigt är skillnaden mindre gentemot hur stor övergången hade varit om de inte hade deltagit i programmet för dem med kortast arbetslöshet när de påbörjade programmet, upp till ett år, vilket gör att den skattade effekten också är lägst för dessa deltagare. Det gäller för både kvinnor och män och på kort och lång sikt.

Den genomsnittliga andelen som övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb under den studerade perioden är lägst bland personer inom deltagar- och jämförelsegruppen med mer än två år i arbetslöshet både på kort och lång sikt. Men de skulle ha haft ännu lägre utfall utan stödet och därför har den gruppen de högsta effekter på kort och lång sikt, bland både kvinnor och män. Det är liten skillnad mellan effekten på kort sikt bland deltagarna med mellan ett och två år i arbetslöshet och deltagarna med mer än två år i arbetslöshet. Skillnaden är däremot större på lång sikt.

I genomsnitt över hela den studerade perioden är effekten högre bland kvinnliga än manliga deltagare på kort och lång sikt oavsett tid i arbetslöshet.

Tabell 18: Genomsnittliga utfall och effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 24 och 60 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Kortsiktiga effekter (2010–2020)						
V1	80,3	44,2	36,1	80,3	42,2	38,1
v2	69,8	30,1	39,7	72,8	26,7	46,1
V3	61,1	19,7	41,4	63,7	17,0	46,7
Långsiktiga effekter (2010–2016)						
V1	84,4	62,0	22,4	82,6	59,8	22,8
v2	70,7	48,2	22,5	73,7	46,4	27,3
V3	60,9	35,6	25,3	64,1	33,5	30,6

Not: V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet. Utfall utgörs av andelar i procent och effekterna anges i procentenheter.

Även utryckt i procent är den genomsnittliga effekten högst bland deltagarna som hade varit arbetslösa mer än två år före programstart. På lång sikt innebär effekten att andelen som övergått till osubventionerat arbete eller nystartsjobb ökar med 91 procent för kvinnor och med 71 procent för män.

Effekter på kort och lång sikt för deltagare olika år

I figur 46 och 47 framgår att skillnaden i effekten av programmet beroende på hur länge man varit arbetslös vid programstart är tydligare bland kvinnor än bland män. Det är framförallt den lägre effekten för de som varit arbetslösa i upp till 12 månader som är genomgående för de kvinnliga deltagarna, alla år och på både kort och lång sikt, medan det inte är ett lika tydligt utfall för de manliga deltagarna.[93] Detta gäller även för de andra utfallen vi studerar, utom effekten för inkomster där skillnaderna mellan grupperna inte följer något mönster.

[93] Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider, förutom skillnaden mellan kvinnor och män inom V1 som påbörjade programmet år 2012 och 2017 och kvinnor och män inom V3 som påbörjade programmet år 2019. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika arbetslöshetstider är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom skillnader mellan kvinnor inom V2 och V3 som påbörjade programmet åren 2011–2013 och 2017–2018 samt skillnader mellan kvinnor inom V1 och V3 som påbörjade programmet år 2019.
Effekten på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart är signifikant skild från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider. Även skillnaderna mellan effekterna för manliga och kvinnliga deltagare är signifikant skilda från noll för alla programstartsår och alla arbetslöshetstider, förutom skillnaden mellan kvinnor och män inom V1 som påbörjade programmet år 2010. Skillnaderna i effekter för deltagare med olika arbetslöshetstider är signifikant skilda från noll för alla programstartsår, förutom skillnader mellan män inom V2 och V3 som påbörjade programmet år 2011.

Figur 46: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 12 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart

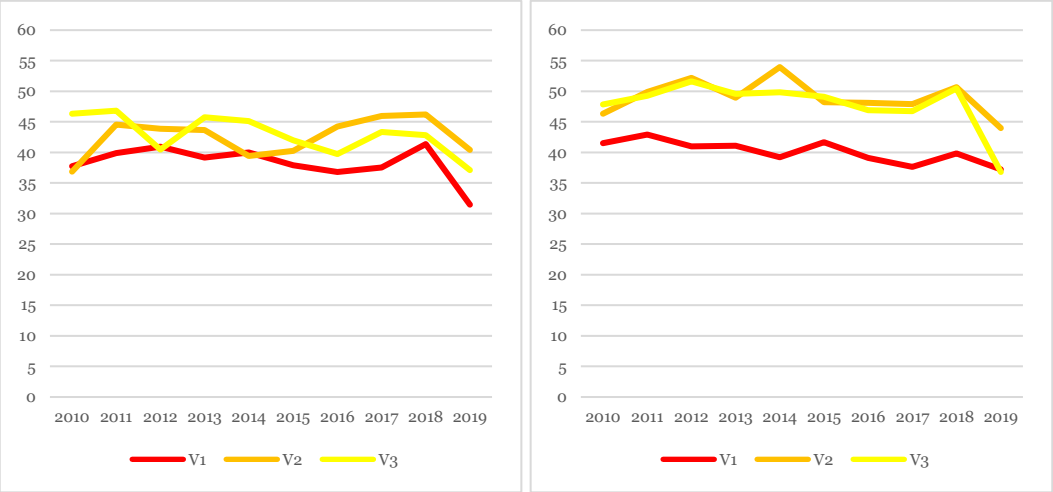

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

Figur 47: Effekter på övergång till osubventionerat arbete eller nystartsjobb 60 månader efter programstart för deltagare med olika lång tid i arbetslöshet vid programstart

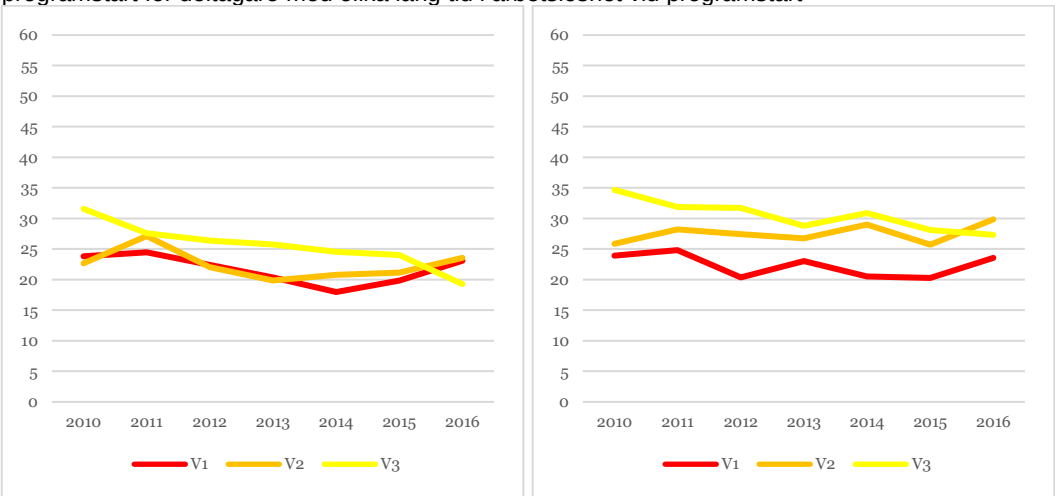

Not: Figur för män till vänster och kvinnor till höger. X-axlarna visar programstartsåren och Y-axlarna visar effekten i procentenheter. V1: upp till ett år i arbetslöshet, V2: mellan ett och två år i arbetslöshet och V3: mer än två år i arbetslöshet.

På kort sikt finns ingen genomgående skillnad över kohorterna i effekt beroende på om man varit arbetslös mellan 12 och 24 månader eller längre, vare sig för män eller kvinnor. På längre sikt finns inte heller något genomgående mönster vad gäller effekten beroende på hur länge man varit arbetslös, om vi även ser till alla utfall som vi studerar.

8.6 Diskussion

Stöd till start av näringsverksamhet har stora positiva effekter på övergång till arbete och sysselsättning på kort och lång sikt, som varit stabila i nivå under lång tid. Vad gäller stöd till start av näringsverksamhet är det viktigt att se till de långsiktiga

effekterna, eftersom stödet i hög grad genom sin konstruktion erbjuder en direkt väg till arbete till alla deltagare som fortsätter med sin näringsverksamhet.

Nästan åtta av tio deltagare övergår till osubventionerat arbete och är inte åter registrerade som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen efter 60 månader från programstart. Det är ett mycket högt resultat jämfört med bland annat arbetsmarknadsutbildning eller arbetspraktik. Även effekterna är högre än för dessa program, särskilt på kort sikt, men även på lång sikt. Stöd till start av näringsverksamhet är således ett väldigt framgångsrikt program för att få arbetslösa i jobb. Vi ska samtidigt komma ihåg att deltagarna i programmet består av en starkt selekterad grupp och att de effekter vi skattar åtminstone till viss del kan vara en kombinerad effekt av programinnehållet i sig och att vara en arbetssökande med förutsättningar att driva en egen affärsverksamhet och som har en affärsidé som bedöms kunna bli lönsam. Men det är osannolikt att det helt skulle förklara en så stor effekt.

Deltagarna startar egna företag och har därigenom ett arbete direkt, men det tar lång tid innan deras inkomster i genomsnitt är lika höga som de inkomster vi uppskattar att de skulle ha fått utan stödet. Delvis kan detta vara ett resultat av underrapportering av företagsinkomster. Om vi skulle skala upp deltagarnas inkomster med 35 procent, på samma sätt som Riksrevisionen (2019) gör i en känslighetsanalys av inkomsteffekterna av stöd till start av näringsverksamhet skulle effekterna skattas som positiva även på kort sikt. På lång sikt skulle effekten uttryckt i procent bli cirka 45 procent för män och 38 procent för kvinnor. Riksrevisionen pekar på risker med låga inkomster, såsom ökad överskuldsättning och en lägre framtida allmän pension, men pekar även på andra fördelar med egen företagande som friheten i att få vara sin egen chef och välja de arbetstider som passar bäst.

Stödet innebär också att deltagarna slutar vara beroende av att en arbetsgivare vill anställa dem. Det finns en litteratur som pekar på att egenföretagande ibland kan vara framtvingad bland utomeuropeiska invandrare av faktorer som bristande kunskaper i svenska språket och diskriminering (se Aldén m.fl., 2022 och Andersson och Hammarstedt, 2010). Enligt Andersson och Hammarstedt söker sig utomeuropeiska invandrare till egenföretagande i tjänstesektorer såsom handel eller hotell och restaurang, branscher med lägre krav av finansiellt kapital än t.ex. bygg- eller tillverkningssektorn. Därför gör de i genomsnitt ett sämre rörelseresultat än andra företag. Även om deltagare i stöd till start av näringsverksamhet har egenskaper som gör att de generellt bedöms ha en starkare ställning på arbetsmarknaden än deltagare i andra program kan det finnas en icke oväsentlig grupp som väljer egenföretagande av brist på alternativ och därför accepterar risken för lägre inkomster i gengäld mot att ha en egengenererad sysselsättning.

För att veta om programmet är lönsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv skulle vi behöva jämföra med de kostnader som programmet för med sig. Kostnaden för stöd till start av näringsverksamhet består av två delar. Den helt övervägande delen utgörs av deltagarnas aktivitetsstöd. Därutöver tillkommer kostnader för experthjälp av olika slag, främst ersättning till de konsulter som anlitas för att bedöma affärsidéer och hålla i informationsträffar (Riksrevisionen, 2008). Enligt Riksrevisionen (2019)

är genomsnittskostnaden för stöd till start av näringsverksamhet cirka dubbel så hög som genomsnittskostnaden för arbetspraktik, men samtidigt cirka hälften så stor som genomsnittskostnaden för arbetsmarknadsutbildning. Med tanke på hur goda effekterna är på kort och lång sikt vore det sannolikt förmånligt att erbjuda programmet till fler deltagare. Vi gör däremot inte i den här rapporten några anspråk på att bedöma programmets samhällsekonomiska effektivitet.

Lärdomar inför framtiden

Stöd till start av näringsverksamhet har stora positiva effekter bland alla grupper, oavsett utbildningsnivå, födelseregion eller tid i arbetslöshet, på kort och lång sikt. Men effekterna av stödet på övergång till arbete eller sysselsättning är något högre bland lågutbildade, inrikes födda och personer med längre tid i arbetslöshet. Fler arbetssökande som har en affärsidé som bedöms få en tillfredsställande lönsamhet och ge varaktig sysselsättning borde få delta i programmet. Volymerna skulle kunna utökas genom att ge förmedlarna mer tid att motivera arbetssökande att tänka på möjligheten att driva egen verksamhet. Förmedlare borde speciellt ge långtidsarbetslösa information och motivera dem att söka stödet.

För att bättre förstå varför vissa grupper har högre effekter än andra av stöd till start av näringsverksamhet skulle det bland annat vara intressant att analysera om effekterna skiljer sig åt beroende på inom vilken bransch eller var i landet verksamheten startas.

Utifrån myndighetens uppdrag att minska långtidsarbetslösheten så visar våra resultat att:

- *Stöd till start av näringsverksamhet har mycket goda effekter för dem som deltar, och det vore därför önskvärt att öka volymerna i programmet.*
- *Programmet kan med fördel vara en del i att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, enligt regeringens uppdrag.*
- *Det vore önskvärt att öka volymerna i programmet, genom att ge arbetsförmedlarna mer tid att motivera arbetssökande att tänka på möjligheten att driva egen verksamhet.*
- *Kravet att ha goda förutsättningar att driva näringsverksamheten med tillfredsställande lönsamhet är viktigt trots att det begränsar volymökningar. Att tumma på kraven riskerar att försämra effekterna av programmet.*

9 Diskussion och slutsatser

I den här rapporten presenteras Arbetsförmedlingens effektutvärderingar av de arbetsmarknadspolitiska programmen arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet. Vi har sammanfattat och diskuterat de viktigaste resultaten om arbetsmarknadsutbildning i avsnitt 6.6, de viktigaste resultaten om arbetspraktik i avsnitt 7.6 och de viktigaste resultaten om stöd till start av näringsverksamhet i avsnitt 8.6. Vi hänvisar till dessa avsnitt för att de läsare som är intresserade av att ta del av diskussionerna kring resultaten för respektive program. I det här avsnittet diskuteras likheter och skillnaderna mellan de tre programmen och hur de kompletterar varandra. Vi avslutar med reflektioner om kvarstående frågor som skulle bidra med viktig kunskap och rekommendationer.

Alla tre program har positiva effekter, men de uppstår olika snabbt

Våra resultat visar att det är viktigt att ha ett långsiktigt perspektiv när man bedömer effektiviteten hos de arbetsmarknadspolitiska programmen, eftersom programmens effekter förändras över tid och på olika sätt som beror av programmens innehåll. Det är också viktigt att skilja på utfall (även kallat resultat) och effekter.

Alla de studerade programmen har positiva effekter redan på kort sikt. Med kort sikt menar vi 12 månader efter programstart, men för arbetsmarknadsutbildning, som medför höga inlåsningseffekter, fokuserar vi på 24 månader efter programstart för att spegla de kortsiktiga effekterna. Inom 12 månader har deltagarna i en arbetsmarknadsutbildning under vissa programstarstår inte hunnit uppnå positiva effekter, främst vad gäller övergång till osubventionerat arbete, men samtidigt ökar effekten av investeringen i humankapital genom en arbetsmarknadsutbildning över tid och håller i sig under mycket lång tid.

En arbetspraktik erbjuder i stället en direkt kontakt med en arbetsgivare och kan vara ett sätt att få ett fotfäste inför en anställning. Behandlingseffekten kommer därför snabbare än vad som är fallet efter en arbetsmarknadsutbildning och den sammantagna effekten kan därför observeras tidigare, vi kan därför bedöma de kortsiktiga effekterna redan efter 12 månader. På kort sikt följs ofta en arbetspraktik av nystartsjobb eller andra subventionerade anställningar som en kedja av insatser, som efterhand leder till ett osubventionerat arbete. Över tid kommer jämförelsegruppen i kapp och därför är effekten på utfall som inkluderar subventionerat arbete lägre på lång än på kort sikt. Effekten av arbetspraktik på osubventionerat arbete är däremot högre på lång än på kort sikt.

Deltagare i stöd till start av näringsverksamhet som fortsätter med sin näringsverksamhet övergår genom detta till arbete direkt efter programtiden. Effekten på övergång till arbete eller sysselsättning kommer snabbare och är mycket högre än för de andra program. Över tid hittar en del av jämförelsepersonerna arbetsgivare beredda att anställa dem och därför är effekten lägre på lång sikt än på kort sikt. Trots de starka positiva effekterna på övergång till arbete och sysselsättning har programmet små och ofta negativa effekter på inkomst på kort sikt. Detta kan dock vara ett resultat av en underrapportering av inkomster, men också att det ofta tar

flera år innan ett nystartat företag blir lönsamt och därmed kan generera en stabil inkomst.

Tillgång till subventionerade anställningar är viktigt för deltagare i arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning.

De flesta deltagare i de studerade program, speciellt arbetspraktik, står långt ifrån arbetsmarknaden och har rätt till subventionerade anställningar. En del av behandlingen av arbetspraktik kan vara att både deltagarna och arbetsgivarna får mer information om tillgång till subventionerade anställningar. Om praktiken fungerar väl övergår den ofta till en subventionerad anställning. Arbetspraktik följt av nystartsjobb eller andra subventionerade anställningar utgör en kedja av insatser som tillsammans tycks leda till osubventionerat arbete. Även arbetsmarknads-utbildningar följs till viss del av nystartsjobb och andra subventioner som en kedja av insatser som efterhand leder till ett osubventionerat arbete, men i lägre omfattning än arbetspraktik. I en kartläggning av vägen genom insatser till arbete visar Arbetsförmedlingen (2022c) vikten av subventioner, speciellt nystartsjobb, vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program. Sannolikheten att övergå till ett osubventionerat arbete successivt ökar när arbetssökande förflyttar sig från till exempel praktik till subventionerat arbete, och från subventionerat arbetet till nystartsjobb.

Egenföretagare har inte rätt till subventionerade anställningar, så det är naturligt att en mycket lägre andel deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet anställs med subventioner än vad som är fallet efter arbetsmarknadsutbildning eller arbetspraktik. Därför är effekten av stödet på utfall som inkluderar subventionerade anställningar lägre än effekten på osubventionerat arbete. Både arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik har istället högre effekt på utfall som inkluderar subventionerade anställningar än på osubventionerat arbete på kort sikt (arbetspraktik även på lång sikt).

De tre program kompletterar varandra

Stöd till start av näringsverksamhet har högsta effekter på övergång till arbete och sysselsättningsstatus på både kort och lång sikt, medan arbetspraktik har lägst effekter överlag. Samtidigt har arbetsmarknadsutbildning högst effekter på inkomster på kort och lång sikt, och stöd till start av näringsverksamhet lägst. Effekterna av arbetsmarknadsutbildning är generellt bättre för män och för arbetssökande som befinner sig längre från arbetsmarknaden; deltagare med lägre utbildningsnivå, utrikes födda deltagare och deltagare med längre arbetslöshetstider. Personer som befinner sig närmare arbetsmarknaden har lättare att få jobb även utan utbildning och därför har lågutbildade, utrikes födda och deltagare med lite längre arbetslöshetstider högre effekter trots lägre generella nivåer på utfallen (som ibland även kallas resultaten för deltagarna). Effekten av stöd till start av näringsverksamhet är generellt högre för kvinnliga deltagare (förutom inkomsteffekten), för deltagare med lägre utbildningsnivå (speciellt vad gäller övergång till arbete eller sysselsättning) och för inrikes födda (mest på lång sikt). Det finns däremot inga genomgående skillnaderna mellan grupperna vi jämfört vad gäller effekterna av

arbetspraktik. Vilka som deltar i programmet påverkar vilka effekter det har, vilket också delvis förklarar skillnader i programmens effektivitet över tid.

För att svara på om något av programmen är mer effektivt behöver dess effekter också sättas i relation till programmens kostnader. Vi har inte i den här rapporten uppskattat den samhällsekonomiska lönsamheten av de studerade programmen, men en direkt jämförelse av effekter eller till och med lönsamheten kanske inte är speciellt meningsfull. En arbetssökande som hade kunnat delta i alla tre program skulle ha varit intresserad av att veta vilket program ger honom de högsta effekterna. Men programmen riktar sig till olika typer av arbetssökande. Skillnaderna i de tre programmens innehåll påverkar vilka som kan delta. Vi har sett att deltagarna i stöd till start av näringsverksamhet är starkare än deltagarna i de andra program, medan deltagare i arbetspraktik är längst ifrån arbetsmarknaden. På det sättet kompletterar programmen varandra väl. Endast de som har en bra och hållbar affärsidé får delta i stöd till start av näringsverksamhet, endast de som bedöms kunna få och behålla ett arbete efter genomförd utbildning får delta i en arbetsmarknadsutbildning, medan arbetspraktik riktar sig till en mycket bredare gupp arbetssökande. Alla tre program har positiva effekter på kort och lång sikt och behövs för att fylla olika arbetssökandes behov.

De tre program behövs för att uppfylla uppdraget att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa

I relation till myndighetens pågående arbete med att förhindra och motverka långtidsarbetslöshet visar våra resultat att samtliga tre program fungerar väl för målgruppen. Det vore önskvärt att öka volymerna i stöd till start av näringsverksamhet, men det kan vara svårt givet kraven i programmet och att antalet arbetssökande som har en bra affärsidé kan vara begränsat. Att öka volymer i arbetsmarknadsutbildning är ett mål som Arbetsförmedlingen arbetar emot redan idag. Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020 ska Arbetsförmedlingen verka för högre volymer och ett mer jämställt deltagande i arbetsmarknadsutbildningar. Dessutom ska Arbetsförmedlingen på uppdrag av myndighetens generaldirektör ta fram en ny strategi och logik för arbetsmarknadsutbildningar. Uppdraget innebär en analys för att väsentligt förbättra användningen och resultaten av Arbetsförmedlingens utbildningsinsatser på längre sikt och stärka ett jämställt deltagande. Våra resultat tyder på att det skulle vara önskvärt att hitta fler deltagare genom att tänka nytt kring kraven som ställs på deltagande och vända sig till en bredare grupp av deltagare än de som idag anses kunna tillgodogöra sig utbildningen. Arbetsmarknadsutbildningar kan kompletteras eller anpassas alternativt kan en kedja av insatser användas före anvisning för de arbetssökande som står längre från arbetsmarknaden för att klara av utbildningen. Även högre volymer i arbetspraktik skulle öka övergångar till arbete för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Effekterna är positiva för alla deltagarna, även om några grupper kan få mer nytta än andra, så generella volymökningar skulle kunna minska arbetslösheten. För att få en större effekt på just långtidsarbetslöshet kan det behövas anpassningar eller kompletteringar som gör dessa program mer tillgängliga för personer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden.

Mer kunskap kring varför olika grupper drar olika stor nytta av arbetsmarknadspolitiska program skulle kunna bidra till att öka effektiviteten hos Arbetsförmedlingens verksamhet ytterligare. En analys av effekten av olika inriktningar av arbetsmarknadsutbildningar skulle underlätta att förstå hur utbildningarna ska utformas mer effektivt. Det skulle också vara intressant att analysera inom vilka branscher deltagare i arbetspraktik oftare anställs efter praktiken och i vilka branscher deltagare i stöd till start av näringsverksamhet lyckas bättre för att kunna rikta programmen mot de mest effektiva inriktningarna och på så vis öka programmens effektivitet.

10 Litteratur

Abbring J.H. and G.J. van den Berg (2003), “The non-parametric identification of treatment effects in duration models”, Econometrica, 71.

Aldén L., S. Bastani, M. Hammarstedt och C. Miao (2022). “Immigrant-native differences in long-term self-employment”, Small Business Economics, Springer, vol. 58(3), March.

Andersson, L och M Hammarstedt (2011), “Invandrares egenföretagande – trender, branscher, storlek och resultat”, Ekonomisk Debatt, årgång 39, nr 2.

Arbetsförmedlingen (2017), “Arbetsförmedlingens strategi för matchning till jobb genom utbildning”, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Arbetsförmedlingen (2020), “Arbetsförmedlingens årsredovisning 2020”, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Arbetsförmedlingen (2021a), “Effekter av arbetsmarknadspolitiska program 2010–2018: Arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning och stöd till start av näringsverksamhet”, Arbetsförmedlingen analys 2021:1, Stockholm.

Arbetsförmedlingen (2021b), “Arbetsmarknadspolitiska program 2020, Arbetsförmedlingens återrapportering 2021”, A. Mattsson och J. Norberg.

Arbetsförmedlingen (2022a), “Arbetsmarknadspolitiska program 2021”, Arbetsförmedlingens återapportering 2022, A. Mattsson och J. Norberg.

Arbetsförmedlingen (2022b), “Nya metoder för att hantera avaktualisering av okänd orsak”, G. Waisman.

Arbetsförmedlingen (2022c), “Att studera progression - En kartläggning av vägen genom insatser till arbete”, P. Andersson Joona, N. Lundh och H. Thunström.

Behrenz, L., Delander, L. och Månsson, J. (2016), “Is Starting a Business a Sustainable way out of Unemployment? Treatment Effects of the Swedish Start-up Subsidy”, Journal of Labor Research 37(4).

Caliendo M., Künn S. och M. Weißenberger (2016), “Personality traits and the evaluation of start-up subsidies”, European Economic Review, vol. 86, s. 87–108.

Caliendo, M., Mahlstedt, R., och Mitnik, O. (2017). “Unobservable, but unimportant? The relevance of usually unobserved variables for the evaluation of labor market policies”. Labour Economics, 46.

Calmfors L., A. Forslund och M. Hemström (2002), “Vad vet vi om den svenska arbetsmarknadspolitikens sysselsättningseffekter?”, IFAU Rapport 2002:8.

de Luna, X., Forslund, A. och Liljeberg, L. (2008), “Effekter av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för deltagare under perioden 2002-04”, IFAU Rapport 2008:1, Uppsala.

Engdahl, M och A. Forslund (2019), “Vilka tar del av nystartsjobb och andra subventionerade anställningar?”, IFAU Rapport 2019:24, Uppsala.

Engström, P. och B. Holmlund (2009), “Tax evasion and self-employment in a high-tax country: evidence from Sweden”, Applied Economics, vol. 41, nr 19.

Forslund, A. och J. Vikström (2011), “Arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet – en översikt”, Långtidsutredningen 2011, Bilaga 1

Forslund, A., Liljeberg, L. och von Trott zu Solz, L. (2013), “Arbetspraktik – en utvärdering och en jämförelse med arbetsmarknadsutbildning”, IFAU Rapport 2013:4, Uppsala.

Gartell, M., C. Gerdes och P. Nilsson (2012), “Metoder för att mäta effekter av arbetsmarknadspolitiska program”, Working Paper 2012:2, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Gartell, M., C. Gerdes och P. Nilsson (2013), “Programeffekter 1996–2010”, Working Paper 2013:1, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Liljeberg, L. (2016), ”Effekter för olika deltagargrupper inom arbetsmarknads-utbildningen”, IFAU Rapport 2016:20, Uppsala.

Liljeberg, L. A. Sjögren och J. Vikström (2012), ” Leder nystartsjobben till högre sysselsättning?”, IFAU Rapport 2012:6, Uppsala.

Riksrevisionen (2008), “Stöd till start av näringsverksamhet – Ett framgångsrikt program”, RIR 2008:24.

Riksrevisionen (2019), “Stöd till start av näringsverksamhet – långsiktiga effekter och Arbetsförmedlingens arbetssätt”, RIR 2019:27.

Skatteverket (2006), ”Svartköp och svartjobb i Sverige – Del 1” Undersökningsresultat, rapport 4, Skatteverket.

van den Berg G.J. och J. Vikström (2022), “Long-Run Effects of Dynamically Assigned Treatments: a New Methodology and an Evaluation of Training Effects on Earnings”, Econometrica, Vol. 90, No. 3 (May, 2022).

van den Berg, G.J. och J. Vikström (2017), “Långsiktiga effekter av arbetsmarknadsutbildning”, IFAU rapport 2017:17.

Bilaga 1: Beskrivning av metod för att fastställa effekter

I den här bilagan beskrivs i mer detalj den metoden som vi använder för att skatta effekterna av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Metoden är utvecklad av van den Berg och Vikström (2022) och skattar effekten av att delta i ett program nu jämfört med att inte delta i programmet alls under arbetslöshetsperioden.

Inverse probability weighting

Metoden tar utgångspunkt i inverse probability weighting (IPW), som går ut på att skapa ett mått på det kontrafaktiska utfalletgenom att vikta icke-deltagarnas utfall på ett sätt som gör att det viktade genomsnittet motsvarar det genomsnittliga utfallet hos deltagarna om de inte hade deltagit.

Det är omöjligt att hitta personer som inte deltagit men är exakt likadana som deltagarna sett till alla aspekter som är relevanta för utfallen och sannolikheten att få delta i något av de arbetsmarknadspolitiska programmen. IPW är ett alternativ till traditionell matchning[94], där icke-deltagarnas utfall viktas utifrån hur väl de liknar deltagarna, så att de som liknar deltagarna mest får störst vikt medan de som liknar deltagarna i väldigt liten grad för en väldigt liten vikt. Hur väl de liknar deltagarna beräknas utifrån ett s.k. propensity score (*pscore*), vilket kan beskrivas som ett index som baseras på de observerbara egenskaper som vi tror är relevanta. Indexvärdena beräknas för att motsvara sannolikheten att delta i programmet givet de egenskaper vi inkluderar (dessa beskrivs i detalj nedan).

Vi beräknar behandlingseffekten för deltagarna. När IPW används som ett alternativ till matchning ges deltagarnas utfall samma vikt (vikten 1), medan icke-deltagarnas utfall viktas med $V_{iT} = \frac{pscore_{iT}}{(1-pscore_{iT})}$ vid beräkning av det genomsnittliga utfallet bland icke-deltagarna. Icke-deltagare med hög sannolikhet att delta i programmet (hög pscore) får hög vikt V_{iT}, medan de med låg pscore får låg V_{iT}.

Effekten på respektive utfall skattas som skillnaden mellan det genomsnittliga utfallet för alla personer som deltog i programmet och det viktade genomsnittliga utfallet för alla personer som inte deltar i programmet. Som nämnts i avsnitt 4 måste vi dels ta hänsyn till den dynamiska selektionen till programmet, vilket vi gör genom att endast jämföra deltagarna med icke-deltagare som hade varit arbetslösa lika länge som deltagarna. Dels kan vi med van den Berg och Vikströms (2022) metod ta hänsyn till att vissa icke-deltagare deltar senare under hela arbetslöshetsperioden. Det görs genom att exkludera de senare deltagarna ur analysen, och genom att istället justera vikterna hos de kvarvarande icke-deltagarna för att väga upp för detta på ett sätt som gör att de beräknade effekterna inte snedvrids.

[94] Många tidigare utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program konstruerar det kontrafaktiska utfallet som utfallet hos en eller några icke-deltagare som mest liknar deltagarna. Denna metod kan vara känslig för vilket ordning deltagarna matchas och innebär därför en viss grad av slumpmässighet, som gör att resultaten kan skilja sig från skattning till skattning trots att tillvägagångssättet är detsamma.

Hur vi skattar effekterna i förhållande till att aldrig delta?

Intuitionen bakom metoden är att i varje period *t* under arbetslösheten som programmet kan påbörjas, finns det arbetssökande som inte får ta del av programmet men som är jämförbara med de som får påbörja programmet just i den perioden. En period är i det här sammanhanget definierat utifrån tid i arbetslöshet, indelad i månadsintervaller. Vi antar att vi kan identifiera de icke-deltagare som är jämförbara med deltagarna i period *t* med hjälp av registerdata om observerbara egenskaper (metoden antar således *selection on observables,* se avsnitt 3). Det gör att vi kan jämföra utfallen hos deltagarna med utfallen hos de som har varit arbetslösa lika länge i samma period men som inte fick ta del av programmet. Som nämnts ovan jämförs deltagarna och jämförelsegruppen med hjälp av propensity score, det indexvärde som beräknar sannolikheten att få ta del av programmet i varje period.

Eftersom detta gäller inte bara i den aktuella perioden *t,* utan även kommande perioder, så kan vi använda utfall hos icke-deltagare som inte fick delta heller i kommande perioder (*t+1*, *t+2* etc, i det här sammanhangen alla kommande månader och bland de som är kvar som arbetssökande då), men som liknar dem som fick delta i respektive period, för att justera för att dessa senare deltagare exkluderas. Vi väger alltså upp för att vi exkluderar senare deltagare genom att ge större vikt till icke-deltagare som inte heller i framtiden fick delta i programmet, men som är jämförbara med de senare deltagarna.

Effekterna beräknas för varje period, eller väntetid, det vill säga hur länge man har varit arbetslös vid programstart. Effekterna för varje väntetid viktas sedan med andelen av deltagarna som påbörjade programmet i respektive period till en genomsnittlig effekt.[95] Vi beräknar alla effekter separat per kalenderår. I varje period jämförs det genomsnittliga utfallet bland de arbetssökande som påbörjade programmet under perioden med det viktade genomsnittliga utfallet bland icke-deltagarna som fortfarande var arbetslösa respektive period. Vikterna för de icke-deltagare som inte heller i framtiden deltar i programmet anpassas utifrån deras framtida sannolikheter att delta i programmet. Vikterna som används beräknas därför enligt följande modell[96]:

$$V_{iTs} = \frac{pscore_{iTs}}{(1 - pscore_{iTs})} * \frac{1}{\pi_{Tj=Ts+1}^{Tu}(1 - pscore_{iTj})}$$

V_{iTs} är icke-deltagarens vikt i perioden s, det vill säga perioden som effekten beräknas för, till exempel effekten av att ta del av programmet efter tre månaders arbetslöshet. $pscore_{iTs}$är sannolikheten att ta del av programmet i perioden j, som när behandlingen startar efter tre månaders arbetslöshet kan anta värden från tre månader och uppåt i formeln ovan, upp till *Tu* som är den period då utfallet mäts eller då icke-deltagaren lämnar arbetslösheten. Icke-deltagarnas vikter beror därmed

[95] För att bedöma statistisk signifikans använder vi i enlighet med van den Berg och Vikström (2022) så kallade *bootstrap standard errors*.

[96] För en person med lång arbetslöshet som aldrig behandlas blir vikterna väldigt stora under de första månaderna i arbetslöshet. Metoden kan vara känslig om vissa individer antingen har väldigt hög eller väldigt låg sannolikhet att få delta i program. Vi hanterar problemet genom så kallad trimning. Vikterna begränsas för att undvika de högsta och de lägsta nivåerna.

på de framtida sannolikheterna att delta i denna och varje framtida period fram till att utfallen mäts, eller tills de lämnar arbetslösheten.

Vikterna, såväl som effekterna, beräknas separat för varje period och vi väger sedan ihop effekterna i alla perioder till en helårseffekt. Vikternas konstruktion innebär att mer tyngd ges både till de icke-deltagare som mer liknar deltagarna i innevarande period *s,* och till de icke-deltagare i period *s* som mer liknar senare deltagare (de som kom att delta i *s+1*, *s+2* ect). Detta innebär också att större tyngd ges till icke-deltagare i *s* som förblir arbetslösa längre, eftersom dessa i större utsträckning liknar de senare deltagarna då sannolikheten att någonsin delta i programmet ökar ju längre man är kvar som arbetslös. Det är därför en naturlig konsekvens av det faktum att vi vill att vikterna ska justera för att senare deltagare exkluderas.

I den här utvärderingen definierar vi perioder i termer av månader i arbetslöshet i slutet av varje kalendermånad under den studerade perioden (2010–2020). För att inte antalet deltagare ska bli för litet i respektive period grupperar vi dock väntetiderna efter 36 månader i grupper om sex månader upp till 48 månaders väntetid och därefter i grupper om tolv månaders väntetid. Väntetider över 72 månaders väntetid grupperas till en sista period.[97]

Bakomliggande antaganden

Förutom *selection on observables*-antagandet, som vi diskutterar i avsnitt 3, så vilar metoden på två ytterligare antaganden. Det första antagandet kallas *no anticipation* (see Abbring and van den Berg, 2003) och utesluter att tidpunkten för en framtida behandling påverkar sannolikheten att lämna tillståndet som arbetssökande i tidigare perioder. Antagandet innebär också att förväntade framtida utfall inte beror på när personen anvisas till ett program så länge anvisningen inte har realiserats. Det andra antagandet kallas *unconfoundedness* eller *conditional independence* och innebär att anvisningen till ett program inte påverkas av förväntade framtida utfall eller av arbetslöshetstiden givet observerade bakgrundsfaktorer (som individegenskaper eller arbetsmarknadshistorik). Anvisningen till ett program kan då betraktas som slumpmässigt betingat på observerade bakgrundsfaktorer före programstart.[98]

För en mer detaljerad beskrivning av metoden och dess bakomliggande antaganden hänvisar vi till van den Berg och Vikström (2022).

[97] Utfallen mäts x månader (12, 24, 36, 48 eller 60 månader i den här utvärderingen) efter slutet av varje väntetidsgruppering och vi inkluderar endast de icke-deltagare som var kvar som arbetslösa hela perioden. Det innebär att utfallen för de personer med längst väntetid mäts mer än x månader från deras faktiska programstartsmånad. Det gör att vi inte kan mäta utfallen inom x månader för de väntetidsperioder som är grupperade den sista kohorten inom varje uppföljningshorisont, eftersom vi endast kan följa dessa fram till slutet av 2021 vad gäller övergång till arbete respektive 2020 för utfallen sysselsättning och inkomster.

[98] Ett ytterligare antagande är att det inte finns någon annonseringseffekt som påverkar deltagarnas sannolikhet att påbörja programmet. En så kallad annonseringseffekt kan uppkomma redan innan deltagaren går in i programmet, genom att förväntan om framtida programdeltagande påverkar den arbetslöses beteende innan programmet startar eller till och med innan denne har anvisats till programmet. I den här utvärderingen mäter vi inte annonseringseffekten utan endast effekter som uppstår från och med programstart. Vi antar här att deltagare och icke-deltagare agerar på samma sätt innan programmet startar, vilket innebär att båda grupperna kan anpassa sitt beteende utifrån möjligheten att bli anvisad till programmet, men deltagarna antas inte särskilt anpassa sitt beteende inför sin exakta tidpunkt för programstart.

Variabeldefinitioner

I den här rapporten beräknas effekterna av att delta jämfört med att aldrig delta under arbetslöshetsperioden. Vi definierar en arbetslöshetsperiod som den period man är inskriven hos Arbetsförmedlingen med en skat-kod som inte innebär inskrivning med osubventionerat arbete. Inskrivningsperioder med kortare uppehåll om mindre än 30 dagar ses som en och samma arbetslöshetsperiod. Det gäller både då en individ skrivs ut under en kort period för arr sedan åter skrivas in hos Arbetsförmedlingen och när skat-kod för arbete pågår i kortare tid än 30 dagar.

Utfallen som handlar om övergång till arbete mäts i slutet av kalendermånaden 12, 24, 36, 48 eller 60 månader efter programstart. Vi definierar övergång till arbete via skat-koder och avaktualiseringsorsaker, och en övergång sker när perioden i arbete varat i minst 30 dagar.

Information om programdeltagande och andra aktiviteter som vi kontrollerar för kommer ifrån tre källor i Arbetsförmedlingens Datalager, information om sökandekategorier (skat), information om beslut från Ärendefakta och information om aktiviteter för deltagare inom JOB och etableringen. Praktik hos arbetsgivare återfinns med många olika koder som har olika benämning men som i praktiken har ett väldigt snarlikt innehåll. Vi definierar deltagande i arbetspraktik utifrån alla skat-, besluts- och programkoder som innebär en aktivitet motsvarande innehållet i programmet Arbetspraktik.[99]

I analysen kontrollerar vi för följande egenskaper: [100]

- ålder (i 10-års intervaller: 25–34, 35–44, 45–54 och 55–64)
- civilstånd
- förekomsten av barn (barn hemma 0–17 år och småbarn 0–6 år)
- förekomsten av registrerad funktionsnedsättning
- utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial eller eftergymnasial utbildning)[101]
- födelseregion (kategorierna Sverige, övriga Norden, övriga Europa och utanför Europa)
- antal år i Sverige (kategorierna inrikes född, 0–3 år, 4–6 år, 7–10 år och mer än 10 år för utrikes födda)
- kommungrupp (enligt SKR:s kommunindelning)

[99] Det är en skillnad gentemot tidigare utvärderingar av programmen hos Arbetsförmedlingen som bara definierar deltagande i program via sökandekategori. Det innebär bland annat att deltagare i program inom garantiprogram som JOB och Etableringsprogrammet inte identifierades som programdeltagare i de äldre utvärderingarna. Genom att använda alla dessa källor till information om programdeltagande kan vi i den här utvärderingen inkludera en mycket större andel av dem som deltar i programmet. Arbetspraktik definierades tidigare enbart utifrån sökandekategorin Arbetspraktik, medan vi inkluderar även andra koder som innebär väsentligen samma aktivitet.

[100] Värden vid programstart om inget annat anges. Information om bakgrundsvariablerna kommer från Datalagret och SCB.

[101] År 2020 gjordes en uppdatering av systemet för klassificering av utbildning som har påverkat utbildningsnivån i Utbildningsregistret. Informationen om utbildningsnivå i LISA baseras på Utbildningsregistret. Analysen av personer som avregistrerats av okänd orsak under perioden 2015–2019 i Arbetsförmedling (2022b) visade att utbildningsnivåns klassificering i Datalagret stämde bättre överens med den uppdaterade utbildningsklassifikationen från 2020 än med tidigare versioner. En annan fördel är att informationen registreras direkt i Datalagret, till skillnad från LISA som blir tillgängligt långt senare.

- inskrivningstid vid programstart (i månader upp till 36 månader, sedan i intervallen 37–42 månader, 43–48 månader, 49–60 månader, 60–72 månader samt mer än 72 månader)
- kalendermånad
- antal tidigare arbetslöshetsperioder under de senaste fem åren (i intervallen 0, 1, 2–3, 4–7, mer än 7)
- totalt antal inskrivningsdagar (de senaste fem åren)
- berättigad till arbetslöshetsersättning eller inte
- lokalt arbetssökandet
- tidigare deltagit i andra programunder arbetslöshetsperioden och under de senaste fem åren.
    - Förutom deltagande i de andra studerade programmen (till exempel, arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet när vi studerar arbetsmarknadsutbildning) kontrollerar vi för deltagande i andra program och andra utbildningar, innehavande av nystartsjobb och andra subventionerade anställningar, deltagande i matchningstjänster hos kompletterande aktörer samt deltagande i ramprogram såsom Jobb- och utvecklingsgarantin och Etableringen.
- Sysselsättning (de senaste tre kalenderåren)
- arbetsinkomst (de senaste tre kalenderåren)
- ekonomiskt bistånd (de senaste tre kalenderåren),
- egenföretagare (de senaste tre åren) *Enbart vid utvärderingen av stöd till start av näringsverksamhet*

Viktiga skillnader mot tidigare effektutvärderingar av programmen av Arbetsförmedlingen

Som många tidigare effektutvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program använder de tidigare effektutvärderingarna av de tre programmen av Arbetsförmedlingen (se bl.a. Gartell m.fl., 2013 och Arbetsförmedlingen, 2021b), en matchningsmetod som jämför utfall hos deltagare med utfall hos icke-deltagare som är kvar som öppet arbetslösa när programmet startar för deltagaren, men som potentiellt har deltagit i programmet senare under uppföljningsperioden.

Dessa och många tidigare effektutvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program begränsar analysen till personer som var öppet arbetslösa precis innan programstart och som inte har deltagit i något arbetsmarknadspolitiskt program tidigare under inskrivningsperioden. Dessa avgränsningar i populationen underlättar att separera effekten av att delta i det aktuella programmet från deltagande i andra program. Men det har blivit mindre vanligt att delta i arbetsmarknadspolitiska program som första program. Förändringar i Arbetsförmedlingens arbetssätt och de arbetssökandes sammansättning har gjort att allt fler personer över tid får delta i de studerade programmen efter andra program eller som en aktivitet inom ett garantiprogram. Till exempel går många en förberedande utbildning före en arbetsmarknadsutbildning och det blir allt vanligare att personer har arbetspraktik inom ett garantiprogram. Det innebär att en allt mindre andel av deltagarna skulle inkluderas i analysen, vilket gör

att den inte skulle vara representativ för samtliga deltagare i de arbetsmarknadspolitiska programmen som studeras. Problemet försvåras dessutom av sjunkande deltagarvolymer över tid i alla tre programmen.

Vår analys inkluderar personer som är 25 år eller äldre oavsett om de har deltagit i andra program eller deltar i ramprogrammen för att skapa mer representativa deltagar- och jämförelsegrupper och ge större generaliserbarhet för våra resultat. Tidigare forskning har visat att det inte gör så stor skillnad i resultat om man inkluderar även de deltagare som har deltagit i ett annat program tidigare (van den Berg och Vikström, 2017).

Många tidigare utvärderingar hanterar osäkerheten som genereras av avaktualiseringar av okänd orsak genom att anta att hälften av dem som avregistrerats av okänd orsak har fått ett arbete medan hälften har avregistrerats av annan okänd orsak. Gartell m.fl. (2012) visar att antagandet är rimligt genom att studera sysselsättningsstatus ett år efter programstart enligt SCB:s register för dem som ingår i utvärderingarna och som avregistrerats av okänd orsak. Vi använder i den här rapporten ett nytt antagande om hur stor andel av dem som avaktualiseras av okänd orsak som har övergått till arbete, som baseras på Arbetsförmedlingen (2022b). Det nya antagandet utgår ifrån att arbetssökande med olika egenskaper har olika sannolikhet att avaktualiseras med okänd orsak och sanntidigt ha övergått till arbete. Till exempel antas inrikes födda med eftergymnasial utbildning och utan uppgift om eventuell funktionsnedsättning ha övergått till arbete med 65 procent sannolikhet (högsta sannolikheten för någon studerad grupp), medan personer med förgymnasial utbildning som har en funktionsnedsättning antas ha övergått till arbete med endast 23 procent sannolikhet (lägsta sannolikheten för någon studerad grupp).

Bilaga 2: Deskriptiv statistik

B2.1 Antal deltagare per år i vår analys

Tabell B2.1: Antal kvinnliga och manliga deltagare i arbetsmarknadsutbildning (AUB), arbetspraktik (APR) och stöd till start av näringsverksamhet (SNV)

	Män			Kvinnor		
	AUB	APR	SNV	AUB	APR	SNV
2010	10340	30959	4826	5603	29222	3514
2011	8521	11745	2731	6178	11438	2429
2012	10086	14362	3000	7168	14363	2636
2013	10662	14050	3387	7283	13438	2656
2014	9093	12850	1649	5492	11267	1297
2015	9594	13710	1913	5307	11242	1378
2016	10243	15515	2096	5027	12094	1479
2017	8777	15987	1955	2697	11980	1256
2018	7714	11913	1563	2479	9529	1129
2019	4730	7279	1213	1500	6220	956
2020	5117	4906	1464	2322	4119	1177

B2.2 Arbetsmarknadsutbildning

Tabell B2.2: Bakgrundsegenskaper bland kvinnliga och manliga deltagare i arbetsmarknads-utbildning och jämförelsegruppen (Jämf.) som används i uppskattningen av pscore *

	Män		Kvinnor	
	Deltagarna	**Jämf.**	**Deltagarna**	**Jämf.**
Förgymnasial utbildade	31,4	33,6	29,8	31,7
Gymnasial utbildade	44,0	39,6	40,9	37,7
Eftergymnasial utbildade	24,6	26,8	29,3	30,6
Inrikes födda	47,9	44,0	47,3	44,9
Födda i Norden	1,7	1,7	2,0	2,0
Födda i rest av Europa	8,0	7,2	10,2	9,5
Födda utanför Europa	42,4	47,1	40,5	43,5
<1 års arbetslöshet	46,4	46,4	45,6	45,6
1-2 års arbetslöshet	26,9	26,9	26,1	26,1

>2 års arbetslöshet	26,7	26,7	28,3	28,3
Gift	38,0	41,1	43,4	46,1
Skild	12,1	11,6	18,9	17,4
Har barn hemma	33,0	33,0	53,4	52,6
Har små barn	21,4	20,7	30,3	29,1
År i Sverige	4,6	4,3	5,0	4,9
Funktionsnedsättning	19,1	18,8	22,1	22,8
Ålder	39,5	40,5	40,2	40,9
Interlokal sökande	88,8	87,9	80,2	79,4
Arbetslöshetsförsäkring	72,7	68,0	70,9	67,3
AUB inom 5 år	9,3	6,4	5,6	3,7
APR inom 5 år	27,2	25,0	30,0	26,4
SNV inom 5 år	1,3	1,5	1,3	1,4
JOB inom 5 år	43,6	38,7	45,1	40,7
Etablering inom 5 år	18,6	25,2	12,1	16,9
Andra garantier 5 år	9,2	7,2	7,6	6,4
Andra utbildningar 5 år	61,1	52,7	52,2	47,8
Andra program 5 år	16,9	17,6	20,9	22,6
STOM – KROM 5 år	20,6	18,5	20,4	17,6
Nystartsjobb 5 år	16,2	12,4	10,9	8,0
Andra subventioner 5 år	13,8	11,0	10,6	8,2
Sysselsatt t-1	33,0	30,4	26,8	25,7
Sysselsatt t-2	42,0	38,1	35,1	33,1
Sysselsatt t-3	44,8	40,2	38,9	36,3
Ekonomiskt bistånd t-1	30,0	31,8	28,1	28,5
Ekonomiskt bistånd t-2	25,2	24,7	25,1	24,0
Ekonomiskt bistånd t-3	21,1	19,5	22,4	20,6
Löneinkomst t-1	86043	82706	58868	58178
Löneinkomst t-2	111038	104540	76416	73846
Löneinkomst t-3	118225	110099	84119	80208

B2.3 Arbetspraktik

Tabell B2.3: Bakgrundsegenskaper bland kvinnliga och manliga deltagare i arbetspraktik och jämförelsegruppen (Jämf.) som används i uppskattningen av pscore *

	Män		Kvinnor	
	Deltagarna	Jämf.	Deltagarna	Jämf.
Förgymnasial utbildade	36,5	34,9	32,3	32,2
Gymnasial utbildade	37,7	38,3	35,4	35,8
Eftergymnasial utbildade	25,8	26,8	32,4	32,0
Inrikes födda	40,8	42,6	39,9	41,7
Födda i Norden	1,3	1,5	1,6	1,9
Födda i rest av Europa	7,9	8,4	11,2	11,1
Födda utanför Europa	50,0	47,5	47,2	45,3
<1 års arbetslöshet	46,6	46,6	51,9	51,9
1-2 års arbetslöshet	27,3	27,3	24,5	24,5
>2 års arbetslöshet	26,1	26,1	23,7	23,7
Gift	42,3	41,4	48,9	48,1
Skild	11,4	11,9	16,6	16,9
Har barn hemma	31,9	31,3	52,4	51,4
Har små barn	20,4	19,6	31,3	29,7
År i Sverige	4,2	4,5	4,7	5,0
Funktionsnedsättning	24,2	22,8	23,3	23,7
Ålder	39,7	40,6	40,0	40,8
Interlokal sökande	86,0	86,7	78,0	78,3
Arbetslöshetsförsäkring	66,4	67,6	62,4	64,5
AUB inom 5 år	15,1	15,5	9,2	9,4
APR inom 5 år	11,6	10,9	11,3	10,8
SNV inom 5 år	1,3	1,5	1,0	1,2
JOB inom 5 år	38,9	41,0	35,8	38,2
Etablering inom 5 år	22,1	20,5	14,7	14,3
Andra garantier 5 år	7,7	7,7	6,2	6,1
Andra utbildningar 5 år	40,8	40,0	33,6	34,0
Andra program 5 år	19,4	19,1	20,7	22,0

STOM – KROM 5 år	27,0	25,5	28,2	27,1
Nystartsjobb 5 år	12,4	10,9	7,1	6,3
Andra subventioner 5 år	14,3	11,2	9,6	7,6
Sysselsatt t-1	22,9	23,1	20,3	21,3
Sysselsatt t-2	32,7	34,3	29,1	30,6
Sysselsatt t-3	35,8	37,7	32,3	33,9
Ekonomiskt bistånd t-1	35,6	33,0	28,0	27,0
Ekonomiskt bistånd t-2	27,2	25,3	24,1	23,2
Ekonomiskt bistånd t-3	22,2	20,7	20,6	19,9
Löneinkomst t-1	58522	60576	44577	47773
Löneinkomst t-2	83063	88810	60986	65034
Löneinkomst t-3	90290	96818	66594	70852

B2.4 Stöd till start av näringsverksamhet

Tabell B2.4: Bakgrundsegenskaper bland kvinnliga och manliga deltagare i stöd till start av näringsverksamhet och jämförelsegruppen (Jämf.) som används i uppskattningen av pscore *

	Män		Kvinnor	
	Delt.	**Jämf.**	**Delt.**	**Jämf.**
Förgymnasial utbildade	16,4	18,7	9,5	11,8
Gymnasial utbildade	37,6	40,1	30,6	34,6
Eftergymnasial utbildade	45,9	41,3	59,9	53,6
Inrikes födda	65,2	62,5	73,1	69,9
Födda i Norden	2,0	2,0	2,6	2,6
Födda i rest av Europa	8,2	8,4	8,5	9,1
Födda utanför Europa	24,6	27,2	15,8	18,4
<1 års arbetslöshet	57,9	57,9	62,3	62,3
1-2 års arbetslöshet	22,0	22,0	20,9	20,9
>2 års arbetslöshet	20,1	20,1	16,8	16,8
Gift	47,2	44,5	43,0	42,6
Skild	12,7	13,0	17,9	17,7
Har barn hemma	43,5	39,8	51,2	49,4

Har små barn	25,1	23,1	26,7	26,0
År i Sverige	4,7	4,7	4,6	4,6
Funktionsnedsättning	10,7	11,2	17,0	18,5
Ålder	43,4	43,4	42,5	42,7
Interlokal sökande	89,9	90,0	84,0	83,4
Arbetslöshetsförsäkring	87,9	86,7	88,6	87,4
AUB inom 5 år	7,8	9,1	5,5	6,6
APR inom 5 år	18,8	19,1	19,2	19,7
SNV inom 5 år	2,6	2,0	2,3	1,8
JOB inom 5 år	28,8	32,0	26,3	30,3
Etablering inom 5 år	6,7	7,6	1,2	1,6
Andra garantier 5 år	3,5	4,0	3,1	3,6
Andra utbildningar 5 år	23,4	24,6	22,8	22,8
Andra program 5 år	9,6	10,7	14,4	16,3
STOM – KROM 5 år	12,8	14,8	11,2	13,5
Nystartsjobb 5 år	12,9	10,8	8,2	6,9
Andra subventioner 5 år	8,7	7,2	7,1	5,8
Sysselsatt t-1	56,7	51,6	51,9	47,5
Sysselsatt t-2	68,9	65,3	65,0	61,0
Sysselsatt t-3	71,2	67,8	67,9	64,4
Ekonomiskt bistånd t-1	9,1	11,3	5,5	6,8
Ekonomiskt bistånd t-2	9,0	10,6	5,4	6,6
Ekonomiskt bistånd t-3	8,2	9,5	5,7	6,8
Egen företagare t-1	5,8	4,9	4,7	3,8
Egen företagare t-2	4,6	4,1	3,7	3,3
Egen företagare t-3	4,6	4,1	3,8	3,3
Inkomst (näringsv.) t-1	199999	170281	145263	125478
Inkomst (näringsv.) t-2	257335	215629	183745	156178
Inkomst (näringsv.) t-3	265375	223565	191801	164204

Vi beskriver i tabellerna B2.2 till B2.4 de flesta bakgrundsegenskaper som vi använder för att skatta sannolikheten att delta i ett program i period t (pscoret). AUB

inom fem år betyder till exempel att personen har deltagit i en arbetsmarknadsutbildning under en period av fem år före programstart. Samma sak gäller för APR (arbetspraktik), SNV (stöd till start av näringsverksamhet), JOB (Jobb- och utvecklingsgarantin), STOM (Stöd och matchning) eller KROM (Kundval Rusta och matcha). Andra garantier inkluderar Jobbgaranti för ungdomar och aktivitetsgarantin. Andra utbildningar inkluderar ett flertal utbildningar såsom förberedande utbildning, utbildningskontrakt, IT-satsningar, komvux, svenska för akademiker och svenska för invandrare. Andra program inkluderar till exempel arbetsplatsintroduktion, arbetsträning inom praktiskt basår, arbetsprövning, arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetslivsintroduktion och projekt. De sista bakgrundsegenskaperna indikerar om personer har varit sysselsatt, bott i ett hushåll som har fått ekonomiskt bistånd och arbetsinkomst ett, två och tre år före programstart. För programmet stöd till start av näringsverksamhet ingår även om personen har varit egenföretagare ett, två eller tre år före programstart vid skattningen av sannolikheten att delta i ett program i period t (pscoret).

Bilaga 3: Kortsiktiga effekter för kohorterna som påbörjade program under perioden 2010–2016

Tabellerna B1-B3 presenterar kortsiktiga utfall och effekter (24 månader efter programstart) för de kohorter för vilka långsiktiga utfall och effekt har uppskattats.

Arbetsmarknadsutbildning

Tabell B3.1: Genomsnitt av olika utfall samt effekt på lång sikt bland deltagare under programstartsåren 2010–2016 vad gäller övergång till arbete och 2010–2015 vad gäller sysselsättningsstatus och inkomster.

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	33,9	27,1	6,8	29,9	26,3	3,6
ArbNSJ	46,4	35,9	10,5	38,4	31,6	6,8
AllArb	52,5	42,7	9,8	44,2	37,5	6,7
Syss	63,0	50,2	12,8	57,1	45,7	11,3
Ink	174 000	129 300	44 700	130 600	101 600	29 000

Arbetspraktik

Tabell B3.2: Genomsnitt av olika utfall samt effekt på lång sikt bland deltagare under programstartsåren 2010–2016 vad gäller övergång till arbete och 2010–2015 vad gäller sysselsättningsstatus och inkomster.

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförelse-gruppen	
Arb	17,8	20,2	-2,4	20,8	21,6	-0,8
ArbNSJ	35,2	27,1	8,1	32,8	25,6	7,2
AllArb	46,7	31,7	15,0	40,9	29,0	11,9
Syss	54,3	41,9	12,4	49,2	39,0	10,2
Ink	130 400	98 100	32 300	103 000	80 000	23 000

Stöd till start av näringsverksamhet

Tabell B3.3: Genomsnitt av olika utfall samt effekt på lång sikt bland deltagare under programstartsåren 2010–2016 vad gäller övergång till arbete och 2010–2015 vad gäller sysselsättningsstatus och inkomster.

	Män			Kvinnor		
	Utfall		Effekt	Utfall		Effekt
	Deltagarna	Jämförelse-gruppen		Deltagarna	Jämförel se-	
Arb	77,6	30,9	46,7	80,2	31,7	48,5
ArbNSJ	79,6	39,3	40,3	81,6	37,3	44,3
AllArb	80,2	42,8	37,4	82,0	40,7	41,3
Syss	80,4	56,0	24,4	83,3	54,5	28,8
Ink	145 100	147 100	-2 000	109 900	124 400	-14 500